

9 mei 2008

ADVOCATENBLAD 7

WANTED

Sanctionering
van rechterlijke
onpartijdigheid

Sneller incasseren
in het buitenland

Wel een Europees OM
nergens een Europese
balie

&

DUBBELE VERVOLGING OVER DE GRENZEN

GEZOCHT

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringadviseurs voor advocatuur en notariaat

Goed geregeld?

Zelfs voor een advocaat zit een ongeluk in een klein hoekje. Voor je er erg in hebt, ben je uit de running. Tijdelijk, voor langere tijd of in het ergste geval voorgoed. Nu kunt u denken dat zoiets ú nooit zal overkomen. Of u kunt heel realistisch nagaan wat de financiële gevolgen zijn. Bij dat laatste kunnen we u helpen. Om te beginnen door de gevolgen van arbeidsongeschiktheid voor uw specifieke situatie op een rijtje te zetten. En vervolgens door u een advies op maat voor te leggen. Vrijblijvend uiteraard. Maar wel opgesteld door een adviseur die als geen ander thuis is in de advocatuur met betrekking tot arbeidsongeschiktheid.

www.nwk.nl

Snouckaertlaan 42, 3811 MB Amersfoort. Tel. 033 - 464 13 40 Fax 033 - 464 13 45 info@nwk.nl ISO 9001 Gecertificeerd.

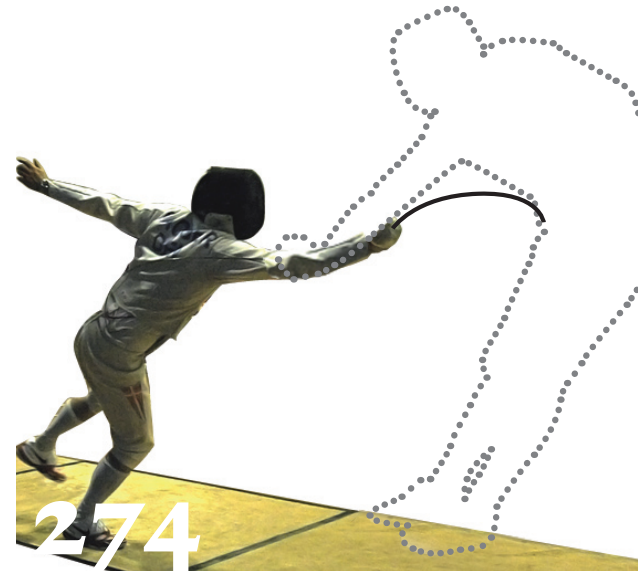
262

Ne bis in idem is over de landsgrenzen moeilijker te handhaven. Een recent arrest van het Europese Hof van Justitie schept enige duidelijkheid. Wat kan een advocaat doen voor zijn witwascliënt?

256

Als de rechter ook de schijn van partijdigheid moet vermijden, moet van zijn verschoningsmogelijkheid **een verschoningsplicht worden gemaakt**, met tuchtrechtelijke sancties. En het register van nevenfuncties moet ook die uit het verleden bevatten.

274

Binnenkort is er een Europees OM – maar nog **geen begin van een Europese balie**. Nederland, als gastland van de Juridische Hoofdstad van de Wereld, kan worden geconfronteerd met het vereiste van 'equality of arms'.

De 15.000ste advocaat is beëdigd: is dat niet teveel van het goede? **246**

Advocatuur in WO II is onderwerp van een tentoonstelling, en tegelijk is archiefmateriaal over dat onderwerp meer dan welkom. **247**

Wie zijn de zeven leden van de Raad van Advies die de Orde kritisch zullen volgen? **248**

Onder de rechter is geen rem meer op publicaties, dus moeten advocaten hun cliënten steeds vaker publiekelijk verdedigen. **251**

De Leidraad bewerkelijke zaken wordt door de Tweede Kamer niet voor de zomer tegen het licht gehouden. **253**

Advocaten als probleemzoekers terwijl het onfeilbare OM en de integere rechter een mooie zaak opbouwen **267**

Verder...

De biljetjes van Burggraaf 247 » Jaarverslag 2007 253 » Filippijnse advocaat mailt 252 » Agenda 250 » Brieven 255 » Rechter schrijft terug 261 » Europees betalingsbevel 270 **Vacature AR XI** » **Actualisering Examenreglement 252** » **Van de deken 253** » **Permanente opleiding 283** » **Personalia 284** » **Uitspraken geschillencommissie 290** » **Tuchtrecht 292**

In de volgende nummers

Ambtshalve cassatie in strafzaken » Uitleg contractsbepalingen » De rechter policet wel degelijk » Aanvaring en verjaring » Kronieken familierecht, burgerlijk procesrecht, bestuursprocesrecht en pensioenrecht

Omslag: Patrick Keeler / iStock photo

Actualiteiten

Samengesteld door
Linus Hesselink en
Charlotte Helmer

Jason van
de Pol

Foto: Chris van Houts

De teller staat op 15.000

Onder de meer dan twintig advocaten die op 11 april op het kantoor van de Amsterdamse deken Germ Kemper tijdens een feestelijke bijeenkomst hun stageverklaringen ontvingen, bevond zich tevens de 15.000ste advocaat van Nederland. Maar is het groeiend aantal advocaten in Nederland wel reden tot feestvreugde? Volgens de landelijk deken is het geen reden tot bezorgdheid. Te weinig advocaten in een land is ook geen goed teken.

Jason van de Pol
en Germ Kemper

.....
Anna Italianer
.....

Het is vol in de kelder van het Amsterdamse dekenaat. Op de eerste rij bevindt zich 'nummer 15.000': Jason van de Pol van het kantoor Loyens & Loeff in Amsterdam. Aantallen spelen vandaag een grote rol, zowel landelijk deken Bekkers als de Amsterdamse deken Kemper bedient zich in zijn speech graag van cijfers en statistieken.

De landelijk deken noemt

het toetreden van de 15.000ste advocaat tot de Orde een feestelijke gebeurtenis. Hij wijst erop dat de verhouding advocaat-inwoners (in Nederland ongeveer 1 op 1000), in vergelijking met het buitenland, redelijk in balans is. Het baart de deken meer zorgen dat er een spijbelrechter wordt ingesteld in een tijd van 50 miljoen bezuinigingen op de rechtshulp.

De advocaten zijn er niet de oorzaak van dat de kosten van de rechtshulp omhoog gaan, maar de overheid zelf,

aldus Bekkers. Hij is van mening dat de metamorfose van procesvertegenwoordiger tot juridisch adviseur, die de advocaat heeft doorgemaakt, soms te ver is doorgeschooten. Er zijn advocaten die opereren in 'the shadow of the law', die nooit meer een rechtszaal van binnen zien. Moet deze groep nog wel de titel advocaat voeren?

In deze boeiende tijd zijn burgerschap en betrokkenheid zeer belangrijk, zo betoogt de deken. Het is dan ook niet voor niets dat het jaarverslag van de NOVA over

2007 de titel *Orde en Burger-schap* heeft. Ook de kernwaarden van de advocatuur nemen in het jaarverslag een belangrijke plaats in. Bekkers wenst Jason van de Pol een mooie toekomst met een rechte rug, terwijl hij hem enkele geschenken overhandigt.

Loterij

Deken Kemper wil graag nog kwijt dat de 15.000ste advocaat hem deed denken aan de brieven van de Post-codeloterij waarin vermeld staat dat de hoofdprijs in zijn wijk gaat vallen: 'Dit kan

Column

Harry Veenendaal

Jan-Louis Burggraaf is niet alleen de best verdienende advocaat (*Quote*) en de succesvolste dealmaker (*Mr.*). Hij heeft volgens zijn confrères ook de mooiste billen. Enkele advocaatstagiaires zetten in de verkiezing van de advocaat met de mooiste billetjes Burggraaf met stip op één. Gefeliciteerd.

Burggraaf beschikt over ‘solide, keurig uitgebalanceerde eigenwijze kadetjes’. En ik geef toe, op zondag tweemaal een uur de gereformeerde billen samenknijpen als je van de dominee op je falie krijgt, werpt zo z’n vruchten af. Gods vruchten welteverstaan. Want Burggraaf werkt hard in het aanzien des Heilands. Altijd oog voor de medemens. Ontroerend was zijn opmerking in het *Nederlands Dagblad* dat hij bij het faillissement van Fokker meteen aan al die arme werknemers en hun gezinnen dacht. De barmhartige Overyaan. Saneer de onderneming, neurie een psalm en alles is vergeven. Heerlijk.

De billetjes van Burggraaf

Opvallend is dat Burggraafs mededogen al heel wat keren heeft geleid tot faillissement of uitverkoop van traditioneel Hollandse ondernemingen aan buitenlandse investeerders. Logisch, want het zou niet eerlijk zijn om alleen aan de werknemers te denken. Dus ook de aandeelhouders en bestuursleden worden niet vergeten. Soms neemt hij zelfs een bloemetje of presentje mee, dat hangt van de gelegenheid af. Op een site over fusies is de attentie te bewonderen die Burggraaf heeft laten maken voor de bestuursvoorzitters van Air France en KLM. Een Star Wars-ruimteschip in de kleuren van beide luchtvaartmaatschappijen.

Toen ik dat zag, wist ik het zeker. Burggraaf heeft als puber singletjes achterstevoren gedraaid op zoek naar verborgen duivelse teksten. Want hoe valt anders die overduidelijke verborgen boodschap van Burggraaf zélf te verklaren? Van de tientallen Star Wars-ruimteschepen waaruit hij kon kiezen, koos hij juist de Tie Hunter Advanced: het persoonlijke ruimteschip van Darth Vader, de *antichrist* uit de filmcyclus. Hij had net zo goed een Junker 87 Stuka van de Duitse Luftwaffe kunnen laten beschilderen. Was het een statement tegen de uitverkoop van Nederlandse ondernemingen – of toch gewoon niet goed opgelet?

Mocht u eigenwijze billetjes door de gang zien flaneren, de serene melodie van ‘Gedoemd wie niet volgt der welzaligen raad’ horen neurien, bestuursvoorzitters zien juichen en aan het eind van de dag een misplaatst presentje in de vuilnisbak vinden, dan weet u dat Jan-Louis is langs geweest. Waarschijnlijk een goed moment om uw cv op Monsterboard te zetten.

niet kloppen.’ Een eenvoudige rekensom leert hem echter dat een derde van de Nederlandse advocaten in het arrondissement Amsterdam is ingeschreven. Het is dus eigenlijk logisch dat ‘het lot’ in Amsterdam is gevallen. Kemper wijst op de verhouding advocaat-inwoners van Amsterdam (1 op 170). Zijn de Amsterdammers zulke ruziezoekers? Nee, althans de meeste klachten komen uit Leeuwarden. De oorzaak van het groeiend aantal Amsterdamse advocaten wordt

meer bewerkstelligd door het feit dat steeds meer grote en zakelijke kantoren zich in Amsterdam hebben gevestigd. Ondertussen heeft Amsterdam de 15.000ste advocaat ‘lekker binnengehaald’, aldus Kemper.

Jason van de Pol, ten slotte, toont zich desgevraagd verheugd dat hij in de prijzen is gevallen, maar is zich er heel goed van bewust dat de 15.000ste advocaat net zo goed iemand anders had kunnen zijn. De vergelijking met de loterij is dus zo gek nog niet.

Tentoonstelling
Advocaten in WO II

Op 5 februari 1941 stuurde de secretaris-generaal van het departement van Justitie een circulaire naar alle bijna 2000 advocaten met de opdracht aan Joodse advocaten om de bijgevoegde Joodverklaring te retourneren. Op basis daarvan stelde het departement een lijst samen van aanvankelijk 217 advocaten en procureurs, die op 30 april 1941 naar allerlei bij de rechtspleging betrokken instanties werd gestuurd met de melding dat met ingang van de volgende dag deze advocaten alleen nog maar Joodse cliënten mochten bedienen. In het jaar na deze feitelijke uitschakeling van Joodse advocaten volgden steeds meer anti-Joodse maatregelen, en in de tweede helft van 1942 moesten Joden vrezen voor hun leven.

mr. Amandus Wolfsbergen, foto collectie L. Wolfsbergen

De rechtshistoricus Joggli Meihuizen stelde op basis van deze informatie een onderdeel samen van de tentoonstelling ‘Advocaten zonder rechten’, in het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam, die komende woensdag 13 mei officieel wordt geopend. Het grootste deel van de tentoonstelling, die tot en met 31 mei te zien zal zijn, toerde door Duitsland en schetst de houding van de advocatuur en het lot van de Joodse advocaten in Duitsland na 1933 (zie ook www.brak.de/anwalt-ohne-recht). Dit was voor de Orde aanleiding om het NIOD te verzoeken om historisch onderzoek naar de rol en positie van de Nederlandse advocatuur in WO II. Dit onderzoek loopt tot voorjaar 2010.

Onderzoeker Meihuizen, die zich vooral op de lotgevallen van Joodse advocaten richt: ‘We wisten van het bestaan van die zogenaamde Jodenlijst, maar deze was tot voor kort spoorloos. De “oerlijst” van het departement ligt nu in de tentoonstellingsvitruine. Ook zijn er enkele Joodverklaringen van onder andere de Rotterdamse advocaat Amandus Wolfsbergen (zie foto) te zien.’

Verleden week riep de Orde met een persbericht iedereen die het aangaat op om archiefmateriaal beschikbaar te stellen voor dit onderzoek, omdat anders belangrijk leerzaam materiaal verloren gaat. (LH)

Lilian Gonçalves-Ho Kang You

Petra van Kampen

Alexander Rinnooy Kan

De zeven beoordelaars

Onlangs heeft de Orde de Raad van Advies ingesteld, in meerderheid bestaand uit niet-advocaten. De Raad zal het doen en laten van de Orde kritisch volgen. Wij schetsen alvast de herkomst van de zeven leden.

.....
Vera Spaans
 journalist
 .....

Lilian Gonçalves-Ho Kang You (61) is geboren in Paramaribo. Ze studeerde rechten in Leiden, maar vertrok later weer naar Suriname waar ze samen met haar echtgenoot werkte als advocaat. Haar echtgenoot was een van de slachtoffers van de decembermoorden. Gonçalves-Ho Kang You vluchtte hierna naar Nederland. Ze werd advocaat bij het toenmalige Loeff en Van der Ploeg in Amsterdam, en later bij Trenité Van Doorne. Ook was zij vice voorzitter van de

Commissie Gelijke Behandeling. Halverwege de jaren negentig werd zij gevraagd als voorzitter van de Nederlandse afdeling van Amnesty International, maar ze sloeg het aanbod af omdat ze, door haar eigen achtergrond, de functie te beladen vond. In 2001 werd zij opnieuw gevraagd, en toen accepteerde ze de functie wel. Een greep uit haar nevenactiviteiten: lid en vice voorzitter van telecomwaakhond Opta, commissaris van Het Concertgebouw, voorzitter van het Prins Clausfonds en bestuurslid van het Maurits-huis. Sinds september 2006 is zij voorzitter van het International Executive Committee van Amnesty International. Gonçalves-Ho Kang You begrijpt wel waarom zij is gevraagd voor deze Raad van Advies: 'Ik heb twintig jaar als advocaat gewerkt, in Suriname en in Nederland, en heb altijd juridische beroepen uitgeoefend. Het is goed te zien dat ik nog iets voor de advocatuur kan betekenen.'

Petra van Kampen (39) werkt sinds 2001 bij advocatenkantoor Simmons & Simmons in Rotterdam. Ze is ge-

specialiseerd in economisch strafrecht. Ze studeerde af in 1993 en promoveerde in 1998. In 1996 werd ze docent strafrecht aan de Universiteit Leiden. Ze heeft veel publicaties op haar naam staan, hoofdzakelijk over strafrecht, en is ook lange tijd redactielid geweest van dit blad.

Petra van Kampen was niet in de gelegenheid deze informatie verleden week aan te vullen.

Alexander Rinnooy Kan (58) is van huis uit wiskundige. Maar, zegt hij, het genetisch materiaal voor het recht was ruimschoots aanwezig. 'Ik was de uitzondering van de familie.' Zijn vader was jurist, diens broer ook – hij voltooide voor de Tweede Wereldoorlog de hele rechtenstudie in één jaar tijd, maar kwam om in het verzet. Rinnooy Kans echtgenote was advocaat en ook hun dochter wordt jurist. Ook zakelijk is hij altijd omringd geweest door juristen: niet alleen bij de Sociaal-Economische Raad, waar hij voorzitter van is, maar ook als bestuurslid van ING. 'De rol van juristen in de bedrijfsvoering van banken wordt steeds belangrijker,' zegt hij.

Meer in het algemeen onderkent hij het belang van het recht, en in het bijzonder de advocatuur in de maatschappij. En precies hier ligt de taak van de Raad van Advies, aldus Rinnooy Kan: 'Het is enorm belangrijk dat de perceptie van de advocatuur goed blijft. Het bewaken van de integriteit van de advocatuur is een essentiële taak voor de Raad. Ik vind het een heel positief signaal van de Orde dat zij zich openstelt voor de mening van insiders én – betrekkelijke – outsiders.'

Saskia Stuiveling (62) is president van de Rekenkamer. Ze studeerde rechten en bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Later werd zij medewerker van de Rotterdamse burgemeester Van der Louw en staatssecretaris in het kabinet-Van Agt II. Ook was zij lange tijd de rechterhand van Bram Peper. Stuiveling is al sinds 1984 lid van de Algemene Rekenkamer, en sinds 1999 president.

Saskia Stuiveling was niet in de gelegenheid deze informatie verleden week aan te vullen.

Saskia Stuiveling

Els Swaab

Margo Trappenburg

Anton Westerlaken

Els Swaab (61) is oud-deken van de Amsterdamse Orde van Advocaten. Jarelang werkte ze als vastgoedadvocaat bij Boekel De Nerée in Amsterdam, waar zij van 1995 tot 2002 managing partner was. Ze legde zich specifiek toe op arbitrage en mediation, in het bijzonder op het gebied van vastgoed en projectontwikkeling. Een greep uit Swaabs nevenactiviteiten: lid en secretaris van de Raad van Commissarissen van De Nederlandsche Bank, vice voorzitter van de Raad van Toezicht van het Kadaster, voorzitter van de Klachten- en Geschillencommissies van het NIVRE (registerexperts) en het NICAM (Classificatie Audiovisuele Media), voorzitter van het bestuur van het Nationaal Comité 4 + 5 mei, lid van de geschillencommissie van de Jonge Balie Amsterdam, voorzitter van de Raad voor Cultuur, de stichting Nederlands Mediation Instituut (NMI) en de Stichting Democratie en Media (grootaandeelhouder PCM). Vooral haar werk bij deze laatste stichting en bij De Nederlandsche Bank zijn, aldus Swaab, van toegevoegde waarde voor de Raad

van Advies. 'Ik heb al enige jaren de advocatenpraktijk verruild voor de toezichts- en bestuurspraktijk,' zegt Swaab. 'Dat betekent dat ik als cliënt kan kijken door een advocatenbril.' Wat Swaab betreft, gaat de Raad van Advies vooral de Orde op hoofdlijnen, en belangrijker: vooraf, adviseren. 'Dat deze Raad in het leven is geroepen, is een teken van deze tijd. De samenleving roept om meer toezicht. Onze functie wordt meer voorkomen dan genezen.'

Margo Trappenburg (45) had zich nooit spontaan aangemeld voor deze Raad van Advies, zegt ze zelf. Ze heeft immers vooral ervaring op het gebied van gezondheidszorg en het onderwijs. Maar bij nader inzien was het niet zo gek; ze zou haar kennis van die vakgebieden juist toepassen op het recht. Kijken hoe de relatie advocaat-client verschilt van de relatie tussen arts en patient, of tussen leraar, leerling en ouder. 'Hoe staat het met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de advocaat, of met zijn betrokkenheid bij zijn client? En daarnaast leer ik zelf ook nog veel van het recht.'

Het recht is haar niet volledig vreemd: zo doceerde ze het interdisciplinaire vak Staatskunde aan rechtenstudenten, en promoveerde ze op juridische en niet-juridische argumentatie bij medisch-ethische discussies. Trappenburg is universitair hoofddocent politicologie aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschappen, maar zit ook in een begeleidingsgroep voor de Wet cliënt en kwaliteit, die toe moet zien op een rechtvaardige positie van de patiënt in de gezondheidszorg. Ook schrijft zij eens in de twee weken een column in *NRC Handelsblad*. Trappenburg heeft nog een standpunt ingenomen over de Raad van Advies en de taakomschrijving. 'Eerst maar eens kijken wat op mijn pad komt. Ik heb geen speciale missie.'

Anton Westerlaken (53) is in zijn werk op verschillende manieren met het recht in aanraking gekomen. Met het strafrecht, toen hij werkte bij de politievakbond ACP. Met het arbeidsrecht en het ondernemingsrecht toen hij bij de CNV werkte. En nu, als bestuurslid van het

Rotterdamse Erasmus MC, met het tuchtrecht. 'Ik ben gevraagd als buitenstaander, die op verschillende manieren ervaring heeft met het recht en de advocatuur,' zegt Westerlaken – die overigens zelf ook rechten studeerde. Sinds november werkt hij bij het Erasmus MC, waar hij verantwoordelijk is voor de portefeuilles patiëntenzorg, nieuwbouw en huisvesting binnen de Raad van Bestuur. Ook in andere functies houdt Westerlaken zich bezig met zorg, zoals als bestuurslid van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, commissaris bij Aegon, lid van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg of als lid van de Raad van Toezicht van het VUMC. Waar hij vooral naar uitkijkt als lid van de Raad van Advies, is het reflecteren over de advocatuur in relatie tot de maatschappij. Hoe verhouden zich individuele belangen tot collectieve belangen? Een sterk controlerende rol ziet hij voor de Raad niet weggelegd. 'Het lijkt mij dat de Orde zelf voldoende kennis en vaardigheden in huis heeft om zelfstandig verstandige beslissingen te nemen.'

agenda

CYBERCRIME & BEDRIJFS-CONTINUÏTEIT

Op **dinsdag 13 mei 2008** organiseert Media Plaza in opdracht van het ministerie van Economische Zaken het kosteloze seminar Cybercrime & Bedrijfscontinuïteit.

Cybercrime neemt in alle sectoren van de samenleving toe, terwijl het beveiligingsbewustzijn van de Nederlandse MKB-ondernemer nog onder de maat is. Tijdens dit seminar worden diverse tools en technieken verkend waarmee informatie in een organisatie beveiligd kan worden. Het seminar vindt plaats van 9.30-17.00 uur in de Jaarbeurs in Utrecht. Voor meer informatie zie: www.mediaplaza.nl/seminar/cybercrime08.

BESCHERMINGS-CONSTRUCTIES ZIJN IN

Op **vrijdagmiddag 16 mei** a.s. houdt de Vereniging Corporate Litigation een algemene ledenvergadering en bijeenkomst in Amsterdam. J.D. Kleyn (partner Allen & Overy) en H.J. de Kluiver (partner De Brauw) spreken over 'De revival van beschermingsconstructies'.

Voor meer informatie en aanmelden voor lidmaatschap: corporatelitigation@yahoo.co.uk, t.a.v. mr. drs. Strik.

ARBITRATION AND THE COURTS

Op **vrijdag 23 mei 2008** organiseert de Union Internationale des Avocats

(UIA), in samenwerking met de Amsterdamse Balie, in Amsterdam het seminar 'Arbitration and the Courts'.

This UIA Seminar in Amsterdam will be a unique opportunity for the participants to hear leading and widely experienced arbitration practitioners (including practicing lawyers, professors and judges) make a detailed assessment of the relationship between arbitration and the court system: should arbitration be caught by EU regulations on jurisdiction and enforcement? What room may or must be left to the courts in certain areas (arbitrability, lis pendens, consolidation of proceedings, interim measures)? Should court intervention be seen as a form of assistance and/or interference? What can be expected from a court review at the stage of setting aside proceedings against an award or enforcement of an award abroad? Most topics will be addressed in a comparative law perspective and will be of interest for lawyers from all jurisdictions. Registration: <http://seminaires.uianet.org>.

NIEUWE ZELFBINDINGSREGEL IN DE BOPZ

Op **donderdag 29 mei 2008** organiseert Medilex de studiebijeenkomst 'Voor het geval dat – de nieuwe zelfbindingsregeling in de BOPZ'. Sinds 1 januari 2008 is de zelfbindingsregeling van de BOPZ van kracht. Daarmee is het mogelijk

om bij noodzakelijke heropnamen snel in te grijpen zonder dat er discussie komt over het gevaarsriterium. Maar hoe werkt deze regeling? En welke afspraken moeten daarvoor met de patiënt gemaakt worden? Hoe wordt de zelfbindingsmachtiging goed gehanteerd? De bijeenkomst vindt plaats in de ochtend in het Spoorwegmuseum in Utrecht. Voor meer informatie zie: www.medilex.nl.

VMR-MILIEU-SCRIPTIEPRIJS

In **2008** wordt de tweejaarlijkse scriptieprijs van de VMR uitgereikt. De auteur van de beste scriptie over een milieurechtelijk onderwerp kan een bedrag winnen van € 850. Voor inzending komen in aanmerking afstudeerscripties op het terrein van het milieurecht die tussen 1 september 2006 tot en met 31 mei 2008 met een voldoende zijn beoordeeld aan een Nederlandse universiteit, hogeschool of bestuursacademie. De inzendingen moeten geschreven zijn in het Nederlands, Engels, Frans of Duits. Zie voor de voorwaarden voor inzending: www.milieurecht.nl. Inzendingen dienen uiterlijk 31 mei 2008 in het bezit te zijn van de Jury van de VMR-milieuscriptieprijs, p/a Drieharingstraat 25, 3511 BH Utrecht.

DE BIJZONDERE CURATOR

Op **dinsdag 3 juni 2008** wordt de jaarlijkse studiemiddag van de Vereniging

voor Familie- en Jeugdrecht gehouden. Tijdens deze studiemiddag staat het instituut van de bijzondere curator centraal. Sprekers zijn mr. Ivo Pieters, advocaat te leiden en mr. Jelle Klaas, advocaat te Haarlem. Voorafgaand aan de studiemiddag vindt om 13.00 uur de algemene ledenvergadering plaats. De studiemiddag start om 14.00 uur en wordt gehouden in de Van Hooffzaal van het ministerie van Justitie te 's-Gravenhage. De studiemiddag staat open voor leden van de vereniging alsmede voor andere belangstellenden. Voor meer informatie zie: www.fjr.nu.

REIKWIJDTE VAN HET BESLAG

Op **vrijdag 6 juni 2008** houdt de Nederlandse Vereniging voor Procesrecht (NVvP) om 14.00 uur haar voorjaarsvergadering op de vierde etage van het Beatrixgebouw in de Jaarbeurs te Utrecht. Het onderwerp van de vergadering is: 'De reikwijdte van het beslag'. Als inleiders zullen optreden mr. J.G.A. Unssen, mr. A.J. van der Meer en mr. J.C. van Oven. De vergadering is uitsluitend toegankelijk voor leden van de vereniging. Informatie: mr. H.M. ten Haaf (secretaris) en mr. R.G. Hendtikse (adjunct-secretaris) 020-678 92 45.

Strafrecht en media

'Het publiek moet weten dat de boef zijn trekken thuis krijgt'

Hoe ver mogen journalisten gaan in hun berichtgeving over strafzaken die nog onder de rechter zijn? Welke rol speelt de berichtgeving vanuit het Openbaar Ministerie, de advocatuur en de politie daarbij? Moet de journalist zich aan strengere gedragsregels onderwerpen, terwijl de burgerjournalist op internet ieder gevoel voor ethiek aan zijn laars lapt? Daarover debatteerden journalisten, advocaten, rechters en officieren midden april in de Amsterdamse Balie.

.....
Tatiana Scheltema
 .....

Nog vóór Lucia de B. zelfs maar was voorgeleid aan de rechter werd zij in landelijke dagbladen als Engelen des Doods afgeschilderd. Zakenman Guus Kouwenhoven werd in chocoladeletters weggezet als gewetenloze wapenhandelaar, met duizenden doden in de Liberiaanse burgeroorlog op zijn geweten, terwijl het hoger beroep in de strafzaak tegen hem nog loopt. Het publiek smult ervan. Het strafrecht is goed verkopende emotie geworden. Dergelijke berichtgeving heeft vérgaande gevolgen voor de betrokkenen, waarmee door de journalistiek te weinig rekening wordt gehouden, vindt voorzitter van het College van Procureurs-Generaal Harm Brouwer.

Toch komt een deel van de berichtgeving uit zijn eigen organisatie – en is die niet altijd even neutraal, meent een journalist uit de zaal. Het OM beoogt 'openheid' en stuurt het ene na het andere persbericht de wereld in. 'Die openheid zijn wij aan de burger verplicht', zegt super-PG Harm Brouwer. 'Het publiek moet weten dat de boef zijn trekken thuis krijgt.'

Dat journalisten zich méér permitteren dan het Openbaar Ministerie is soms nodig, vindt Brouwer. De uitzending van Peter R. De Vries met Joran van der Sloot vond hij een 'knap stukje werk,' immers, het onderzoek werd door De Vries' toedoen heropend. Dat Van der Sloot voor de rest van zijn leven aan de schandpaal genageld is, zonder een rechterlijke veroordeling, is laakbaar, zegt Lian Mann-

heims, portefeuillehouder strafrecht en waarnemend deken van de Amsterdamse Orde van Advocaten. Zelf heeft ze een flinke stapel dossiers van cliënten die in de media als schuldig werden afgeschilderd. 'Als iemand is gearresteerd, lees je de volgende dag in de krant: hij heeft het gedaan. Maar als die zaak na enige tijd leidt tot een sepot of vrijspraak, interesseert dat geen hond – in ieder geval geen journalist. Dan moet je op pagina negen zoeken naar een berichtje. De schade die je mensen ermee toebrengt is gigantisch.' De oproep van NVJ-voorzitter Thomas Bruning om verhaal te halen bij de rechter is in veel gevallen echter geen optie, vindt Mannheims. 'Dan komt de zaak met alle modder opnieuw in de krant. Daar is mijn cliënt niet mee gediend.'

Toch voelen advocaten zich steeds vaker gedwongen om hun cliënt publiekelijk te verdedigen, zoals blijkt uit een filmpje van het NOS-journaal waarin advocaat Inez Weski van zakenman Guus Kouwenaar het OM beticht te willen 'scoren op het macroverhaal'. Daarbij lijkt zowel OM als het NOS-journaal zich weinig aan de onschuldpresumptie gelegen te laten liggen: in het filmpje zijn beelden van schietende

soldaten en vallende bomen te zien, die betrokkenheid van haar cliënt bij de oorlog suggereren.

Je moet wel

Aan goede wil ontbreekt het de journalistiek niet. Maar de opkomst van de burgerjournalistiek, waarbij iedereen zomaar alles wat hij wil op internet gooit, heeft de concurrentieverhoudingen in de media op scherp gezet. Zo mag het filmpje van de Scheveningse daktmoord dat website GeenStijl plaatste in de ogen van de meeste journalisten nauwelijks nieuws-waarde hebben; als het er eenmaal staat, móét je erover berichten, meent zowel Jan Meeús van *NRC Handelsblad* als Betty Glas van het *RTL Nieuws*. Hoe ver je vervolgens gaat in het beschermen van de privacy van betrokkenen, is aan permanente discussie onderhevig, zegt Glas. 'Wat heeft het voor zin om een verdachte nog met initialen aan te duiden als hij allang met naam en toenaam op internet wordt genoemd? Wij hebben lang vastgehouden aan de initialen van Volkert van der G. Maar die norm is wel dege-lijk aan het verschuiven. We zeiden wel eens tegen elkaar: we zijn roomser dan de paus.' De journalisten van GeenStijl vonden het niet nodig om het debat bij te wonen.

Ordenieuws

Toetsen Beroepsopleiding 13 juni 2008

Voorjaarscyclus 2008 (+inhalers)

10.30-12.30 uur	Burgerlijk Procesrecht
13.30-15.30 uur	Bestuurs- procesrecht
16.00-17.00 uur	inhalers Belastingrecht

Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.

Inschrijving

Stagiaires die in maart 2008 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich niet op te geven. Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór maart 2008 met de Beroepsopleiding zijn begonnen) dienen zich zo spoedig mogelijk digitaal (zie www.advocatenorde.nl)

nl) of schriftelijk aan te melden bij de Nederlandse Orde van Advocaten, t.a.v. mevrouw D. de Muijnck, faxnummer 070-335 35 34, e-mail: d.demuijnck@advocatenorde.nl.

U ontvangt t.z.t. een schriftelijke bevestiging van inschrijving. Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden: naam, voorletter(s) en geslacht; het adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden; uw cursuscode.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 75 per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Locatie

De toetsen worden afgenomen in De Vechtsebanen te Utrecht

Informatie

Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070-335 35 55 tussen 09.00-12.00 uur).

Actualisering Examenreglement en beleid inzake toetsvorm

Naar aanleiding van een beslissing van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Zwolle-Lelystad van 6 november 2007 betreffende een verzoek van een stagiaire tot het afleggen van een mondelinge toets (Awb 07/1756 en Awb 07/1757), heeft de Algemene Raad besloten het Examenreglement te actualiseren en beleid te formuleren in welke gevallen de Examencommissie kan afwijken van het bepaalde in art. 2, vierde lid van het Examenreglement waarin is

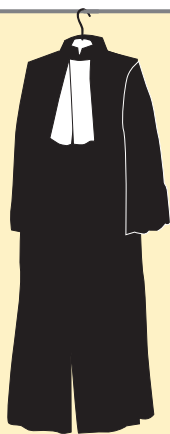
bepaald dat de toets in de onderscheiden onderdelen van het examen Beroepsopleiding in beginsel schriftelijk wordt afgenomen.

Voorts hebben ervaringen van surveillanten geleid tot het stellen van regels betreffende de gang van zaken tijdens schriftelijke toetsen.

Op 31 maart 2008 heeft de Algemene Raad het Examenreglement 2008 en het op art. 2, vijfde lid van dit reglement gebaseerde beleid vastgesteld. Het reglement en genoemd beleid zijn met ingang van 1 april 2008 in werking getreden.

Er is uitdrukkelijk voor gekozen om het beleid geen onderdeel te laten vormen van het Examenreglement 2008, opdat snel en gemakkelijk kan worden ingespeeld op ontwikkelingen op het gebied van regelgeving.

• Zie de Ordepagina's achter in dit nummer voor het gewijzigde reglement.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Bang voor mannen op motoren

In juni 2006 onderzocht de Stichting Advocaten voor Advocaten de achtergrond van de moorden op Filippijnse advocaten en rechters. We hebben interviews gehouden met (nabestaanden van) slachtoffers, mensenrechtenorganisaties en de Filippijnse autoriteiten zoals leger, politie en justitie. Op dit moment werken we aan

een update. Om de situatie ter plekke te peilen hebben we vragen per e-mail voorgelegd aan Jobert Pahilga. Jobert werkt als mensenrechtenadvocaat in zijn land en verleent rechtshulp aan boeren, vissers, vakbonden en familie van slachtoffers van verdwijningen. Jobert wordt nog steeds bedreigd en lastiggevallen, hoewel de bedreigingen wel iets minder intensief zijn

geworden sinds 2006. Een paar citaten uit zijn e-mail: 'We are all fine, but we remain cautious of motorcycle riding men. (...) The threats and harassments did not cease to exist. They were merely not as intense as at the time you interviewed me in June 2006. And I credit this fact to the fact-finding and human rights missions conducted by our colleagues like you in SAVA (Stichting Advocaten voor Advocaten, red.) and other HR organizations all over the world and the pressure to the Philippine government by other governments and non government organizations. Thanks to you! (...)' 'These threats and harassments definitely affect my work. Sometimes, I could not concentrate on doing pleadings and motions as the threats pre-occupied my

mind. When I am at home, I seldom go out of the house for fear that these men are just in the neighbourhood. But just like other human rights lawyers here in the country, we have to go on with our work for otherwise our people will suffer. We are just taking extra precautions.' De daders van de moorden op Filippijnse advocaten en rechters zijn nog steeds niet veroordeeld. Daarom blijft Advocaten voor Advocaten zich inzetten voor de Filippijnse advocaten. Voor meer informatie over de Filippijnen zie: advocatenvooradvocaten.nl/projecten.

• Voor informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten: Adrie van de Streek, info@advocatenvooradvocaten.nl, of bezoek stichtingadvocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

De Leidraad: wachten tot eind juni

Een motie van Kamerlid De Wit (SP) om de werking van de Leidraad bewerkelijke zaken op te schorten tot eind juni, heeft het twee weken geleden in de Tweede Kamer niet gehaald, onder meer omdat de PvdA uiteindelijk niet meestemde. Eind juni zal staatssecretaris Albayrak de uitkomsten bekend maken van een evaluatie door een gezamenlijke werkgroep van

Raad voor de Rechtsbijstand, ministerie van Justitie en Orde. Albayrak zei eerder in de Tweede Kamer dat er bij de Raden voor de Rechtsbijstand nog niet veel signalen waren binnengekomen waaruit bleek dat advocaten last hebben van de Leidraad. Niet gek, volgens Harm Gelderloos van de VSAN: 'We doen het niet meer of we gaan meteen in bezwaar'.

Ordenieuws

Oproep: nieuw lid Algemene Raad

Per 1 april 2008 is er in de Algemene Raad een vacature ontstaan. Namens het College van Afgevaardigden, dat de leden van de Algemene Raad gewoonlijk op een voordracht van de Algemene Raad kiest, roept de Algemene Raad belangstellende advocaten op zich te melden bij deken Willem Bekkers, tel. 030-2320816, e-mail bekkers@wijnenstael.nl, adres Postbus 354, 3500 AJ Utrecht. Voorts wordt u uitdrukkelijk uitgenodigd bij de deken de aandacht te vestigen op naar uw mening geschikte kandidaten.

• Zie voor het profiel en verdere informatie de advertentie op pagina XI, achterin dit nummer.

Jaarverslag 2007: Orde en burgerschap

In de loop van volgende week verschijnt het jaarverslag 2007 van de Nederlandse Orde van Advocaten, getiteld *Orde en burgerschap*. Het jaarverslag wordt dit jaar in een beperkte oplage gedrukt. Ieder advocatenkantoor krijgt één exemplaar toegestuurd en daarnaast wordt het jaarverslag digitaal beschikbaar gesteld op www.advocatenorde.nl/jaarverslag (Nederlandse versie) en www.advocatenorde.nl/annualreport (Engelse versie). Indien u toch graag een papieren versie van het jaarverslag ontvangt, kunt u dat opvragen via: pr@advocatenorde.nl.

Correctie

Consultatie Insolventiewet

In het vorige nummer is bij het artikel over het Voorontwerp Insolventiewet helaas de oude consultatietermijn genoemd, namelijk van 1 mei a.s. Dit had 15 september aanstaande moeten zijn.

Actualiteiten

Van de deken

Willem Bekkers

Drukke mei

In april rondde de Algemene Raad het *Jaarverslag 2007* af. Dit verschijnt in mei in het Nederlands en voor het eerst ook in het Engels. Na een positieve ontvangst in het College ben ik benieuwd naar uw reactie. In april ook heetten we de 15.000ste advocaat welkom, we ontvingen het bestuur van de CCBE, de Europese koepel van nationale advocatenorganisaties.

Ook mei 2008 is een drukke maand voor de Orde. Opleiding, onderen bovenwereld, ons tuchtrechterlijk systeem, de wijziging van de Advocatenwet en het toezicht staan hoog op de agenda. Na de extra vergadering van het College van Afgevaardigden in maart over de Beroepsopleiding volgt op 19 mei een tweede extra vergadering, nu over de wijziging van de Advocatenwet. Ik roep u op om mee te discussiëren in de plaatselijke orde of via internet zodat de Algemene Raad en het College weten wat hun achterban vindt. Op 20 mei is de jaarlijkse dekendag voor overleg over bestuurlijke verantwoordelijkheden van de Raden van Toezicht en de Algemene Raad. Op 6 mei spreekt de AR met de vaste commissie van Justitie van de Eerste Kamer over actuele zaken.

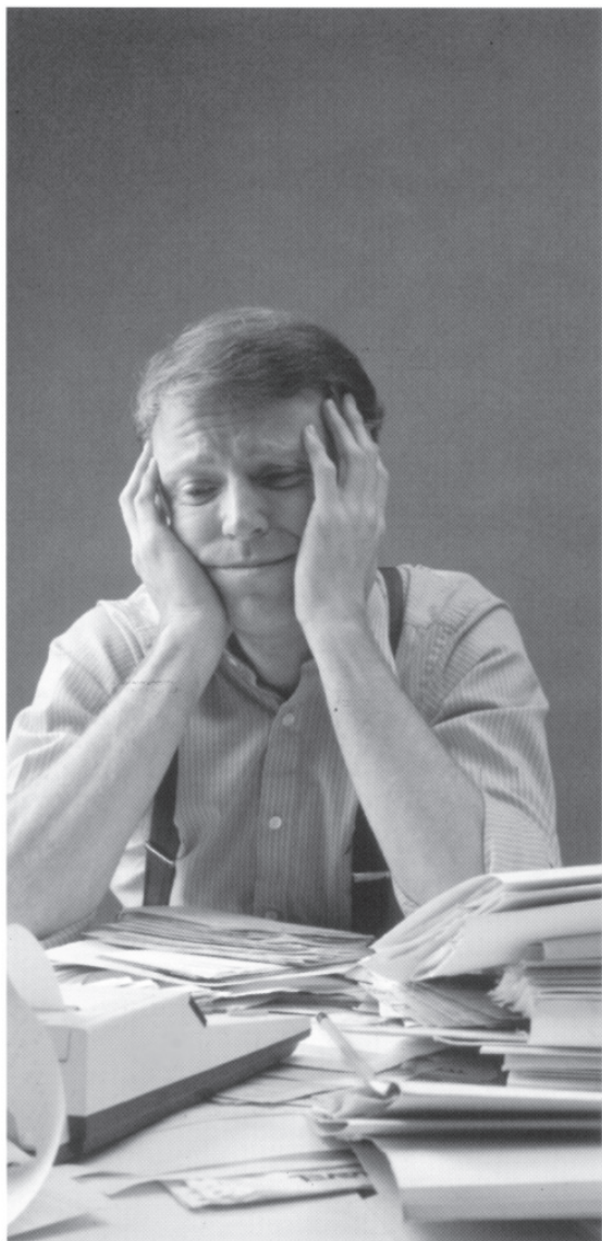
Daarnaast zal mei in het teken staan van internationale ontwikkelingen in de advocatuur waar de Orde en individuele advocaten en hun kantoren actief bij betrokken zijn. Het is goed om bij buitenlandse contacten te ervaren dat de Nederlandse advocatuur aardig op de kaart staat. Dat wil de Orde ook verder stimuleren.

Van 28 april tot en met 31 mei organiseren de Orde en het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) in samenwerking met de Bundesrechtsanwaltschaft (BRÄK) en de Deutschen Juristentag (DJT) in het NIOD-instituut in Amsterdam aan de Herengracht 380 de tentoonstelling 'Anwalt ohne Recht – das Schicksal jüdischer Anwälte in Deutschland nach 1933'. Aan deze tentoonstelling is door het NIOD een klein gedeelte toegevoegd dat gaat over de Nederlandse situatie en dat het eerste resultaat is van het onderzoek dat het NIOD doet naar de rol en de positie van de Nederlandse advocatuur in de Tweede Wereldoorlog, meer speciaal naar die van joodse advocaten. Graag moedig ik u aan om even bij het NIOD binnen te lopen. Mocht u nog twijfelen over het nut van het onderzoek zoveel jaar na dato, dan raad ik u ter lezing aan het artikel van Gradus Vrieze in *Trema* van april.

Verder ontvangt de Orde deze maand nog haar buitenlandse gasten vanwege het elfde lustrum. Dit werd vorig jaar uitgesteld om deze ontvangst te kunnen combineren met de jaarlijkse Bar Leaders Conference van de International Bar Association (IBA) die dit jaar in Nederland wordt gehouden. Onderdeel van deze conferentie zal zijn een symposium, dat de IBA samen met de Orde organiseert over ethische vraagstukken in de rechtspraktijk. Deze zullen worden behandeld door vooraanstaande deskundigen uit de hele wereld. Het symposium zal worden geopend door Nebahat Albayrak, staatssecretaris van Justitie.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

ZOU ER ÉCHT GEEN VERHAAL MOGELIJK ZIJN?

Bent u op zoek naar verhaalsmogelijkheden bij een debiteur? Dan bent u bij Regres Info BV aan het juiste adres. Ons bureau geldt al vele jaren als specialist in verhaalsonderzoek naar natuurlijke-* en rechtspersonen. Binnen de kortst mogelijke termijn weet u of conservatoir of executoriaal beslag mogelijk is.

Vraag vrijblijvend documentatie aan en informeer naar onze (kennismakings)tarieven onder nummer: **079 - 342 72 72** of kijk op onze website.

REGRES INFO

* Strikt conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens.

**Verhaalsrapportages - Kredietwaardigheidsrapportages -
Speciale onderzoeken**

Regres Info BV, Algengroen 6, Postbus 7028,
2701 AA Zoetermeer, Telefoon 079 - 3427272, Telefax 079 - 3421843,
E-mail info@regresinfo.nl, Website www.regresinfo.nl

brieven

De persoon, niet de organisatie

In het interview in het *Advocatenblad* ('Wat is de optimale omvang van een advocatenkantoor?', 2008-4, p. 111) gaat de heer Van Otterlo eraan voorbij dat advocaat zijn betekent: uitoefenen van een vak, en niet: voeren van een bedrijf. Dit laatste lijkt zijn sympathie te krijgen. Maar het is helemaal niet gezegd dat door de omvang van het kantoor de praktijk meer aandacht krijgt. Veelal wordt de 'ruimte' gebruikt voor andere zaken zoals commercie en vrije tijd. (Ik generaliseer.)

Voorts wordt miskend dat de behandelend advocaat bij grotere organisaties moeilijker is te bereiken – hoe vaak verschijnt niet het *out of office*-bericht op het beeldscherm of wordt mr. ... afgeschermd door telefoniste, secretaresse, medewerker et cetera, die de zaak niet of onvoldoende kent. Het is eerder verrassend als men dadelijk wordt bediend.

Mijns inziens dient het accent te liggen op de persoon van de advocaat en *niet* op zijn organisatie. De advocaat die alleen of met een enkeling kantoor houdt, moet gedisciplineerd zijn, de advocaat in een organisatie kan zich in beginsel verschuilen. In mijn optiek is het organiseren van de praktijk belangrijker dan het hebben van een organisatie.

Ook wordt miskend dat door de elektronische ontwikkelingen organisaties steeds kleiner kunnen zijn en dat juist de advocaat alleen of het kleinere kantoor meer mogelijkheden heeft dan ooit. Om u een idee te geven: mijn assistente – geen advocaat – en ik houden kantoor in Amsterdam, maar werken ook vanuit andere locaties en zijn altijd bereikbaar. De praktijk is volledig gedigitaliseerd. Dat vergt wel discipline en verantwoordelijkheid.

Ten slotte zou ik u er op willen wijzen dat de grote kantoren bepaalde specialismen hebben buitengesloten, maar in voorkomende gevallen de cliënt toch willen bedienen. Dan is een serieuze optie om een advocaat die het desbetreffende specialisme beheerst in te schakelen, uiteraard zonder het gevaar, dat 'zijn cliënt' naar die confrère of collega 'overloopt'. Dat risico is bij de alleenzittende advocaat of het kleine kantoor te verwaarlozen. En indien men toch die angst heeft, dan kunnen daarover gemakke-

lijk afspraken worden gemaakt. Zo begeef ik mezelf voornamelijk op het terrein van het vervoer- en verzekeringsrecht; zonder enig probleem kan ik advocatenkantoren op dit gebied ter wille zijn. Beide partijen hebben daar voordeel bij.

(Arthur J. Dolk, advocaat te Amsterdam)

Geen deregulering

Als Amerikaanse advocaat die meer dan twintig jaar werkzaam is in Nederland heb ik met grote belangstelling het interview met Thomas Geoghegan gelezen ('Amerikaanse advocaat over Amerikaanse toestanden', *Advocatenblad* 2008-6, p. 198-199). Het is juist dat het gebrek aan wettelijke bescherming van Amerikaanse werknemers een factor is in het aantal rechtszaken aldaar. Dat is mijns inziens echter niet het gevolg van 'deregulering'. Er is namelijk op dit gebied nooit beschermende regulering geweest, laat staan een plotselinge afname van rechten. Daarom grijpen ontslagen werknemers naar de enige wettelijke grondslagen die daar bestaan: een verbod op discriminatie op basis van ras, religie, leeftijd, geslacht, handicap of afkomst. Deze over de laatste decennia ontstane beschermende regelgeving is derhalve geen 'deregulering'.

De diepere oorzaak van de enorme toename van het aantal rechtszaken in de VS is gelegen in het ontbreken van een voldoende bescherming biedend sociaal stelsel. Zo hebben meer dan 42 miljoen burgers geen ziektekostenverzekering – en een nog groter aantal is onvoldoende verzekerd – en andere sociale verzekeringen (in vergelijking met de WAO en de WW) zijn in veel staten minimaal en van zeer korte duur. Het feit dat er nagenoeg geen sociaal vangnet bestaat, noopt veel mensen ertoe om zich bij tegenslagen tot juridische middelen te wenden, waaronder aansprakelijkstellingen.

Als het sociaal stelsel hier in Nederland uitgehold zou worden naar Amerikaans niveau, zou de claimcultuur hier wellicht ook een enorme vlucht nemen.

(S.C. Conway, advocaat te Rotterdam)

colofon

88e jaargang –
9 mei 2008 – nr. 7
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. M.R. Maathuis
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen

Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag. **Informatie:** Linus Hesselink, 070-4415226, fax 070-4415919, linus.hesselink@reedbusiness.nl

Uitgever

mr. Robert Sanders

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Vormgeving
Dimdim, Dmitry de Bruin

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief
Advocatenblad
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het (gratis)
Balienetcertificaat

Orde van de dag
Gratis abonneren op de
wekelijkse nieuwsbrief voor
advocaten? Stuur een e-mail
naar enova@reedbusiness.nl
met als onderwerp Inschrijven
Orde van de dag.

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

ISSN 0165-1331

HO
2008
PRINT

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op
aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 8: 16 mei 2008
afl. 9: 6 juni 2008

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

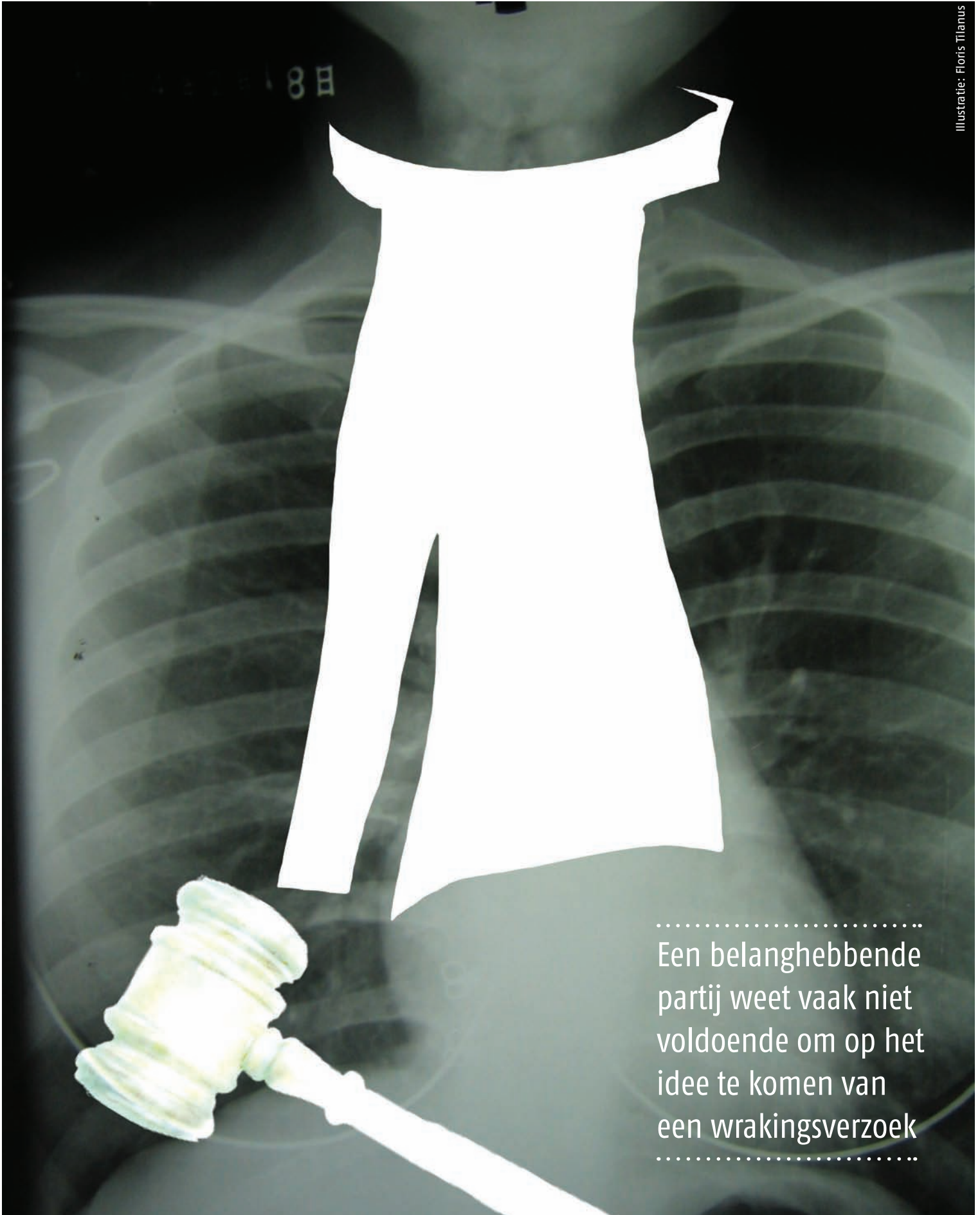
€ 191 per jaarabonnement
(incl. btw en verzendkosten)
en voor de jaarband € 15.
Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Ook voor informatie over uw lopende abonnement kunt u contact opnemen met onze Klantenservice.

Klantenservice
Postbus 808, 7000 AV
Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
(op werkdagen tussen
8.30 en 17.00 uur).
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)-overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Illustratie: Floris Tilanus

.....
Een belanghebbende
partij weet vaak niet
voldoende om op het
idee te komen van
een wrakingsverzoek
.....

Omdat rechters zich verplichten tot onpartijdigheid, moeten ze verplicht worden zich te verschonen als er goede redenen zijn om aan hun onpartijdigheid te twifelen. ‘De vrijblijvendheid van de verschoningsregeling ondergraaft het vermoeden dat rechters onpartijdig zijn.’ En: ‘In het openbare register moeten onder andere de (neven)functies worden vermeld die voorafgingen aan de rechterlijke benoeming.’

Sanctionering van onpartijdigheid

Rechterlijke onpartijdigheid blijkt niet uit woorden

.....
mr. ir. Henk S.M. Kruijer
 bedrijfsjurist te Heemstede
 .....

Een rechter wordt uit hoofde van zijn aanstelling vermoed onpartijdig te zijn. Uitzonderlijke omstandigheden kunnen echter een ernstige aanwijzing opleveren voor het oordeel dat een rechter vooringenomen is jegens een partij, althans dat de dien-aangaande vrees van deze partij objectief gerechtvaardigd is.

Met deze of vergelijkbare woorden worden uitspraken over wraking (artt. 36-37 Rv)¹ ingeleid.² Dat rechters onpartijdig moeten zijn, is neergelegd in art. 6 lid 1 EVRM en in de procesrechtelijke

.....
 1 Ik verwijs telkens naar de wrakings- en verschoningsregeling in het civiele procesrecht (artt. 36-41 Rv). Voor het strafprocesrecht en het bestuursprocesrecht gelden gelijke regelingen: zie de artt. 512-519 Rv resp. 8:15-20 Awb.
 2 Zie bijv. HR 31 oktober 2000, nr. 00342/00, LJN AA7956 (strafzaak). Hier werd bevestigd dat een in eerste instantie gedaan en afgewezen wrakingsverzoek in hogere instantie kan worden herhaald, ondanks het rechtsmiddelenverbod van art. 515 lid 5 Sv en de regel van art. 513 lid 4 Sv dat een volgend verzoek om wraking van dezelfde rechter alleen in behandeling wordt genomen indien feiten of omstandigheden worden voorgedragen die pas na het eerdere verzoek aan de verzoeker bekend zijn geworden.

wrakings- en verschoningsregelingen. Het vermoeden dat rechters aan die eis voldoen, wordt ontleend aan de ambtseed/-belofte die elke rechter bij zijn³ aanstelling aflegt (art. 1g Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, Wrra) en waarin hij onder meer zweert/belooft ‘dat ik mijn ambt met eerlijkheid, nauwgezetheid en onzijdigheid, zonder aanzien van personen, zal uitoefenen’.⁴

Hoe en door wie wordt gecontroleerd, of zou moeten worden gecontroleerd, of deze verplichting wordt nagekomen? Welke sanctie staat er op schending ervan, of zou daarop moeten staan?

Drie bijna-praktijkgevallen

- a R is officier van justitie te H en rechterplaatsvervanger te G. Hij behandelt als rechter een strafzaak tegen verdachte V waarbij voor het OM een collega-officier optreedt, eveneens verbonden aan het parket te H.
- b Rechter R is jarenlang belastinginspecteur geweest, en is vervolgens als rechter benoemd bij de afdeling belastingrecht van de rechtbank te G. In een

.....
 3 Ik sluit me aan bij de gewoonte in Sr waar, taalkundig gezien, alleen mannen strafbaar zijn gesteld.
 4 Zie de eerste bijlage bij de Wrra.

zaak die is aangespannen door belastingplichtige B en die hem door het bestuur van de rechtbank is toegewezen (zie art. 22 lid 1 Wrra), treedt voor de Belastingdienst inspecteur I op, een ex-collega van R dus met wie deze uit hoofde van zijn vorige dienstbetrekking bovendien (goed) bekend is.

- c Rechter R, voor het leven benoemd, is in zijn vrije tijd voorzitter van het bestuur van een museum in zijn stand-en woonplaats G. Het museum organiseert een ambitieuze en kostbare tentoonstelling, mede dankzij een royale sponsorbijdrage van bedrijf B. R heeft deze sponsor persoonlijk aangebracht, op grond van contacten die hij sinds een eerdere (neven)functie heeft met de directie van B. Bedrijf B is gevestigd in een ander arrondissement. R acht mede daarom geen strijd aanwezig met hetgeen hij bij zijn beëdiging eveneens heeft gezworen/beloofd.⁵ Het bedrijf B spant voor de rechtbank te G een geding aan tegen een debiteur D die nalatig zou blijven om te betalen.

.....
 5 In het bijzonder: dat hij ‘nimmer enige giften of geschenken hoegenaamd zal aannemen of ontvangen van enig persoon van wie’ hij ‘weet dat deze een rechtsgeding heeft of zal krijgen waarin’ zijn ‘ambtsverrichtingen te pas zouden kunnen komen’.

D is gevestigd in het arrondissement rond G, doch op aanzienlijke afstand van die plaats. Deze zaak wordt aan R toegewezen.

Wraking uitgesloten

In elk van deze drie situaties zijn uitzonderlijke omstandigheden aanwezig die een vrees voor vooringenomenheid van de betrokken rechter objectief rechtvaardigen. Zijn die omstandigheden voldoende ernstig? Is de daaruit voortvloeiende vrees voldoende gerechtvaardigd, om de rechter te wraken indien daartoe een verzoek wordt gedaan (artt. 36-37 Rv) door de belanghebbende partij: verdachte V respectievelijk belastingplichtige B respectievelijk debiteur D?

In de praktijk komen deze vragen echter niet eens aan de orde. Alleen in situatie a zal het de belanghebbende partij V (verdachte) vrij gemakkelijk vallen om de vermelde omstandigheden op te sporen.⁶ Tenminste, indien de betrokken rechter zijn nevenfuncties volledig en correct heeft laten registreren in het openbare register (op www.rechtspraak.nl).

In situatie b⁷ valt uit dat openbare register door de belanghebbende partij B (belastingplichtige) niet te achterhalen dat de betrokken rechter R voordien jarenlang belastinginspecteur is geweest en dus een ex-collega is van de inspecteur I, zijn wederpartij. De cv's van rechters ontbreken daar. B zal daar al helemaal niet kunnen ontdekken dat R en I zelfs (goede) bekenden van elkaar zijn.

In situatie c zal het de belanghebbende partij D (debiteur) mijns inziens nog moeilijker vallen om de vermelde omstandigheden te achterhalen: de vrijetijdsnevenfunctie van rechter R is, als het goed is, weliswaar geregistreerd, maar dit geeft D – bij gebrek aan wetenschap van de plaatselijke omstandigheden te G – nog geen

6 Dat was de verdachte en/of zijn raadsman dan ook gelukt in een met a overeenkomende situatie waarin de Hoge Raad de wraking van een in eerdere instantie opgetreden rechter heeft gehonoreerd: zie HR 16 november 1999, NJ 2003, 335.

7 In een situatie die vergelijkbaar is met b, namelijk indien de rechter in zijn vorige werkkring een procespartij als cliënt heeft gehad, dient de rechter zich van een behandeling van de zaak te onthouden, volgens bijv. H. J. Snijders, C. J. M. Klaassen & G. J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, 4e druk, Deventer 2007, nr. 192, en de *Leidraad onpartijdigheid van de rechter* (aanbeveling 7).

Bij een arbeidszaak is relevant dat de rechter voorheen rechtshulpverlener bij een vakvereniging was, gericht op een felle en eenzijdige belangenbehartiging ten faveure van werknemers

enkele clou omtrent diens relatie met zijn wederpartij B (crediteur). Laat staan dat D weet kan hebben van de persoonlijke relatie tussen R en de directie van B.

Kortom, in de praktijk kan de belanghebbende partij, ook al zijn omstandigheden als de voormelde aanwezig, bij gebrek aan wetenschap vaak niet eens tot een wrakingsverzoek overgaan, zodat er geen enkele kans op wraking is.

Verschoning verplicht

De betrokken rechter zelf kent de vermelde omstandigheden wél volledig, meestal als enige. Hij kan een verzoek doen om van de zaak verschoond te blijven (zie bijv. art. 40 Rv). Waarom is dit niet verplicht? De vrijblijvendheid van de verschoningsregeling ondergraaft het vermoeden dat rechters onpartijdig zijn. Rechters hoeven blijikbaar de onpartijdigheid waartoe zij zich hebben verplicht niet, of niet voor de volle honderd procent, serieus te nemen. Zij kunnen het althans op een wrakingsverzoek aan laten komen, terwijl de kans gering is dat de belanghebbende partij de daarvoor relevante omstandigheden achterhaalt.

De vrijblijvendheid van art. 40 Rv is onlangs ook impliciet door de Hoge Raad bekritiseerd in een belastingzaak (HR 10 augustus 2007, BNB 2007/311), een rechtsgebied dus waarvoor de toepasselijkheid

van art. 6 lid 1 EVRM discutabel is.⁸ De Hoge Raad constateerde in deze uitspraak ambtshalve, dus zonder enig daartoe strekkend initiatief van de belanghebbende partij, dat de behandeling in vorige instantie door het hof niet met de vereiste onpartijdigheid had plaatsgevonden.

Het lijkt me duidelijk dat de verschoningsmogelijkheid (art. 40 Rv) moet worden omgezet in een verplichting. De rechter dient bevrijd te worden van elke aarzeling om, zo nodig, conform de stelregel: 'in dubio, abstine', een verzoek te doen zich te verschonen. Zo wordt hij ook beschermd tegen sancties die zouden moeten worden verbonden aan het ten onrechte achterwege laten van een verschoningsverzoek.

Disciplinaire maatregelen

Indien thans een wrakingsverzoek wordt gedaan en toegewezen, wordt de betrokken rechter van de zaak gehaald en zijn de beslissingen die hij al in de onderhavige zaak heeft genomen, nietig.⁹ Dit zijn maatregelen achteraf, geen preventieve. Terwijl voorkomen beter is dan genezen, schade verhoeden beter is dan schade doen vergoeden.¹⁰ De gewraakte rechter brengt nadeel toe aan de goede gang van zaken bij de rechtspraak. Doordat hij voor eenieder zichtbaar over de schreef van (on)partijdigheid ging, zal menigeen denken dat hij daar vaker overheen ging. Daardoor wordt het vertrouwen in de rechtspraak aangetast.

Als de verschoningsmogelijkheid een verschoningsplicht wordt, staat bij een toegewezen wrakingsverzoek vast dat de rechter niet alleen zijn hoofdverplichting heeft geschonden (dat hij niet de schijn mag wekken partijdig te zijn), maar ook de nevenverplichting dat hij zich tijdig moet onttrekken aan zaken die in redelijkheid twijfel aan zijn onpartijdigheid

8 Zie bijv. EHRM 12 juli 2001 (NJ 2004, 435; Ferrazzini/Italië) waarin (een meerderheid van) het EHRM (nog) afwees dat belastingheffing onder de in art. 6 lid 1 EVRM genoemde 'vaststelling van burgerlijke rechten en verplichtingen' valt.

9 Zie voor deze consequenties bijv. HR 16 november 1999, NJ 2000, 335. In deze strafzaak is ook bevestigd dat het mogelijk is om eerst in hogere instantie een wrakingsverzoek te doen tegen een rechter die in de vorige instantie de zaak (mede) behandeld heeft. Dit laatste is bijv. ook uitgesproken in de belastingzaak HR 2 december 2005, BNB 2006/96.

10 Zo ook bijv. C. J. J. C. van Nispen, *Het rechterlijk verbod en bevel*. Diss. Leiden 1978, p. 19-20.

kunnen wekken. Dan kunnen tegen de rechter ook disciplinaire, preventieve maatregelen worden genomen (art. 46c Wrra). Dat zijn voor rechters die voor het leven zijn benoemd: een schriftelijke waarschuwing of ontslag (artt. 46b e.v. Wrra).¹¹

Dit is alleen anders indien een verschoningsverzoek door collega's is afgewezen (art. 41 Rv). De betrokken rechter doet er mijns inziens dan verstandig aan om deze afwijzing, en de omstandigheden die hij bij zijn verschoningsverzoek naar voren heeft gebracht, open en eerlijk aan de procespartijen bekend te maken; hij dient daartoe het recht te hebben. Want op deze manier is het duidelijk, als later een wrakingsverzoek alsnog wordt toegewezen, dat hij aan zijn wraking geen enkele schuld heeft.

Meer openheid

De procespartijen moeten (veel) beter dan nu de onpartijdigheid kunnen controleren van de rechter die zij voor zich aantreffen. Zo dient aan hen de identiteit bekendgemaakt te worden van de rechter die hun zaak behandelt zodra deze vaststaat, in ieder geval in de oproep voor een zitting. Ook dienen in het openbare register meer gegevens beschikbaar te worden gesteld over de achtergronden van rechters, waaronder in ieder geval de (neven)functies voorafgaand aan hun benoeming.¹²

Zo is het bij een arbeidszaak een relevante omstandigheid indien de betrokken rechter voorafgaand aan zijn benoeming werkte als rechtshulpverlener bij een vakvereniging. Deze juristen zijn niet alleen zelf werknemers maar, zo is algemeen bekend, bovendien ingesteld op een felle en eenzijdige belangenbehartiging ten faveure van werknemers. Net zo zijn belastinginspecteurs er vrijwel zonder uitzondering op uit om wetbepalingen ambtshalve zoveel mogelijk eenzijdig, ten faveure van hun Belastingdienst te interpreteren.¹³ Ook daarom is het bij een belas-

11 Ook in Snijders e.a., a.w., nr. 36 wordt erop gewezen dat deze disciplinaire maatregelen dienen ter sanctionering van de niet-inachtneming door een rechter van de vereiste onpartijdigheid.

12 Ook in de Leidraad onpartijdigheid van de rechter wordt er op gewezen (zie aanbeveling 7) dat de rechter onder meer geen zaken dient te behandelen waarbij hij uit hoofde van zijn vorige werkring betrokken is geweest.

13 Dit is de zogenoemde 'tweede beet in de appel' die overheidsinstanties bij de uitvoering van wettelijke voorschriften plegen te praktiseren.

Omdat advocaten gewend zijn tegenwicht te bieden aan overheidsorganen, zijn zij op het rechterlijk 'audite et alteram partem' voorbereid

Zie bijv. H.S.M. Kruijer, 'De wet als maatschappelijk contract', in: *Openbaar Bestuur* 2007/10, p. 15-17.

tingzaak uiterst relevant of de betrokken rechter voorheen al dan niet belastinginspecteur is geweest.¹⁴ Bij bestuursrechtelijke zaken en strafzaken dient de rechter immers juist tegenwicht te kunnen bieden aan overheidsorganen.

Omdat advocaten gewend zijn een dergelijk tegenwicht te bieden, en omdat zij in civiele zaken meestal met beide kanten van de medaille te maken kregen, zijn zij erop voorbereid om het 'audite et alteram partem' effectief in de praktijk te brengen.

En dat is van belang, want onpartijdigheid – zoals zovele achtenswaardige fenomenen – blijkt uit daden, niet uit woorden.

14 Dit klemt temeer omdat belastingrechtspraak achter gesloten deuren, zonder controle van het publiek, wordt voltrokken. Zie daarover bijv. H.S.M. Kruijer, 'De beslotenheid van belasting- en faillissementsrechtspraak getoetst aan art. 6 EVRM', in: *WFR* 2007 (nr. 6733), p. 969-978.

(advertentie)

Recherche, consultancy en training zijn bij Trigion samengebracht. Onze teamleden hebben hun sporen verdiend bij politie, Koninklijke Marechaussee, justitie of in de beveiliging. Zo doen we voor verzekeraars en advocatenkantoren onderzoek bij brand, inbraak, letselschade en transportschade. Trigion RCT werkt snel, zorgvuldig en efficiënt en weet met behulp van tactisch, technisch en digitaal onderzoek bijna altijd de ware toedracht te achterhalen. Resultaat is een rapportage die gegarandeerd procedurebestendig is. Wilt u weten wat Trigion voor uw organisatie kan betekenen? Kijk voor meer informatie op www.trigion.nl of bel 070 - 398 24 14. Wij zijn u graag van dienst.

 Trigion

De juiste mensen op de juiste plek

Wij leveren u medische argumenten

Al twintig jaren zijn wij advocaten behulpzaam bij het oplossen van problemen met een medisch aspect, zoals:

- De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?
- De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?
- Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeer ik zijn smart?
- De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfnoord pleegde. Was het geen ongeval?
- De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zoveel als vroeger?
- De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

Bertus Rimaweg 18
2597 BV Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl

dr. mr. J.W. Bins, arts RGA

Le Tableau
VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau start op 2 oktober 2008 met een 7-daagse Train de Trainer opleiding

U leert in deze opleiding vaardigheidstrainingen te geven aan advocaten & notarissen.

Nieuwsgierig!?

Bekijk onze website voor meer informatie en aanmelding:
www.letableau.nl

U kunt ook telefonisch contact opnemen met
mr. Wilbert C.J. Lucas Luijckx (opleidingsmanager)
of mr. drs. Christ'1 Dullaert (directeur),
020-523 7600

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Alt Kam Boer advocaten

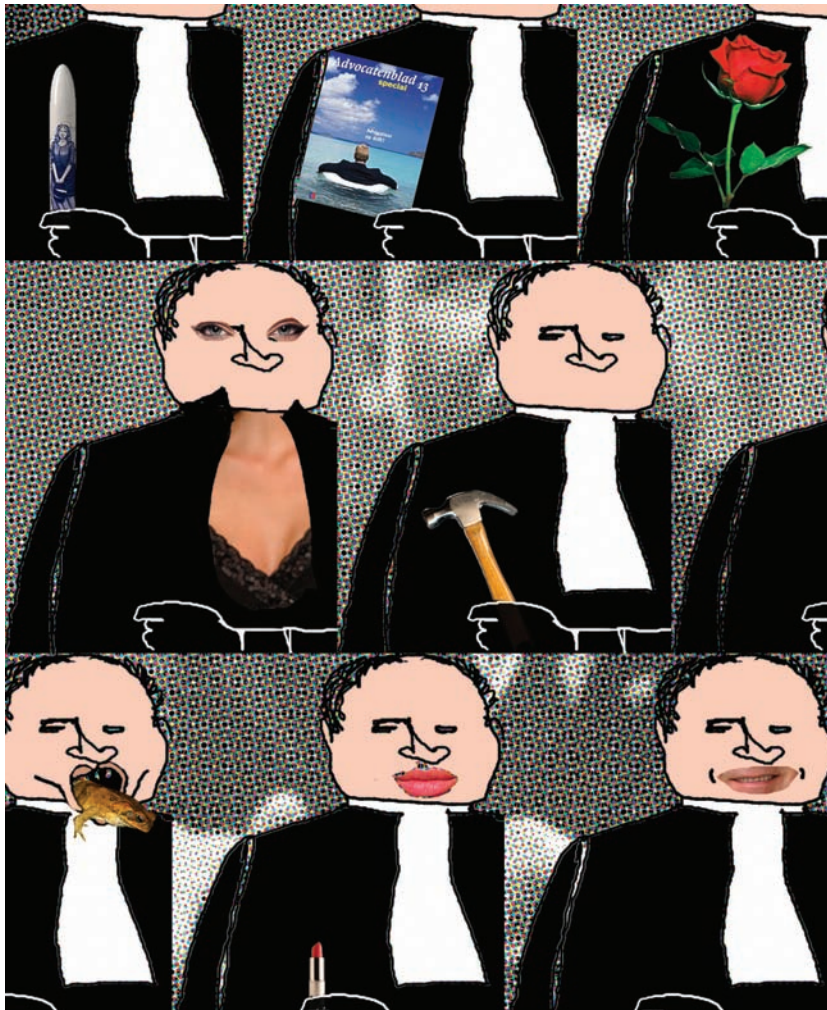
Civiele cassatie?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

rechter schrijft terug

Jan van der Does

In de herhaling toont zich de meester

‘Meneer de voorzitter, nogmaals, als ik nou die paar feiten op een rij zet...’

‘Meneer Joosse, als u zichzelf “nogmaals” hoort zeggen, be-seft u dan dat u iets gaat meedelen wat de rechtbank al heeft gehoord, zodat u er kennelijk vanuit bent gegaan dat het gezegde de rechtbank is ontgaan? Welnu, dat is niet het geval.’

Het was een vermoeiende dag. De zitting was uitgelopen, en toen mr. Jeroen Joosse om 5 uur ’s middags voor de laatste zaak de zaal betrad, was dat twee uur na de aangegeven tijd. De excuses nam hij minzaam in ontvangst. Hij blaakte van

energie, en alleen al aan de wijze waarop hij zijn dossiers uitstalde, en aan het geluid dat hij daarbij maakte, was te merken, dat hij het er ruim van zou nemen. Die ruimte correspondeerde niet met het incasseringsvermogen van de rechters. Zij waren al vanaf 9 uur ’s ochtends in de weer, en probeerden hun vermoeidheid te bestrijden met energiekeokjes en dubbele espresso’s. Waarschijnlijk had dat een zekere overprikkeling tot gevolg.

De raadsman had nog maar zijn derde zin uitgesproken toen hij tot de orde werd geroepen.

De toon was gezet. Over en weer was een zekere reserve ontstaan.

Er zijn advocaten die het stijlmiddel van de herhaling weten in te zetten met een subtiliteit die zelfs de meest vermoede rechter doet opveren. De herhaling is in dat geval geen hernieuwde opsomming van losse feiten, maar een belangrijk onderdeel van de structuur. Zoals wanneer in de muziek een vast thema telkens terugkeert. Er worden allerlei wegen bewandeld, met diverse effecten, maar de omzwervingen hervinden met een zekere regelmaat hun vaste basis in die ene melodie, misschien niet een vaste melodie, maar dan minstens een variatie. De omzwervingen vormen een steeds wisselend contrast; zij geven het thema vorm en kleur. Het geeft de luisteraar het geruststellende gevoel dat hij de weg niet kwijt is, integendeel, bij elke herhaling voelt hij zich steeds meer thuis.

Wie zich de beroemde rede van Martin Luther King voor de geest haalt, begrijpt in ultieme vorm wat ik bedoel. Het vaste thema was: ‘I have a dream’. En die droom keerde terug, en terug, en het betoog eromheen joeg de betekenis van het herhaalde, van de droom, op.

Nu is het betoog van een advocaat geen dramatische gebeurtenis, maar een sobere weergave van een standpunt. Maar ook binnen die weergave past het stijlmiddel van de herhaling. Het feit is niet bewezen, niet zomaar, daar zijn diverse redenen voor, en elk argument eindigt evenzovele malen in dat zelfde onbewezen feit. Of anders: de overheid is onvoldoende zorgvuldig geweest, de redelijkheid en de billijkheid nopen tot een bepaalde uitleg, van opzet kan geen sprake zijn, zicht op uitzetting bestaat niet, het zijn allemaal stellingen die op diverse wijzen kunnen worden aangekleed, toegelicht, uiteengezet, onderstreept.

Stijl is een belangrijk middel om een boodschap aan de man te brengen. Stijl appelleert niet aan het intellect, maar aan de emotie. En emotie is een vehikel om een beslissing binnen te halen.

Als mr. Joosse de herhaling op die wijze had gemodelleerd, dan had hij een belangrijk punt gescoord. Nu was hij overgeleverd aan een geprikkeld gezelschap dat weinig nodig had om van zich af te bijten.

Ook rechters worden graag gekend, begrepen en... gecharmeerd.

Dezelfde feiten

Ne bis in idem in Europa

.....
De advocaat moet
gedetailleerd (laten)
vastleggen welke feiten
aan de witwaspraktijken
ten grondslag liggen,
een moeilijke opgave
.....

Wat is de reikwijdte van het verbod op dubbele vervolging van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst? Het Europese Hof van Justitie besliste vorig jaar dat eenzelfde wilsbesluit onvoldoende is om een beroep te doen op *ne bis in idem*. Er moet sprake zijn van feiten die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn naar tijd, plaats en qua voorwerp.¹ Wat dient nu de advocaat in witwaszaken te doen als hij het verbod van dubbele vervolging wil inroepen?

... bij witwassen?

Tom van de Laar en Mirthe Kamp
advocaten te Utrecht respectievelijk Arnhem²

Het Europees Hof heeft zich meerdere malen uitgelaten over de invulling van het transnationale *ne bis in idem*-beginsel. De rechtsbescherming die van het beginsel uitgaat, hangt enerzijds af van de invulling van *bis*, anderzijds van de interpretatie van *idem*. Het *bis*-aspect ziet op de vraag welke beslissingen of handelingen moeten worden beschouwd als een wijze van afdoening die toepassing van art. 54 Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO)³ rechtvaardigt. In de zaken Gözütok en Brügge koos het Europese Hof voor een ruime uitleg van *bis*.⁴ Wat zijn ‘dezelfde feiten’ ex art. 54 SUO?

- 1 HvJ EG 18 juli 2007, C-367/05 (Norma Kraaijenbrink).
- 2 Beiden werkzaam op de strafsectie van CMS Derks Star Busmann.
- 3 De SUO is inmiddels in dertien EU-landen en IJsland en Noorwegen in werking getreden.
- 4 HvJ EG 11 februari 2003, C-187/01 (Gözütok) en C-385/01 (Brügge): ook een transactie moet volgens het Hof worden beschouwd als een onherroepelijk vonnis in de zin van art. 54 SUO.

Art. 54 Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO)

Een persoon die bij onherroepelijk vonnis door een overeenkomstsluitende partij is berecht, kan door een andere overeenkomstsluitende partij niet worden vervolgd ter zake van dezelfde feiten, op voorwaarde dat ingeval een straf of maatregel is opgelegd, deze reeds is ondergaan of daadwerkelijk ten uitvoer is gelegd, dan wel op grond van de wetten van de veroordelende overeenkomstsluitende partij niet meer ten uitvoer gelegd kan worden.

We beperken ons hier tot de bespreking van *idem*: is het materiële feitencomplex of de ‘juridische kwalificatie’ doorslaggevend? In het laatste geval kan er twee keer worden vervolgd voor hetzelfde feitencomplex als de verboden gedraging twee verschillend te kwalificeren feiten oplevert. De bescherming van het *ne bis in idem*-beginsel is veel groter in het eerste geval.

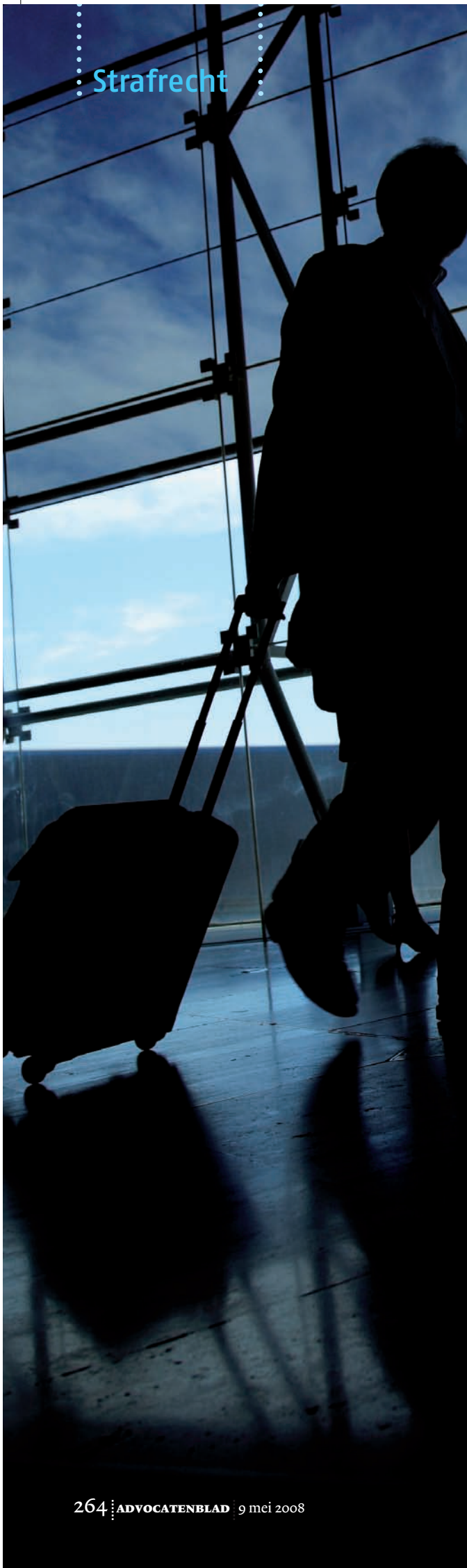
Onlosmakelijk verbonden feiten

In de zaak-Van Esbroeck liet het Europees Hof zich voor het eerst uit over de

uitleg van het begrip ‘dezelfde feiten’.⁵ Nadat de heer Van Esbroeck in Noorwegen was veroordeeld wegens invoer van verdovende middelen, werd hij in België veroordeeld voor de uitvoer van dezelfde partij. Het Hof bepaalde onder meer dat het relevante criterium voor de toepassing van art. 54 SUO de gelijkheid van de materiële feiten is.⁶ Daaronder wordt begrepen het bestaan van een geheel van concrete omstandigheden die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn naar tijd, plaats en wat het voorwerp ervan betreft. Andere criteria, zoals de ‘juridische kwalificatie’ of het beschermde rechtsbelang, zijn niet re-

⁵ HvJ EG 9 maart 2006, C-436/04 (Van Esbroeck).

⁶ Het Hof sprak zich eveneens uit over de verhouding tussen artt. 54 en 71 SUO. Art. 71 SUO schrijft voor dat de lidstaten alle maatregelen dienen te treffen om de handel in verdovende middelen tegen te gaan. Hierin wordt ook verwezen naar het Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen, waarin onder meer wordt bepaald dat de in- en uitvoer beschouwd moeten worden als verschillende strafbare feiten. Het Hof stelt dat er geen rangorde bestaat tussen de verschillende bepalingen van de SUO; art. 71 SUO beperkt de werkingssfeer van het *ne bis in idem*-beginsel in art. 54 SUO niet.

levant.⁷ Meer in het bijzonder bepaalde het Hof dat de strafbare feiten van in- en uitvoer van dezelfde verdovende middelen in beginsel moeten worden beschouwd als ‘dezelfde feiten’ in de zin van art. 54 SUO, maar dat het uiteindelijk aan de bevoegde nationale instanties is om te beoordelen of er sprake is van een geval dat onlosmakelijk verbonden is naar tijd en plaats en wat het voorwerp ervan betreft.

Een aantal maanden later boog het Hof zich in de zaak-Van Straaten over de vraag of nog steeds sprake is van ‘dezelfde feiten’ indien het materiële feitencomplex niet volledig gelijk is.⁸ Na in Nederland te zijn vervolgd wegens het bezit van een bepaalde hoeveelheid drugs die afkomstig was uit een grotere partij, werd Van Straaten in Italië een tweede maal vervolgd voor bezit van de complete partij drugs. Ook waren de medeplichtigen in de eerste zaak niet dezelfde als in de tweede zaak. Voor toepassing van het *ne bis in idem*-beginsel is echter, zo blijkt uit de uitspraak van het Hof, volledige gelijkheid van materiële feiten niet vereist om te kunnen spreken van een geheel van feiten dat onlosmakelijk met elkaar verbonden is. Het Hof verklaarde voor recht ‘dat, wat delicten in verband met verdovende middelen betreft, niet vereist is dat de hoeveelheden drugs in de twee overeenkomstsluitende staten of de van deelneming aan de feiten in de twee staten verdachte personen, gelijk zijn’.⁹

Het Hof kwam, samenvattend, tot een criterium van het materiële feitencomplex, waarbij feiten onlosmakelijk verbonden moeten zijn naar tijd, plaats en wat het voorwerp betreft. Desondanks hoeven deze feiten en omstandigheden niet volledig gelijk te zijn voor een geslaagd beroep op het *ne bis in idem*-be-

ginsel. Dit heeft, in Nederland althans, niet geleid tot een nieuwe uitleg van het verbod op dubbele vervolging. De reeds bestaande jurisprudentie was in lijn met de uitspraken van het Europese Hof.

Relevantie wilsbesluit

Het Hof heeft zich in Van Esbroeck en Van Straaten uitgelaten over zaken waarbij de feiten gelijk respectievelijk niet volledig gelijk zijn. Waar ligt echter de grens? Kan er ook nog sprake zijn van ‘dezelfde feiten’ in de zin van art. 54 SUO indien vaststaat dat de feiten verbonden zijn door hetzelfde misdadig opzet (subjectief verband), terwijl geenszins zeker is dat er sprake is van dezelfde materiële feiten (objectief verband)? Wat is, met andere woorden, de relevantie van het wilsbesluit dat ten grondslag ligt aan opeenvolgende strafbare feiten? Nadat Kraaijenbrink¹⁰ in Nederland was vervolgd wegens opzetheling van de opbrengsten uit drugshandel, werd zij andermaal in België veroordeeld voor het witwassen van geldsommen afkomstig uit de handel in verdovende middelen. In cassatie betoogde Kraaijenbrink dat er sprake was van schending van het *ne bis in idem*-beginsel. Hierin zag het Belgische Hof van Cassatie aanleiding om prejudiciële vragen te stellen. Anders dan in Van Esbroeck en Van Straaten was het in deze zaak niet duidelijk of aan de twee veroordelingen dezelfde feiten ten grondslag lagen.¹¹ Niet is vast komen te staan dat de geldsommen in verband waarmee Kraaijenbrink tot twee keer toe werd vervolgd, afkomstig waren uit dezelfde drugstransactie. Wel werd aangenomen dat de feiten de opeenvolgende en voortgezette uitvoering waren van hetzelfde misdadig opzet.¹²

7 HvJ EG 9 maart 2006, C-436/04 (Van Esbroeck), r.o. 35 en 36.

8 HvJ EG 28 september 2006, C-150/05 (Van Straaten).

9 HvJ EG 28 september 2006, C-150/05 (Van Straaten), r.o. 53.

10 HvJ EG 18 juli 2007, C-367/05 (Norma Kraaijenbrink).

11 Hoewel het Hof van Beroep bepaalt dat er sprake is van verschillende feiten, stelt het Hof van Cassatie dat het niet noodzakelijkerwijs om de zelfde-feiten gaat.

12 Naar Belgisch recht zouden feiten die verbonden zijn door ‘eenzelfde misdadig opzet’ één juridisch feit opleveren.

De vraag of het subjectieve verband kan meewegen in de strafmaat, kan aan de nationale rechter worden voorgelegd

Indien de materiële feiten niet een geheel vormen, kan 'eenheid van opzet' volgens het Europese Hof niet als zelfstandig criterium dienen bij beantwoording van de vraag of er sprake is van 'dezelfde feiten'. De enkele omstandigheid dat iemand hetzelfde misdadig opzet heeft, volstaat niet. De feiten moeten tevens naar tijd en plaats en wat het voorwerp ervan betreft met elkaar verbonden zijn.¹³ In beginsel kan dus pas gesproken worden van 'dezelfde feiten' als tussen de geldsommen in de twee procedures een objectief verband kan worden aangetoond. Het is aan de Belgische rechter om te beoordelen of sprake is van gelijkheid en verbondenheid van alle feitelijke omstandigheden in de twee procedures.

Witwassen

Het uitgangspunt voor de beoordeling van 'dezelfde feiten' is, aldus het Hof in

13 Op 18 juli 2007 wees het Hof, naast Kraaijenbrink, eveneens arrest in Kretzinger (C-288/05). De Duitse rechter vroeg het Hof onder andere naar de relevantie van 'eenheid van opzet'. Aangezien hier – anders dan in Kraaijenbrink – vastgesteld kon worden dat er sprake was van dezelfde materiële feiten, bleef in het midden wat het afzonderlijke belang van 'eenheid van opzet' was.

Kraaijenbrink, 'het geheel van de concrete strafbare gedragingen die aanleiding hebben gevormd voor de strafrechtelijke vervolgingen voor de gerechten van de twee overeenkomstsluitende staten'. Dit zal niet altijd eenvoudig zijn. De rechter moet zich een oordeel vormen over alle concrete omstandigheden waaronder de strafbare gedragingen in zowel de eerste als de tweede procedure zijn begaan, om te kunnen beoordelen of deze feiten met elkaar verbonden zijn naar tijd, plaats en wat het voorwerp ervan betreft. Deze feitelijke omstandigheden zullen, met name wat de eerste buitenlandse vervolging betreft, veelal lastig te achterhalen zijn. De rechter is in belangrijke mate afhankelijk van de nauwkeurigheid van de vaststellingen van zijn buitenlandse collega.

Dit levert in het bijzonder moeilijkheden op indien er reeds een eerste maal in Nederland is vervolgd wegens witwassen. Bij de totstandkoming van de strafbaarstelling van witwassen bepaalde de wetgever dat voor het bewijs niet noodzakelijk is om de herkomst van de opbrengsten aan te tonen.¹⁴ De rechter kan volstaan met de constatering dat hij aan de hand van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft dat het om een voorwerp gaat dat afkomstig is uit een misdrijf. Dit werd ook bevestigd door de Hoge Raad.¹⁵ Niet vereist is dat de rechter identificeert welk misdrijf precies aan het voorwerp ten grondslag ligt. Vaak zal dit niet mogelijk zijn, terwijl het ook niet relevant is voor de strafwaardigheid van het witwassen.¹⁶ In de tweede procedure is dit echter wel relevant voor een geslaagd beroep op de schending van het *ne bis in idem*-beginsel ex art. 54 SUO.

De advocaat in de eerste procedure

14 Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enkele andere wetten in verband met de strafbaarstelling van het witwassen van opbrengsten van misdrijven, TK 1999-2000, 27 159, nr. 3, p. 16.
15 HR 20 december 2005, m.nt. Machielse, en ook HR 28 september 2004, NJ 2007, 278, LJN AP2124.
16 TK 1999-2000, 27 159, nr. 3, p. 16.

doet er dus goed aan om bij een grensoverschrijdende zaak te anticiperen op een eventuele tweede vervolging in het buitenland. Het kan dus raadzaam zijn om zo nauwkeurig en gedetailleerd mogelijk vast te (laten) leggen welke feitelijke omstandigheden aan de witwaspraktijken ten grondslag liggen. In de praktijk is dit vaak niet eenvoudig. Het witwassen omvat in de regel een reeks financiële transacties juist om de herkomst van het geld te verbergen. Het ontbreken van een deugdelijke administratie is welhaast inherent aan witwassen.

Strafmaat

Nu kan zich de situatie voordoen waarin het niet haalbaar is een objectief verband aan te tonen, terwijl wel duidelijk is dat de gedragingen uit hetzelfde wilsbesluit voortkomen. Een beroep op *ne bis in idem* wordt dan, conform Kraaijenbrink, afgewezen. Wel doet zich, gelijk aan de voortgezette handeling uit art. 56 Sr, de vraag voor of eenzelfde wilsbesluit dan toch mee kan wegen in de strafmaat.¹⁷ Uit de SUO volgt geen verplichting tot verrekening indien er slechts een subjectief verband bestaat.¹⁸ De vraag of dit subjectieve verband kan meewegen in de strafmaat, zou aan de nationale rechter kunnen worden voorgelegd.

Want daar ligt weer de bal sinds de uitspraak in de zaak-Norma Kraaijenbrink: het is de nationale rechter die uiteindelijk moet beoordelen of er sprake is van 'dezelfde feiten'.¹⁹

17 Uit art. 56 Sr volgt dat indien uit één ongeoorloofd wilsbesluit verschillend te kwalificeren feiten voortvloeien, slechts één strafbepaling wordt toegepast, waarbij de zwaarste hoofdstraf voorrang heeft.

18 Art. 56 SUO, zie ook conclusie bij arrest Kraaijenbrink van A-G Sharpston, 5 december 2006, zaak C-367/05.

19 Onlangs heeft de Nederlandse rechter in een overleveringszaak bij de beoordeling van de vraag of er sprake was van 'dezelfde feiten', verwezen naar de jurisprudentie van het Hof. De Rechtbank Amsterdam vulde het door het Hof genoemde criterium feitelijk in (Rb. Amsterdam, Internationale Rechtshulpkamer, 8 augustus 2007, LJN BC0869).

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Amsterdam Business School

In a world full of Numbers...
You don't want to be treated like one of them

» *Thinking Business* «

Study Law & Finance At our Master of International Finance programme

- Designed for those with a background in Law
- Full time (1yr) or Part time (2yrs)
- Generous scholarships available for excellent students
- International content, staff and students
- Course range from Corporate Finance to Accounting to M&A Law, to Banking and Securities Regulation to Corporate Governance
- Other tracks: International Finance, Mathematical Finance, Real Estate

Also available: The Amsterdam MBA, Part time (2yrs) and Full time (1yr)

Information evenings at the Amsterdam Business School: 4 June and 2 July at 19.00 hours

For more information please contact us via Tel +31 (0)20 525 4388 or via mif@uva.nl

Roetersstraat 11 | 1018 WB Amsterdam | www.abs.uva.nl/mif

Wetenschapper vindt

Ton Derksen

‘Met hun
“magisch oog”
menen officieren
dat ze kunnen
zien of iemand de
waarheid spreekt’

‘Advocaten worden gezien als probleemzoekers, terwijl het onfeilbare OM en de integere rechters zo’n mooie zaak opbouwen’

Leon Heuts

foto Gerard Verschoten

‘Ik begrijp steeds beter waarom advocaten in strafzaken hun verdediging vaak bouwen op vormfouten. Natuurlijk, het geeft de advocatuur een slechte naam, het publiek snapt er niets van. “Het ging er toch om of hij het had gedaan of niet? Hoe kan hij nou weggkomen door een vormfout?” Maar advocaten *kunnen* vaak niet anders. De achterstand ten opzichte van het Openbaar Ministerie is te groot. Argumentatie wordt bijvoorbeeld vaak niet seri-

eus genomen, ook al steekt die goed in elkaar. De verdediging van Stijn Franken, in de zaak-Lucia de B., was argumentatief heel sterk – ik heb daar weliswaar nog veel bij gezocht, maar Franken heeft al prima werk afgeleverd. Er is helaas niet naar hem geluisterd.’

Eigenlijk wil wetenschapsfilosoof Ton Derksen pas in zijn *volgende* boek uitweiden over de Nederlandse advocatuur. In een boek met de omineuze titel *Het zwartste scenario*. Maar zijn nieuwste, *Het OM in de fout*, biedt mede alle aanleiding om te praten over de rol van advocaten in het Nederlandse strafrecht. Derksen kreeg landelijke bekendheid nadat hij zich vastbeet in de zaak-Lucia de B.,

volgens rechtspsycholoog Hans Crombag getuigde hij daarmee van *Zivilcourage*. De B. is inmiddels voorlopig vrijgelaten.

In zijn laatste boek houdt Derksen vijf moordzaken tegen het licht: de Schiedammer Parkmoord, de zaak-Lucia de B., de zaak-Sweeney, de Deventer moordzaak, en de zaak Henk H. Hij ziet een zich herhalend patroon van fouten: ‘De rol van het OM is het vinden van waarheid. Daartoe dienen een aantal criteria te worden gevolgd, variërend van een goede empirische toetsing tot openstaan voor kritiek en de mogelijkheid van falsificatie. Maar in deze zaken zag ik voortdurend wat ik “De zeven hoofdzonden van de waarheidsvinder” noem: onwaarheid spreken, relevante informatie achterhouden, misleidend formuleren, willekeur, cruciale argumentatiefouten maken, geslotenheid voor kritiek en het magisch oog.’

Volgens Derksen is vooral dat ‘magisch oog’ funest: ‘Het is de overtuiging van officieren van justitie en advocaten-generaal dat ze door hun kunde kunnen zien of iemand de waarheid spreekt. Overigens is die overtuiging niet zo bijzonder. We denken allemaal over zo’n magisch oog te beschikken. Het is evolutionair noodzakelijk; de overtuiging dat waar rook is, ook wel vuur zal zijn, is vanuit het oogpunt van overleven heel handig. Maar het klopt natuurlijk niet altijd. Bij een rechtszaak is een dergelijke overtuiging op voorhand niet acceptabel. Je moet de feiten empirisch toetsen zonder vooringenomen te zijn. Maar in de genoemde rechtszaken weten de officieren van justitie en advocaten-generaal al bij voorbaat hoe de vork in de steel zit. De feiten hoeven nog slechts te worden ingepast. Ze “construeren” een verhaal, ze toetsen niet kritisch of de geconstateerde feiten corresponderen met de werkelijkheid.’

Volgens Derksen hebben advocaten daarbij vaak geen schijn van kans. Zelfs als ze een goede verdediging voeren, is het moeilijk om het magische oog te breken. ‘Advocaten worden gezien als probleemzoekers, terwijl het onfeilbare OM en de integere rechters juist zo’n mooie zaak opbouwen. Het idee dat waarheidsvinding juist vereist dat een zaak kritisch moet worden tegengesproken, leeft te weinig. Daarbij is het voor advocaten onmogelijk een juiste houding aan te nemen. Moet je als advocaat beleefd blijven? Onlangs

las ik in een requisitoir dat het ‘OM en de rechter de bijzonder professionele houding van de advocaat gewaardeerd heeft’. Of dat nu getuigt van een kritische rol... Moet je dan boos worden? Dan wordt al snel de integriteitskaart uitgespeeld. In het ergste geval kun je niets meer doen. Dat noem ik dus het zwartste scenario. Het zou ook schelen als advocaten goed zouden worden geschoold in statistiek en empirische toetsing. Ze trappen namelijk in dezelfde evolutionaire vallen als het OM, en laten zich in de luren leggen door constructies van feiten die de toets van de empirie niet kunnen doorstaan, of door “onweerlegbare” statistiek. Neem nu de zaak-Henk H. De verdachte zou Ron O. hebben omgebracht, en in een graf gedumpt. Het lijk werd twee maanden later gevonden. Volgens Henk H. stierf O. een plotselinge, natuurlijke dood tijdens een geheime ontmoeting tussen homo’s. De

.....
‘De kans dat een 35-jarige man plotseling aan een natuurlijke dood overlijdt, is inderdaad zeer klein – maar de kans op een niet-natuurlijke dood is nog veel kleiner
 .....

aanwezigen waren bang dat hun identiteit bekend zou worden, en hebben het lichaam begraven. De verdediging voerde aan dat acute hartdood twee maanden na het overlijden niet meer aan te tonen is. Het OM stelt daarentegen, met de patholoog, dat de kans dat een jonge man – O. was 35 – plotseling overlijdt aan een natuurlijke dood zeer klein is. Dus moest het wel moord zijn. Dat klinkt heel overtuigend, ware het niet dat de kans dat een man van die leeftijd een *niet*-natuurlijke dood sterft nog veel kleiner is. Als je dat eenmaal weet, is het niet moeilijk om in te zien dat het OM een elementaire argumentatiefout maakt, één van de zeven hoofdzonden. Maar dat doorzie je niet zomaar, en het is begrijpelijk dat de advocaat het niet zag. Je moet daartoe worden getraind. Willen we dat advocaten de rol van kritische tegensprekers kunnen spelen? Begin bij de opleidingen.’

.....
 (advertenties)

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig, gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
 Postbus 619, 7550 AP HENGELO
 Telefoon 074 - 259 38 67
 Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

Pensioenadviesbureau Mr. H.N.J. Bijvoet

sinds 1982

Keizersgracht 403
 1016 EK Amsterdam
www.chezpied.nl
nick.bijvoet@chezpied.nl
 tel: 020 623 54 21

“Laagdrempelig en goed bereikbaar voor cliënten”

Senior jurist Peter Schulting in zijn persoonlijke video op JuristBijDAS.nl

DAS rechtsbijstand
 AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

you can
Canon

Wordt het tijd om uw bedrijf of kantoor aan huis met wat extra aandacht te presenteren? Met een Canon All-in-One zoals de PIXMA MX7600 zorgt u voor een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit van uw kopieën, scans, prints en faxen en zien uw documenten er beter uit dan ooit. Ga voor uw volgende goede deal naar www.canon.nl/pixma

 PIXMA

Mijn kantoor, mijn manier

Vanaf eind dit jaar vereenvoudigt het Europese betalingsbevel de incasso van grensoverschrijdende civiele vorderingen. Murk Muller bespreekt de gunstige ervaringen met een vergelijkbare procedure in Duitsland.

Sneller incasseren over de Europees betalingsbevel

Murk Muller

Rechtsanwalt te Berlijn, advocaat te Rotterdam

Langzamerhand wordt ook buiten kringen van ingewijden bekend dat er een Europese incassoprocedure komt.¹ Vanaf 12 december 2008 kan het Europese Betalingsbevel (EBB) worden gebruikt voor incasso van vorderingen tegen buitenlandse partijen. Omgekeerd kunnen Nederlandse partijen vanaf die datum met een EBB van een buitenlandse crediteur worden geconfronteerd. Dit alles op basis van een Europese Verordening², die geen Richtlijn is, dus geen beleidsmarge kent. Op deze direct bindende regelgeving kan elke burger en elk bedrijf vanaf

12 december 2008 zich beroepen. Nederland moet ervoor zorgen dat op die datum het formulier waarmee een EBB aangevraagd wordt, bij de rechter ingediend kan worden en dat de Nederlandse rechter een EBB kan uitvaardigen. Aan de uitvoeringswet die een en ander in het Nederlandse procesrecht inbedt, wordt gewerkt. Het wetsvoorstel ligt op dit moment bij de Raad van State.³

'Europese titel'

De EBB-procedure lijkt bijzonder veel op het Duitse *Mahnverfahren*, maar is wat eenvoudiger omdat het *Mahnbescheid*, een voorafgaande rechterlijke aanmaning, wegvalt en er meteen een *Vollstreckungsbescheid*, te weten het EBB, door de rechter wordt afgegeven. Het EBB kan gelijkgesteld worden met een verstekvonnis, een titel die ten uitvoer gelegd kan worden als de debiteur/verweerder niet binnen dertig dagen na betekening of kennisgeving van het betalingsbevel een

verweerschrift indient. Het verschil is dat de titel niet tot de nationale grenzen van de EBB-rechter beperkt is, maar als 'Europese titel' geldt. Zonder exequatuur kan het EBB door heel Europa, zonder verdere tussenkomst van een rechter, direct door een deurwaarder ter plaatse van de debiteur (of waar zich dan ook vermogensbestanddelen bevinden) ten uitvoer worden gelegd. Het EBB is een nationaal verstekvonnis inclusief Europese Executoriale Titel (EET).

De crediteur vult een formulier in van 4½ pagina's, grotendeels met voorgedrukte keuzemogelijkheden, ondertekent het en dient het in bij de EBB-rechter.⁴ De rechter kijkt of het formulier juist ingevuld is en vaardigt dan het EBB

1 Eerder heeft Mirjam Freudenthal in dit blad over de komst van de Europese incassoprocedure bericht: *Advocatenblad* 2007-2, p. 58-60; zie ook Xandra E. Kramer, *NJB* 2006, p. 1565-1569 en ook van haar hand: 'Eenvormige Europese procedures voor de inning van vorderingen', in: *Studiekring Offerhaus* nr. 11, Kluwer, Deventer, 2007.
2 Verordening (EG) nr. 1896/2006, 12 december 2006, Europese betalingsbevelprocedure.

3 De auteur heeft in dit artikel geprobeerd zoveel mogelijk rekening te houden met wat hij over (de strekking van) het ontwerp te weten is gekomen (red.).

4 Wellicht zal de Rechtbank Den Haag als feitelijk verwerkende instantie van de EBB aanvragen aangewezen worden. Een 'centrale EBB-instansie' hoeft niet per se een ingreep in de nationale bevoegdheidsregels te betekenen. In Duitsland is in de meeste steden met meerdere *Amtsgerichten* (vergelijkbaar met de kantonrechter) één *Amtsgericht* als centraal *Mahngericht* aangewezen. Het als centrale *Mahngericht* aangewezen gerecht kan en mag afwijken van de in de wet aangewezen bevoegde rechter. 'Centraal' heeft dus alleen een praktische betekenis en maakt geen inbreuk op de relatieve bevoegdheid.

Foto: Nina Dermawan *Dermawan*

grenzen

uit. Dertig dagen na betekening kan het EBB, als een in kracht van gewijsde gegaan vonnis waartegen geen hoger beroep mogelijk is, ten uitvoer worden gelegd. Zo eenvoudig is het, tenzij verweerder het verweerformulier⁵ ondertekent en binnen dertig dagen indient bij de EBB-rechter. In dat geval komt er een hoofdprocedure, alsof er geen EBB-procedure bestaan heeft.

Simpel

Om in aanmerking te komen voor het EBB moet de vordering in geld kunnen worden uitgedrukt.⁶ Verklaringen voor recht, ge- of verboden, vorderingen tot afgifte: ze horen niet thuis in de EBB-procedure.

Er is geen limiet aan de hoogte van de vordering. Een schadevordering van

5 Het standaard verweerschrift hoeft niet gemotiveerd te worden. De verweerder hoeft alleen maar op het meegestuurd formulier het zinnenetje 'Ik dien hierbij een verweerschrift in tegen het op 12/12/2008 uitgevaardigde Europees betalingsbevel' te ondertekenen en dat formulier binnen dertig dagen aan de EBB-rechter terug te sturen.

6 Art. 4 EBB-Verordening.

€ 10 miljoen kan evengoed en op dezelfde manier aanhangig worden gemaakt als een vordering van € 89,73 van een postorderbedrijf. Met enkele uitzonderingen kan elke opeisbare civielrechtelijke vordering met het EBB worden geïnd.⁷

De internationale rechterlijke bevoegdheidsregels, met name de EEX-voorschriften,⁸ blijven van kracht. Soms zal voor de vordering tegen een buitenlandse debiteur de Nederlandse rechter (mede)bevoegd zijn, soms alleen de buitenlandse rechter. Maar men kan met een en hetzelfde verzoekformulier bij alle Europese rechters terecht. De stap over de grens wordt dus veel eenvoudiger.

Er bestaat geen verplichte procesvertegenwoordiging, de crediteur mag zich wel laten vertegenwoordigen.

7 De uitzonderingen zijn te vinden in art. 2 lid 2 EBB Verordening, o.a op het gebied van familiericht, erfrecht, faillissement en onrechtmatige daad.

8 Verordening (EG) nr. 44/2001. Een verscherping kan evenwel voor vorderingen tegen een consument volgen uit art. 6 lid 2 EBB-Verordening.

De EBB-procedure leent zich voor vergaande systematisering en automatisering. Online, papierloos, indienen van het verzoek zullen regel worden. Ook het innen van een grote hoeveelheid kleine vorderingen wordt door het EBB economisch aantrekkelijker.

Tegenwerpingen weerlegd

Aan de hand van ervaringen met het *Mahnverfahren* in Duitsland kunnen enkele voor de hand liggende tegenwerpingen worden besproken.

* 'Als het zo makkelijk is om een executoriale titel te krijgen, dan ligt misbruik op de loer.'

In Duitsland en Oostenrijk is het *Mahnverfahren* sinds decennia de meest gevolgde procedure. Misbruik zal ongetwijfeld ook voorkomen, maar ik ben het nog nooit tegengekomen en heb nooit collega's over misbruik horen spreken. Blijkbaar is het eventueel misbruik zo beperkt dat er geen reden is aan het *Mahnverfahren* te twijfelen. Hetzelfde geldt voor de EBB-procedure.

* 'Als het zo makkelijk is om een executoriale titel te krijgen, hebben de cliënten ons niet meer nodig om zo'n formulier in te vullen.'

De praktijk leert dat van de Duitse verzoekschriften voor het *Mahnverfahren* het overgrote gedeelte wordt ingediend door professionele incassoseeders, dat wil zeggen advocaten, incassobedrijven en juridische afdelingen van grote ondernemingen.⁹

* 'Als het zo makkelijk is om verweer te voeren, zullen weinig betalingsbevelen stand houden.'

In Duitsland worden per jaar 9,3 miljoen *Mahnverfahren* aanhangig gemaakt,¹⁰ die tot 6,5 miljoen executoriale titels leiden.

⁹ Per 1 juli 2008 wordt in Duitsland het beruchte *Rechtberatungsgesetz*, dat aan advocaten een verregaande monopolie verschaft, door het liberalere *Rechtsdienstleistungsgesetz* afgelost. Tot nu toe is de handtekening van een Rechtsanwalt vaak nog onontbeerlijk voor het *Mahnverfahren*.

¹⁰ Zie http://www.mmrecht.com/inkasso/artikelkoeleman_nl.htm@statistiek.

Het totaal aantal civielrechtelijke procedures in eerste instantie is niet meer dan 2 miljoen. Bij het *Amtsgericht* Berlin Wedding, waar alle *Mahnverfahren* van buitenlandse crediteuren samen komen, wordt in 80 procent van de aangevraagde *Mahnbescheiden* geen verweer gevoerd. In 80 procent van de gevallen levert het *Mahnverfahren* dus een geldige executoriale titel op. Ook het EBB is niet op voorhand te diskwalificeren als onbruikbaar omdat het verweer te gemakkelijk zou zijn.

Aflossing incasso-kort geding

Voorlopig geldt het EBB alleen voor grensoverschrijdende vorderingen, waarbij crediteur en debiteur zich in twee verschillende EU-landen bevinden. De Europese Commissie wil dat de procedure ook voor vorderingen binnen nationale grenzen gaat gelden. Als het EBB eenmaal in Nederland geaccepteerd is, dan zal het niet lang duren eer het EEB het incasso-kort geding gaat aflossen.

Advocaten die willen warmlopen voor het EBB, kunnen binnenkort deelnemen aan de forumsite www.incassokring.nl die in ontwikkeling is voor de verschillende beroepsgroepen die zich met incasso bezighouden. De site wordt gebouwd in nauw overleg met onder meer de specialistentvereniging van Incasso- en procesadvocaten (VIA) en de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG).

(advertenties)

het amsterdams adr instituut

Beroepsopleiding tot ADR-Specialist/Legal Mediator

- Inzicht verwerven in andere methoden van conflict-oplossing dan rechtspraak?
- Uzelf ontwikkelen tot een professionele legal mediator die de juridische aspecten van de diverse conflict-oplossingsmethoden kent?
- Uw vaardigheden in onderhandelen en interveniëren versterken?
- Partijen begeleiden door coaching en empowerment?

U leert het in de 21-daagse door het NMI erkende Beroeps-opleiding tot **ADR-Specialist/Legal Mediator**. Voor juristen met minimaal 5 jaar werkervaring.
Start: 9 oktober 2008 en 5 maart 2009.

Voor meer informatie en inschrijving:
www.adrinstituut.nl
Telefoon: 020-525 37 49
E-mail: adr-fdr@uva.nl

Neem een voorsprong in ontwikkeling en ervaring!

TER OVERNAME AANGEBODEN

GOED GEOUTILLEERD

ADVOCATENKANTOOR IN UTRECHT

Alle reacties worden met de hoogst mogelijke discretie behandeld.

Uw reactie kunt u onder nummer 7874 zenden aan:

Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

TOGA atelier

Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

GMW Advocaten is op zoek naar:

Advocaat-medewerker arbeidsrecht

(bij voorkeur met Grotius arbeidsrecht of PALA, en een goede beheersing van het Engels)

Advocaat-stagiaires arbeidsrecht en huur- en vastgoedrecht

Als je meer wilt weten, bel je met Godelijn Boonman, partner arbeidsrecht of Raymond de Mooij, partner huur- en vastgoedrecht. Je kunt ook onze website bezoeken: www.gmw.nl

Schriftelijke reacties op deze advertentie, met cv, graag richten aan Godelijn Boonman (g.boonman@gmw.nl).

GMW Advocaten zet zich in voor cliënten uit het bedrijfsleven, het vastgoed, de zorg, de internationale gemeenschap en voor particulieren. Met zo'n 35 medewerkers, vanuit een eigentijds kantoor, in een goede collegiale sfeer en onderlinge samenwerking. Stevig geworteld in Den Haag, maar ook gericht op nationale en internationale cliënten.

GMW Advocaten
Scheveningseweg 52
2517 KW Den Haag
T 070 361 50 48
www.gmw.nl

GMW
ADVOCATEN

Nu een Europees OM van start gaat, wordt de vraag nijpend waar de Europese balie blijft. Nederlandse strafadvocaten hebben immers veel ervaring met adhoc-tribunalen die geen behoorlijke organisatie voor de verdediging kenden. En de Nederlandse overheid heeft als vermoedelijk gastland van het Euro-OM de plicht om de evenredigheid van procesbewapening te doen garanderen.

In internationalibus is de verdediging nergens

Europese balie

G.A.M. Strijards

bijzonder hoogleraar internationaal strafrecht
Rijksuniversiteit Groningen

Het Europees Openbaar Ministerie komt er nu echt aan. In art. 69e Verdrag van Lissabon wordt de oprichting ervan in het vooruitzicht gesteld. Bij eenstemmigheid als het kan, maar is dat niet mogelijk dan kunnen negen lidstaten óók tot die oprichting besluiten. Het Europees Openbaar Ministerie zal bevoegd zijn opsporing te entameren in alle lidstaten, tot vervolging over te gaan en functioneren als strafnuitvoerleggingsautoriteit. Het zal procederen voor de nationale gerechten van die staten, deels op basis van nog te ontwerpen EU-procesrecht, deels op basis van het nationale recht van de staat waar het optreedt, als was het openbaar aanklager van die staat. Het kan dus in bezwaar komen, in beroep gaan, kortom alle rechtsmiddelen aanwenden die de nationale vervolgingsinstantie óók zou kunnen bezigen. Het kan de dienovereenkomstige dwangbevoegdheden (zonder tussenkomst van de zittende

De ongelijkheid tussen aanklager en verdediger bij het Internationaal Strafhof was niet beoogd, maar werd door de staten dankbaar aanvaard

magistratuur, meestal de onderzoeksrechter), dwangmiddelen en (voorlopige) (straf)executiebevoegdheden (stilleggen bedrijf, verbeurdverklaring, ontzetting uit rechten, bevrozing van tegoeden) en maatregelen (onttrekking, onderbewindstelling) aanwenden. In het komende halfjaar, wanneer Sarkozy de voorzittershamer omklemt, moet het ervan komen. En Sarkozy heeft haast. Het Europees OM was al een Franse uitvinding, door Giscard d'Éstaing

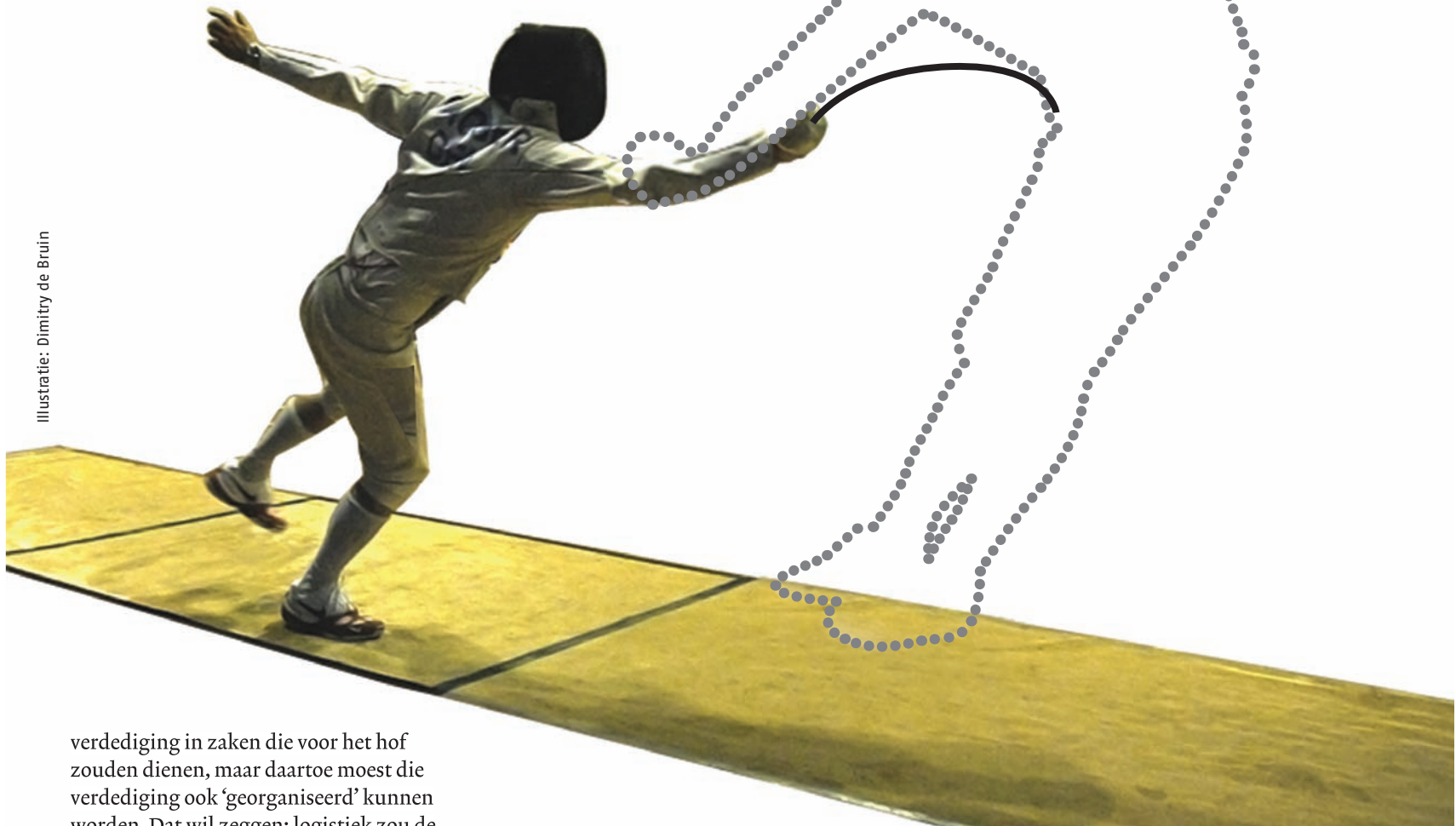
opgenomen in de Grondwet-2004. Geen andere staat dan Frankrijk mag ermee aan de haal gaan. Die negen 'willing parties' heeft hij al in zijn zak. Nederland hoort daarbij.

Aanklager vragen

Als ik lees over nieuwe interstatelijke organen met transterritoriale strafvorderlijke bevoegdheden ten laste van het individu, denk ik automatisch: 'mooi, maar wáár is de verdediging? Heeft die óók bevoegdheden? Waar is dat geregeld? Ik ben behept met die geconditioneerde reflex omdat ik jarenlang ambtelijk betrokken ben geweest bij de oprichting van internationale straftribunalen en -hoven en hun betrekkingen tot Nederland, hun gastland.

Toen we op 17 juli 1998 de glazen vin d'honneur hieven op de totstandkoming van het 'Statuut van Rome' en de oprichting van het internationale permanente strafhof, zetelplaats Den Haag, trof mij de verbitterde blik van Elise Groulx, de presidente van de International Criminal Defence Attorneys Association. Niet lang daarna zette zij de redenen voor haar somberheid uiteen. De diplomaten hadden allerlei rechten gegund aan de

Illustratie: Dimitry de Bruin

verdediging in zaken die voor het hof zouden dienen, maar daartoe moest die verdediging ook 'georganiseerd' kunnen worden. Dat wil zeggen: logistiek zou de verdediging ergens een plaatje moeten hebben binnen de structuur van het hof, als orgaan van het hof. De verdediging zou moeten worden erkend als een dergelijk orgaan op dezelfde voet als de aanklager, zodat zij, op eigen titel, rechtsingang zou kunnen zoeken bij nationale gerechten, rechtshulp zou kunnen aanvragen bij staten, en waarheidsvinding zou moeten kunnen verrichten en doen verrichten ter plaatse waar misdrijven waren begaan. Maar dat stond niet alleen nergens, er waren zelfs geen criteria om te worden erkend als 'advocaat bij het hof'. Het bureau van de aanklager was wel gedefinieerd als hof-orgaan, kon transterritoriale bevoegdheden uitoefenen, rechtshulp aanvragen en zelfs verdragen sluiten. Wáár, o wáár, was hier de 'equality of arms' die in het Statuut zo duchtig beleden werd? En het ging nog wel uit van een 'adversarial system', het Angelsaksische tweepartijensysteem!

Groulx had gelijk. De verdediging was letterlijk nergens. Zoals, eigenlijk, ook bij de huidige adhoc-tribunalen,

..... Waar kan de advocaat een klacht indienen tegen misbruik van het Europese vervol- gingsmonopolie als het OM forumshopt ten detrimente van de verdediging? .....

waar zij afhankelijk is van de welwillendheid van aanklager of griffier. Vanaf het begin heeft de verdediging aan deze rechtsongelijkheid gelaboreerd. Wilde de verdediging ballistisch onderzoek doen plaatsvinden in Kosovo, dan moest

zij dat aan het 'Office of the Prosecutor' vragen. Was deze daartoe bereid, dan vond deze 'on site investigation' plaats; wilde deze niets, dan was de verdediging zo goed als machteloos, evenals in de gevallen dat zij autopsies ter fine van contra-expertise wilde doen plaatsvinden, gerechtelijke plaatsopnemingen aanvraag en rogatoire commissies wenste. Zij had nu eenmaal geen eigenstandige plaats in de procesregels van het Joegoslavië-tribunaal. Deze ongelijkheid was niet beoogd, maar nu ze bestond werd ze door de staten dankbaar aanvaard. Van wijziging van de statutaire uitvoeringsregelen kwam niets terecht, al stelde Nederland dat wel voor.

Leren wat je niet kent

Wáár staat dat de Nederlandse advocaat in Italië in appel of cassatie kan, als dat OM daar een zaak vervolgt waar een Nederlander bij betrokken is? Wáár vind ik enig aanknopingspunt dat hij een 'Beschwerdeschrift' kan indienen tegen

het voortduren van beslag in Oostenrijk? Hoe moet hij in Spanje om een gerechtelijke plaatsopneming vragen? Kortom: waar zijn de bepalingen die hem in staat stellen als werkelijke wederpartijder op te treden tegenover dat Europees OM? Wáár is de balie, als contra-gewicht in de verhouding tot die vervolgingsinstantie die door de EU-rechtsruimte kan optreden?

Natuurlijk: de Nederlandse advocaat kan zich voorzien van een buitenlandse confrère, die hij dan ter plaatse, waar de verdediging gevoerd moet worden, assisteert, zoals dat thans gebruikelijk is. Maar wie er wel eens in Frankrijk of Engeland als zo'n 'assistent' heeft bijgebungeld, weet hoe onpraktisch en onbevredigend dat kan zijn.

Het bezwaar tegen de constructie dat de advocaat in de Unie transterritoriaal bevoegd moet zijn, als was hij toegelaten tot de advocatuur in de territorialiteitsstaat, is steevast: zo iemand kent toch het nationale straf- en strafprocesrecht ter plaatse niet? En de taalmoeilijkheden? En net als de vertegenwoordiger van het Europees Openbaar Ministerie zal hij dát recht, het 'recht van de plaats' (de *lex loci*) en dus die taal, in de vingers moeten hebben. De vraag kan slechts zijn: waarom zou de Europese Openbare aanklager die kennis wél kunnen verwerven en de advocaat niet? Ik zeg met Reve: wat je niet kent, kun je leren.

Forumshoppen

Daar komt nog dit bij: het Europese Openbaar Ministerie gaat procederen in transterritoriale zaken voor de nationale gerechten, waar het mag optreden als was het het Openbaar Ministerie van die staat. Er is geen rechtsingang voorzien bij een Europees Strafhof, bijvoorbeeld in Luxemburg. Dat zou logisch zijn, vooral als dat Euro-Openbaar Ministerie Europees strafrecht gaat toepassen, zoals de bedoeling lijkt te zijn. Het is echter niet voorzien. Maar stel nu dat de verdediging vindt dat het Europese Openbaar Ministerie ten onrechte rechtsmacht aan zich trekt of dat het ten onrechte de zaak aanbrengt in Madrid, alleen maar omdat daar de bewijspositie van dat Openbaar Ministerie gunstiger is, kortom, als zonneklaar is dat het Openbaar Ministerie aan het 'forumshoppen' is, ten detri-mente van de verdediging. Wáár kan de

Het beginsel van 'equality of arms' veronderstelt dat tegenover een Euro-Openbaar Ministerie een institutioneel ingebedde, autonome 'defence unit' staat

advocaat dan een klacht indienen tegen dit misbruik van het Europese vervolgingsmonopolie? Dat kan immers niet bij een nationaal gerecht, bijvoorbeeld dat van de staat waar de verdachte woon- of verblijfplaats geniet, want het Euro-Openbaar Ministerie is een Unie-orgaan. Het is hiërarchisch bovengeschikt aan de nationale gerechten, die geen rechtsmacht mogen claimen over dat Unie-orgaan. Dat is de reden waarom, volgens de Hoge Raad, de Nederlandse rechter geen rechtsmacht toekomt over een principaal Unie-orgaan als EURATOM (zie NJ 2008, 147).

Dat zou allemaal nog niet zo kwalijk zijn, als dat Euro-Openbaar Ministerie voor zijn vervolgingspolitiek verantwoording schuldig zou zijn aan het Europese Parlement. Maar daar is geen sprake van. De verantwoordelijke Commissaris kán niet ter verantwoording worden geroepen voor die politiek: het Europese Parlement is immers niet bevoegd hem naar huis te sturen. De Commissie 'regeert' immers niet bij gratie van de veronderstelde afwezigheid van wantrouwen van het Parlement, zoals dat in de Nederlandse verhoudingen het geval is, waar de minister van Justitie steeds het vervolgingsbeleid jegens de volksvertegenwoordiging moet kunnen verantwoorden.

Plicht gastland

Tegenover het Euro-Openbaar Ministerie moet een institutioneel ingebedde,

autonome 'defence unit' staan, beschik-kend over interstatelijke rechtspersoon-lijkheid, met eigen criteria voor de be-noeming tot 'Europees advocaat', eigen tuchtrecht, een eigen 'code of ethics', eigen supervisie, eigen rechtspersoon-lijkheid. Het beginsel van 'equality of arms', door de Straatsburgse rechter zo duchtig ontwikkeld, veronderstelt niet anders.

Aangezien het Euro-Openbaar Minis-terie waarschijnlijk in Den Haag zal ze-telen – EUROJUST, de prefiguratie van het Euro-Openbaar Ministerie zit daar immers óók en zal uiteindelijk in dat Europees Openbaar Ministerie opgaan – heeft Nederland een bijzondere zorg, nu het nog kan om de evenredigheid van procesbewapening alsnog in de uit-voeringsregelen die het Verdrag van Lis-sabon voorschrijft, te doen garanderen. Als gastland van 'the Legal Capital of the World' heeft het die plicht, mede als ra-tificator van het EVRM. Den Haag komt echter niet zo makkelijk in beweging.

De impuls daartoe zal mede van de Nederlandse Orde van Advocaten moeten komen. Juist de Nederlandse advocatuur beschikt, als geen enkele an-dere nationale balie, over strafjuristen, gepokt en gemazeld in de ervaringen met de adhoc tribunaal die vanaf 1993 in Nederland strafrechtsmacht in inter-nationalibus uitoefenden zonder een behoorlijk opgetuigde 'organisatie voor de verdediging'. Ik noem geen namen, maar er zijn er onder de uitoefenaren van dit 'nobile officium' enkelen die een avondvullende lezing met lichtbeelden zouden kunnen geven hoe erbarmelijk hun 'ius standi in iudicio'-logistiek en organisatorisch (en dáár gaat het toch praktisch om?) is geregeld. En willen zij die lezing niet houden, dan wil ik dat wel doen.

Liefdewerk

Nog geen snipper papier was in 1993 be-schikbaar voor de raadsman die de eerste verdachte voor het Joegoslavië-tribunaal moest gaan verdedigen. Er waren geen tafel en stoel beschikbaar, tenzij via de onverplichte benevolentie van griffier of aanklager, van wie met name de laatste inzag dat 'equality of arms' geen slogan voor de Bühne behoorde te zijn.

Laat het verdedigen in Europese straf-zaken geen liefdewerk oud papier zijn.

Hoe pleit je het best voor je eigen zaak?

Knowington.nl. De kennis die je nodig hebt.

Uw kantoor vraagt meer van u dan alleen een sterk pleidooi? Dan is het goed om nu kennis te maken met Knowington. U vindt er alle vakliteratuur, opleidingen en congressen die u nodig hebt. Overzichtelijk gerangschikt en direct bestelbaar.

Knowington

 Knowington.nl

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w. -gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71 / 82	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
BalieNet-certificaten	070-335 35 71 / 26 / 92	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 71 / 86	helpdesk@advocatenorde.nl

Opleiding	Telefoonnummer	E-mailadres
Beroepsopleiding (09.00-12.00 uur)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58 / 78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41 / 89	jz@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Examenreglement 2008 en beleid ex art. 2 lid 5 Examenreglement 2008

Examenreglement beroepsopleiding en beleid inzake toetsvorm

Examenreglement 2008

Op 31 maart 2008 heeft de Algemene Raad het Examenreglement 2008¹ en het op art. 2 lid 5 van dit reglement gebaseerde beleid vastgesteld. Het reglement en genoemd beleid zijn met ingang van 1 april 2008 in werking getreden. Zie voor een korte toelichting de Actualiteiten voor in dit nummer.

De Algemene Raad,
Overwegende dat het gewenst is nadere regels te stellen omtrent de inrichting en organisatie van het examen van de Beroepsopleiding voor advocaten, alsmede de gang van zaken tijdens dat examen;

Gelet op

- art. 9c, tweede lid, Advocatenwet en art. 12 t/m 14 van de Stageverordening 1988 en 2005;²
- de adviezen van de Examencommissie en het paritair samengestelde overlegorgaan van de universiteiten en de Orde;

1 Vastgesteld door de Algemene Raad op 4 juli 1988, inw.tr. 29 augustus 1988, Adv.bl. 1989, blz. 19 e.v.; gewijzigd door de Algemene Raad op 8 mei 1989, t.a.v. stagiaires die de Beroepsopleiding begonnen in september 1988 resp. maart 1989, Adv.bl. 1989, blz. 328; gewijzigd op 5 juli 1993, Adv.bl. 1993, blz. 407-408; op 7 december 1994 in verband met aanpassing aan de Awb (Adv.bl. 1995, blz. 354 e.v.), gewijzigd door de Algemene Raad op 3 november 2003, 5 juli 2004, 5 september 2005, 5 december 2005 en 2 juli 2007. Laatstelijk gewijzigd door de Algemene Raad op 31 maart 2008, inw.tr. 1 april 2008.

2 Het Examenreglement geldt voor de Stageverordening 1988 en 2005.

Stelt het navolgende Examenreglement vast:

Definities

Artikel 1

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a *Wet:* de Advocatenwet
- b *Verordening 1988:* de Stageverordening 1988
- c *Verordening 2005:* de Stageverordening 2005
- d *Fraude:* een handelen of nalaten van de stagiaire met als gevolg dat het voor de Examencommissie onmogelijk is of is geworden zich een juist oordeel te vormen over de door de stagiaire verworven kennis, inzicht en vaardigheid.

Inrichting van het onderwijs en het examen

Artikel 2

- 1 Het examen, dat bestaat uit een aantal gedurende de cursuscyclus per onderdeel af te nemen toetsen, heeft betrekking op door de Algemene Raad bij nadere regeling aan te wijzen

onderdelen van de Beroepsopleiding en kan in gedeelten worden afgenomen.

- 2 Tijdens de toets in de onderdelen van het examen worden de kennis en vaardigheden van de stagiaire in het desbetreffende onderdeel van de Beroepsopleiding getoetst.
- 3 Het is de stagiaire tijdens het afleggen van een toets in een onderdeel van het examen slechts toegestaan originele gedrukte uitgaven te raadplegen, doch niet de uitgaven van de Beroepsopleiding Advocatuur. In de toegelaten bronnen mogen slechts onderstrepingen, markeringen en verwijzingen naar wetsartikelen zijn aangebracht. In afwijking van het bepaalde in de eerste zin kan door of namens de Algemene Raad worden besloten dat alleen gebruik mag worden gemaakt van ongeannoteerde wetteksten.
- 4 De toets in de onderscheiden onderdelen van het examen wordt in beginsel schriftelijk afgenomen.
- 5 De Examencommissie bepaalt of kan worden afgeweken van het bepaalde in het voorgaande lid.³
- 6 De tijdsduur van de toets in de onderscheiden onderdelen van het examen

3 In zijn vergadering van 31 maart 2008 heeft de Algemene Raad het door de Examencommissie geformuleerde beleid, goedgekeurd door het Curatorium, vastgesteld dat als bijlage aan het Examenreglement 2008 is gehecht. Het beleid voorziet in de uitwerking van de mogelijkheid tot afwijking van schriftelijke examinering.

wordt door de Examencommissie vastgesteld.

- 7 De examenopgaven dienen te zijn afgestemd op:
  - a De in het cursusprogramma voor het desbetreffende onderdeel geformuleerde doelstellingen (leerdoelen);
  - b De stof, die in het cursusmateriaal respectievelijk tijdens de cursus is behandeld;
  - c De eisen van een goede praktijkuitoefening.
- 8 De Algemene Raad beoordeelt of de stagiaire tot de diverse blokken van het onderdeel Praktijkleer wordt toegelaten. De stagiaire wordt pas toegelaten, als hij aan zijn verplichtingen voor het vak Basiscommunicatie Praktijkleer heeft voldaan. Praktijkleer bestaat uit drie blokken, die in een door de Algemene Raad vast te stellen volgorde dienen te worden gevolgd.
- 9 De Algemene Raad beoordeelt op de voet van art. 14, derde lid, Stageverordening 1988 respectievelijk art. 15, eerste lid, Stageverordening 2005 of de stagiaire tot één of meer onderdelen van het examen kan worden toegelaten of daarvan wordt uitgesloten.
- 10 Ingevolge art. 13, eerste lid, Stageverordening 1988 en 2005 is de stagiaire verplicht deel te nemen aan het onderwijs in alle onderdelen van de Beroepsopleiding en dient hij elk dagdeel van de Beroepsopleiding in zijn geheel bij te wonen. Wanneer de absentie hoger is dan het aantal dagdelen dat in de kolom 'dagdelen die verzuimd mogen worden' is aangegeven, doet de Algemene Raad de stagiaire hiervan schriftelijk mededeling en bericht de stagiaire tevens dat hij wordt uitgesloten van deelname aan de toets en dat hij verplicht is het cursusonderdeel in te halen voordat hij opnieuw tot een toets in dat onderdeel zal worden toegelaten.

Onderdeel van de Beroepsopleiding	Dagdelen onderwijs	Dagdelen die verzuimd mogen worden
Introductie in de Advocatuur	5	0
Praktijkleer	15	0
Praktijkleer Basiscommunicatie	2	0
Burgerlijk Procesrecht	8	2
Strafprocesrecht	6	2
Bestuursprocesrecht	6	2
Schriftelijke vaardigheden	4	0
Jaarrekening lezen	2	0
ADR Mediation	2	0
Intervisie/gezagsrecht	1	0
Eindgesprek	1	0
Praktijkleer		

Organisatie van het examen

Artikel 3

Bij besluit van de Algemene Raad wordt vastgesteld hoe vaak per kalenderjaar iedere toets wordt afgenomen. Iedere toets wordt in ieder geval twee maal per jaar afgenomen.

Artikel 4

- 1 De deelnemer aan het examen is het door de Algemene Raad vastgestelde examengeld verschuldigd.
- 2 Deelname aan de toets in onderdelen van het examen, anders dan binnen de door de kandidaat gevolgde cursuscyclus, is slechts mogelijk indien de stagiaire met betrekking tot het desbetreffende cursusonderdeel aan zijn verplichtingen tot het volgen daarvan, neergelegd in art. 13, eerste lid, Stageverordening 1988 en 2005, naar behoren heeft voldaan, tenzij hij daarvan ingevolge art. 15, eerste lid, Stageverordening 1988 en 2005 door de Algemene Raad is vrijgesteld.⁴

⁴ Op grond van art. 15, vijfde lid, Stageverordening 1988 en 2005 wordt slechts in bijzondere

- 3 In het geval in het vorige lid omschreven is de stagiaire per af te leggen toets een door de Algemene Raad vast te stellen bedrag verschuldigd. Dit bedrag dient uiterlijk vier weken voor de datum waarop de desbetreffende toets is vastgesteld te zijn voldaan.
- 4 De stagiaire is verplicht zich op verzoek van een surveillant te legitimeren met een geldig legitimatiebewijs.⁵

Examencommissie

Artikel 5

- 1 Er is een Examencommissie voor de Beroepsopleiding. Deze bestaat uit dertien door de Algemene Raad te benoemen leden.
- 2 In de Examencommissie worden benoemd:
  - a vanwege de Orde: zeven leden;
  - b vanwege de universiteiten: drie leden;
  - c vanwege de rechterlijke macht: twee leden;
  - d vanwege de Stichting Jonge Barlie: één lid.
- 3 De leden worden voor benoeming voorgedragen door de geledingen voor welke zij in de Examencommissie zitting nemen, met dien verstande dat de commissieleden genoemd in het vorige lid onder b worden voorgedragen door het Discipline Overlegorgaan Rechtsgeleerdheid van de Vereniging van samenwerkende Nederlandse universiteiten en de commissieleden genoemd onder c, door de Raad voor de rechtspraak.
- 4 De Algemene Raad wijst één van de leden aan als voorzitter. Bij staking van stemmen over besluiten geeft diens stem de doorslag.
- 5 De Examencommissie neemt rechtsgeldige besluiten indien ten minste zeven leden, waaronder de voorzitter

gevallen vrijstelling van het afleggen van de toets verleend.

⁵ Een rijbewijs, identiteitskaart, openbaar vervoerkaart of een (advocaten)paspoort.

- ter, aanwezig zijn.
- 6 De leden van de Examencommissie treden om de vier jaar af en kunnen één maal voor een periode van maximaal vier jaar worden herbenoemd. Jaarlijks treden minimaal twee en maximaal drie van de leden af, volgens een door de Examencommissie vast te stellen rooster.
  - 7 Er kunnen maximaal drie plaatsvervangende leden worden benoemd. Voordracht en benoeming geschieden op dezelfde wijze als de benoeming en voordracht van de gewone leden. Plaatsvervangende leden hebben een adviserende stem.
  - 8 Het secretariaat van de Examencommissie wordt gevoerd door het Bureau van de Orde.

Taken der Examencommissie

Artikel 6

- 1 Met inachtneming van art. 2, zevende lid, draagt de Examencommissie zorg voor het opstellen van examenopgaven en stelt deze vast. De Examencommissie wint te dien aanzien zonedig het advies in van derden.
- 2 De Examencommissie stelt vast:
  - a de weging der resultaten van de verschillende toetsen;
  - b een normeringsstelsel dat aangeeft in welke gevallen het examen met gunstig gevolg is afgelegd, respectievelijk in welke gevallen het examen of één of meer onderdelen daarvan opnieuw moet(en) worden afgelegd;
  - c de landelijke toetsdata en de plaatsen waar de toetsen worden afgenomen.
- 3 De Examencommissie bewaakt de gang van zaken bij het afnemen van onderdelen van het examen. Indien de stagiaire het bepaalde in dit **Examenreglement** niet naleeft dan wel anderszins onregelmatigheden worden geconstateerd, waaronder fraude,

zal als volgt worden gehandeld:⁶

- a de surveillant deelt de stagiaire mee dat hij een rapport van het geconstateerde zal opmaken dat aan de Examencommissie wordt gezonden;
  - b de surveillant wijst de stagiaire erop dat het afleggen van de toets kan worden voortgezet, maar dat geen beoordeling van de toets zal plaatsvinden tot de Examencommissie heeft beslist welke consequentie(s) zij aan het geconstateerde zal verbinden;
  - c de surveillant voorziet de toetsuitwerking van de vermelding 'Eigen risico';
  - d de voorzitter van de Examencommissie zendt de stagiaire een afschrift van het rapport waartegen hij zich schriftelijk kan verweren. Desgewenst kan de stagiaire zijn verweer mondeling toelichten aan de Examencommissie.
- 4 Indien op een ander moment dan tijdens het afleggen van de toets het vermoeden rijst dat gehandeld is in strijd met art. 2 of bij de stagiaire met betrekking tot enig onderdeel van het examen anderszins onregelmatigheden worden geconstateerd, wordt de zaak aan de Examencommissie voorgelegd.⁷
  - 5 Indien een stagiaire heeft gehandeld in strijd met het bij of krachtens dit **Examenreglement** gestelde kan de Examencommissie, nadat de stagiaire in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord:⁸
    - a een onvoldoende toekennen aan één of meer onderdelen van het examen;
    - b de stagiaire tijdelijk uitsluiten van één of meer onderdelen van het examen.

- 6 De Examencommissie draagt zorg voor vermelding van de toetsdata in de cursusprogramma's en de tijdige bekendmaking daarvan in het Advocaatenblad.
- 7 De Examencommissie informeert en adviseert de Algemene Raad over alle overige aangelegenheden het examen betreffende.
- 8 Behalve de onderwerpen, genoemd in dit artikel, behandelt de Examencommissie als geheel voorts de aangelegenheden genoemd in de art. 2, vijfde lid (vaststelling mondelinge en schriftelijke toetsen), 5, zevende lid (vaststelling rooster van aftreden), 11, eerste en tweede lid (instelling en benoeming leden der kamers), 14, eerste lid (aanwijzing correctoren), 14, tweede lid (aanwijzing vervangende corrector), 14, vierde lid (oordeel bij geschil eerste en tweede corrector), 15, eerste lid (aanwijzing examinatoren mondelinge toets), 15, tweede lid (aanwijzing vervangende examinator).

Gang van zaken bij schriftelijke toetsen

Artikel 7

Naast de uitgaven als bedoeld in art. 2, derde lid, van dit Reglement mogen op de tafel van de stagiaire uitsluitend aanwezig zijn: een legitimatiebewijs, schrijfgerei, consumpties en, indien noodzakelijk voor het afleggen van de toets, een rekenmachine.

Artikel 8

Mobiele telefoons en andere elektronische apparatuur, anders dan rekenmachines – niet zijnde geïntegreerd in andere apparatuur – dienen uitgeschakeld te zijn bij het betreden van de toetslocatie en gedurende de toets uitgeschakeld te blijven. Behoudens voorafgaande toestemming van de Examencommissie wordt gebruik ervan aangemerkt als fraude.

.....

- 6 Onder onregelmatigheden in deze bepaling wordt onder andere begrepen het afkijken en het door een ander laten maken van een toets in een onderdeel van het examen.
- 7 Onder onregelmatigheden in deze bepaling wordt mede begrepen het in het bezit hebben van een toets in een onderdeel van het examen voorafgaand aan het afnemen van deze toets zonder dit te melden aan de Examencommissie.
- 8 Het bepaalde in art. 13 en 14 Stageverordening 1988 en 2005 is van toepassing.

Artikel 9

Stagiaires mogen niet eerder dan een half uur na aanvang van de toets hun werk inleveren en de toetslocatie verlaten.

Artikel 10

Voor, tijdens en na de toets zijn de surveillanten in hun blok verantwoordelijk voor de gang van zaken.

Onderverdeling in kamers

Artikel 11

- 1 De Examencommissie stelt voor de behandeling van elk der onderdelen van het examen een kamer in. Tot lid van een vakkamer kunnen worden benoemd leden en plaatsvervangende leden van de Examencommissie. Voorts kan de Examencommissie in een vakkamer ten hoogste twee personen benoemen die niet als lid of plaatsvervangend lid deel uitmaken van de Examencommissie. Indien een kamer bestaat uit twee personen die geen deel uitmaken van de Examencommissie en één lid van de Examencommissie, is de laatste steeds bevoegd een besluit van de kamer te onderwerpen aan het oordeel van de Examencommissie. Het oordeel van de Examencommissie is bindend.
- 2 De Examencommissie is tevens bevoegd voor de behandeling van alle andere aangelegenheden het examen betreffende, voor zover niet genoemd in art. 6, achtste lid, uit haar midden één of meer kamers in te stellen.
- 3 Een kamer bestaat uit ten minste drie leden.
- 4 De kamers kunnen beslissingen in de zin van dit Reglement slechts nemen indien alle leden aanwezig zijn. Indien een kamer uit meer dan drie leden bestaat, dient steeds meer dan de helft van de kamer aanwezig te zijn.
- 5 Een kamer is bevoegd aangelegenheden van beleidsmatige of ingewikkelde aard ter beslissing voor te leggen

aan de Examencommissie als geheel.
6 De voorzitter maakt als plaatsvervangend lid deel uit van alle kamers als bedoeld in het eerste lid.

Beoordeling en uitslag

Artikel 12

- 1 Per toets, zoals bedoeld in art. 2, tweede lid, stelt de Examencommissie schriftelijk criteria vast op basis waarvan de waardering dient plaats te vinden.
- 2 De Examencommissie bepaalt per toets of de waardering geschiedt op basis van cijfers dan wel op basis van de kwalificaties 'voldoende' en 'onvoldoende'.

Artikel 13

De waardering op basis van cijfers geschiedt uitsluitend aan de hand van de cijfers 1 t/m 10. Deze hebben de volgende betekenis:
10 uitmuntend;
9 zeer goed;
8 goed;
7 ruim voldoende;
6 voldoende;
5 bijna voldoende;
4 onvoldoende;
3 zeer onvoldoende;
2 slecht;
1 zeer slecht.

Correctie schriftelijke toetsen

Artikel 14

- 1 Correctie van de schriftelijke toetsen aan de hand van de beoordelingscriteria bedoeld in art. 12 geschiedt door een eerste en tweede corrector. Dezen worden door de Examencommissie aangewezen.
- 2 Het is de corrector niet toegestaan het werk van een kantoorgenoot of van een stagiaire over wie hij het

- patronaat uitoefent te beoordelen. Zonodig wijst de Examencommissie een vervangende corrector aan.
- 3 De tweede corrector stelt de eerste corrector onverwijld van zijn bevindingen op de hoogte en brengt zijn beoordelingen en die van de eerste corrector ter kennis van de Examencommissie.
  - 4 Bij een blijvend verschil in beoordeling tussen de eerste en tweede corrector is het oordeel van de tweede corrector, behoudens het hierna bepaalde, bindend. De eerste corrector kan binnen vijf dagen na ontvangst van de beoordeling van de tweede corrector beide beoordelingen voorleggen aan de Examencommissie als geheel. Het oordeel van de Examencommissie is voor de correctoren bindend.
  - 5 De Examencommissie stelt de uitslag van iedere toets vast en deelt deze schriftelijk aan de kandidaat mede.

Examinering mondelinge toets

Artikel 15

- 1 Een mondelinge toets wordt afgenomen door twee examinatoren die door de Examencommissie worden aangewezen.
- 2 Het is de examinerator niet toegestaan een kantoorgenoot of een stagiaire over wie hij het patronaat uitoefent te examineren. Zonodig wijst de Examencommissie een vervangende examinerator aan.
- 3 De tweede examinerator houdt aantekening van het verloop van de toets.
- 4 De beoordeling van de stagiaire geschiedt door beide examinatoren tezamen.
- 5 De leden 4 en 5 van het vorige art. zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16

Aan de stagiaire, die het examen met gunstig gevolg heeft afgelegd, wordt op de voet van het bepaalde in art. 14, zesde lid, Stageverordening 1988 respectie-

lijk art. 14, achtste lid, Stageverordening 2005 uitgereikt het bewijs als bedoeld in art. 8, derde lid, van de wet. Dit is onderkend namens de Examencommissie en de Algemene Raad.

Herkansing

Artikel 17

- 1 Voor de stagiaire, die voor één of meer onderdelen van het examen wordt afgewezen, geldt het bepaalde in art. 14 Stageverordening 2005.
- 2 De stagiaire, op wie Stageverordening 1988 van toepassing blijft op grond van art. 21 Stageverordening 2005 en die voor één of meer onderdelen van het examen wordt afgewezen, heeft gedurende de periode, dat hij op de voet van art. 8, derde lid, van de wet voorwaardelijk op het tableau staat ingeschreven, de mogelijkheid de toetsen betrekking hebbende op die onderdelen bij herhaling opnieuw af te leggen.
- 3 De stagiaire, op wie Stageverordening 1988 van toepassing blijft op grond van art. 21 Stageverordening 2005 en die ingevolge art. 8, derde lid, van de wet van het tableau is geschrapt, kan nadien nog tweemaal opnieuw toetsen afleggen. Indien hem niet binnen een periode van twee jaren na de schrapping het in het vorige art. bedoelde bewijs is uitgereikt, vervallen alle door hem behaalde resultaten.

Vervaltermijn toets

Artikel 18⁹

- 9 Het komt voor dat een stagiaire onderdelen van de Beroepsopleiding behaalt, de advocatuur verlaat voordat het certificaat Beroepsopleiding Advocatuur is behaald en vervolgens weer terugkeert als stagiaire. In zijn vergadering van 5 juli 2004 heeft de Algemene Raad besloten dat de geldigheid van een behaalde toets wordt beperkt tot vijf jaar. Deze bepaling is in werking getreden op 1 januari 2005. In zijn vergadering van 5 december 2005 heeft de Algemene Raad besloten dat, vijf jaar nadat het onderwijs voor het eerst is gevolgd, het onderwijs opnieuw dient te worden gevolgd.

- 1 Onverminderd het bepaalde in art. 8 van de wet en art. 15 van de Stageverordening 1988 en 2005, dient, indien het bewijs als bedoeld in art. 8 van de wet niet is verkregen en de toets in één of meer onderdelen niet met gunstig gevolg is afgelegd, ten behoeve van het verkrijgen van eerdergenoemd bewijs het onderwijs in de onderdelen van de Beroepsopleiding opnieuw te worden gevolgd indien vijf jaren zijn verstreken na het volgen van het desbetreffende onderwijs.¹⁰
- 2 Toetsen betrekking hebbende op onderdelen van de Beroepsopleiding, die met gunstig gevolg zijn afgelegd, hebben een geldigheid van vijf jaar. Ten behoeve van het verkrijgen van het certificaat Beroepsopleiding dienen toetsen, die hun geldigheid hebben verloren opnieuw te worden afgelegd.

Klachten en beroep

Artikel 19¹¹

- 1 Onverminderd de bevoegdheid krachtens art. 9e van de wet beroep in te stellen bij het Curatorium, kan de belanghebbende over de te zijnen aanzien genomen beslissingen van de Examencommissie binnen zes weken na de datum van verzending een bezwaarschrift indienen bij de Examencommissie. Tegen de door de Examencommissie te nemen beslissing staat beroep open bij het Curatorium.¹²

10 In art. 8, derde lid, Advocatenwet wordt gesproken over de termijn waarbinnen het certificaat Beroepsopleiding behaald dient te zijn. art. 15 Stageverordening 1988 en 2005 gaan over de vrijstellingen.

11 Tot 1 januari 2005 was dit art. 14.

12 In de Algemene wet bestuursrecht zijn rechten toegekend aan 'de belanghebbende'. De Advocatenwet, de Stageverordening 1988 en het Examenreglement zijn aangepast aan dit begrip. Ingevolge het tweede lid geldt de in de Awb genoemde bezwaartermijn van zes weken na verzending. Voor de duidelijkheid is deze bezwaartermijn vastgelegd in het eerste lid. Met het van toepassing verklaren van de relevante

- 2 Op de behandeling van het bezwaarschrift door de Examencommissie zijn de hoofdstukken 6 en 7 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van de bepalingen over de hoorplicht als bedoeld in de art. 7:2-7:9 en 7:16-7:23 Awb, en de vergoeding van kosten als bedoeld in de art. 7:15 en 7:28 Awb.
- 3 Op de behandeling van het beroep bij het Curatorium zijn de hoofdstukken 6 en 7 van de Awb van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van de bepaling over vergoeding van kosten als bedoeld in de art. 7:15 en 7:28 Awb.

Slotbepaling

Artikel 20

Dit Examenreglement kan worden aangehaald als Examenreglement 2008 en treedt in werking op 1 april 2008.

Beleid op grond van art. 2, vijfde lid examenreglement 2008

In het Examenreglement 2008 zijn algemeen verbindende regels neergelegd die de stagiaire direct binden. Het uitgangspunt, neergelegd in bedoeld Reglement, is dat de onderscheiden onderdelen van het examen voor de Beroepsopleiding schriftelijk worden afgelegd.

Het op 29 augustus 1988 in werking getreden Examenreglement bepaalde dat de Examencommissie kon vaststellen of een onderdeel van het examen schriftelijk, mondeling of op andere wijze werd afgenomen. In de praktijk werd evenwel bij wijze van hoge uitzondering een mondelinge toets dan wel een

hoofdstukken uit de Awb kan het oude tweede lid komen te vervallen. (bew.)

schriftelijke toets in aangepaste vorm toegestaan. In dit laatste geval moet worden gedacht aan personen die als gevolg van een fysieke beperking niet of minder goed aan de reguliere schriftelijke toets deel kunnen nemen. In geval van een beperkt gezichtsvermogen kan de toets bijvoorbeeld op een aparte locatie plaatsvinden of, in het geval van een motorische beperking kan een stagiaire toegestaan worden op een ander tijdstip dan de reguliere toets de toets af te leggen, maar wel op dezelfde locatie. Dergelijke beslissingen werden op ad hoc basis genomen. Aan deze beslissingen lag geen formeel beleid ten grondslag.

Naar aanleiding van een weigering een mondelinge toets te mogen afleggen, heeft een stagiaire zich dienaangaande tot de voorzieningenrechter gewend. In deze procedure speelde mede een rol het feit dat het aantal toetskansen ingevolge de Stageverordening 2005 beperkt is tot drie.

Op 6 november 2007 deed de voorzieningenrechter van de Rechtbank Zwolle-Lelystad uitspraak in een door een stagiaire gevraagde mondelinge toets, af te leggen vóór de herkansingsmogelijkheid (Awb 07/1756 en Awb 07/1757). De rechter bepaalde dat ingevolge art. 2 lid 4 Examenreglement de stagiaire zich niet in een andere bijzondere positie ten opzichte van de andere stagiaires bevond. De rechter zag ook ziekte niet als een bijzonder geval.

Gelet op deze beslissing heeft de Examencommissie gemeend nadere invulling te moeten geven aan het mondeling dan wel op andere wijze examineren. Daartoe heeft de Examencommissie in zijn vergadering van 6 januari 2008 het navolgende beleid vastgesteld.

- a In uitzonderlijke gevallen bestaat de mogelijkheid een mondeling dan wel een aangepaste schriftelijke toets af te leggen.
- b Een stagiaire die in aanmerking wenst te komen voor een toets als

bedoeld onder a richt daartoe een gemotiveerd verzoek tot de voorzitter van de Examencommissie en staaf zijn verzoek met op zijn zwaarwegende argumenten betrekking hebbende bescheiden.

- c Aan de toewijzing van het verzoek kan de Examencommissie voorwaarden verbinden.
- d Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling met het nader duiden van de mogelijkheden van examinering te komen tot extra toetskansen.
- e Van een aangepaste schriftelijke toetskans kan sprake zijn als de stagiaire extra tijd nodig heeft in verband met fysieke beperkingen.
- f De bij wijze van uitzondering af te leggen mondelinge dan wel aangepaste schriftelijke toets vindt plaats op dezelfde dag als die waarop de reguliere toets wordt afgenomen.
- g Op de aangepaste schriftelijke toets zijn de bepalingen als neergelegd in het Examenreglement van toepassing.

Opleidingen

PO

Faillissements- en insolventierecht

OOR/INSOLAD-congres 'De bewindvoerder - een octopus'
29-05-2008: 13:00 - 17:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: CPO Radboud Universiteit Nijmegen, tel. 024-3612022
Docent(en): mr. W.J.M. van Andel, prof. mr. N.E.D. Faber, mr. A. van Hees, prof. mr. J.J. van Hees, prof. mr. S.C.J.J. Kortmann, ir. F. Weenig
Cursusprijs: € 295 geen btw
Opleidingspunten
04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

INSOLAD/Grotius vervolgoopleiding Insolventierecht
11-06-2008: 13:00 - 22:00 uur
12-06-2008: 09:30 - 16:30 uur
Plaats: Den Dolder
Doelgroep: PO
Niveau: ***
Instelling: Grotius Academie, tel. 024-3612492
Docent(en): prof. mr. R.D. Vriesendorp
Cursusprijs: € 960 geen btw
Opleidingspunten
55: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
55 Totaal

Ruimtelijke-ordeningsrecht en milieurecht

Milieu- en Natuur-beschermingsrecht
05-06-2008: 13:00 - 17:45 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: ORP Erasmus Universiteit Rotterdam, tel. 010-4081597
Docent(en): mr. A.R.G. van Dijk-Barkmeijer, mr. H.F.Th. Pennarts
Cursusprijs: € 425 geen btw
Opleidingspunten

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

04: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Straf(proces)recht

Themadag eengerelateerd geweld
14-05-2008: 10:00 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): Deskundige docenten
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Formeel economisch strafrecht
04-06-2008: 10:00 - 16:30 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Studiecentrum Rechtspleging, tel. 0575-595300
Docent(en): mr. D.V.A. Brouwer
Cursusprijs: € 295 inclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

'Als u begrijpt wat ik bedoel...?' Tolken en vertalen in het justitie-en publieke domein: de nieuwe Wet beëdigde tolken en vertalers in aantocht!
12-06-2008: 10:00 - 16:45 uur
Plaats: Amsterdam

Doelgroep: PO
Niveau: * Actualiteiten
Instelling: Studiecentrum Kerckebosch, tel. 030-6984222
Docent(en): dr. B. van den Bogaerde, P.A.L. Bosscha Erdbrink Kuypers, drs. R. van Deemter, dr. N. Doornbos, P.B. Giebels, drs. J.H.M. van den Hoff, drs. P. Wagenmaker, C.L. van der Zwart
Cursusprijs: € 60 inclusief btw
Opleidingspunten
05: Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

ADR/Mediation

(Nog meer) Conflictueuze Persoonlijkheden in Mediation: Deel 2

Opleidingen

16-05-2008: 09:30 – 17:00 uur
Plaats: Haarlem
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Centrum voor
Conflicthantering,
tel. 023-5323196
Docent(en): drs. N. Bremerkamp,
drs. T. van Dijk
Cursusprijs: € 485 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
06: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

*ADR Kennisnetwerkbijeenkomst
met Robert Mnookin*
24-05-2008: 13:30 – 17:30 uur
Plaats: Amsterdam
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Amsterdams ADR
Instituut,

tel. 020-5253749
Docent(en): R. Mnookin
Cursusprijs: n.n.b.
Opleidingspunten
– Juridisch
02: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
02 Totaal

Overige vaardigheden
Braintraining
09-06-2008: 15:00 – 20:30 uur
10-06-2008: 09:00 – 17:00 uur
Plaats: Rotterdam
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Instituut voor
Arbeidsrecht,
tel. 0182-358252
Docent(en): E. van Houtum
Cursusprijs: € 1.250 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
10: Beroepsvaardigheden

– Management/Organisatie
10 Totaal

*Uw advocatenpraktijk
onder de loep*
19-06-2008: 15:30 – 18:10 uur
Plaats: Nieuwegein
Doelgroep: PO
Niveau: *
Instelling: Elsevier Congressen,
tel. 070-4415767
Docent(en): R. Creusen, M. van
de Griendt, R. Laumans, G.
Schakenraad
Cursusprijs: € 349 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
02: Beroepsvaardigheden
01: Management/Organisatie
03 Totaal

*Interview- en Adviesmethode
Advocatuur*
24-06-2008: 09:00 – 17:30 uur

Plaats: Amersfoort
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: Kenneth Smit Training,
tel. 040-2511337
Docent(en): T.O. van der Sligte
Cursusprijs: € 975 exclusief btw
Opleidingspunten
– Juridisch
06: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

*Visuele communicatie voor
juristen*
24-06-2008: 09:30 – 16:30 uur
Plaats: Hilversum
Doelgroep: PO
Niveau: ** Actualiteiten
Instelling: Sdu Juridische
Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en): mr. S. Hoogwater
Cursusprijs: € 695 exclusief btw

Opleidingspunten
– Juridisch
05: Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

Personeelsbeleid
*Patroonscursus: Coaching
en portfolio*
15-05-2008: 09:30 – 17:15 uur
Plaats: Utrecht
Doelgroep: PO
Niveau: **
Instelling: OSR Juridische
Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en): mr. C.J.G.M.
Schipper
Cursusprijs: € 675 geen btw
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
06: Management/Organisatie
06 Totaal

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Personalia

Beëdigd als advocaat en procureur

Alders, mr. A.A.W., Rivium
Promenade 190 (2909 LM)
Capelle aan den IJssel, postbus
23161 (3001 KD) Rotterdam, tel.
010-2771610, fax 010-4366913,
e-mail xander.alders@
pellicaan.nl

Appel, mr. I., Sophialaan 33 (1075
BL) Amsterdam, tel. 020-6762500,
fax 020-4714443

Arts, mr. M.J.A., St. Annastraat
125-127 (6524 EM) postbus
63 (6500 AB) Nijmegen, tel.
024-3239680, fax 024-3229954,
e-mail info@wildenberghalder.
nl

Ast, mw. mr. I. van, Burg van
Roijensingel 2 (8011 CS) postbus
1036 (8001 BA) Zwolle, tel.
038-4280077, fax 038-4218573,
e-mail ivanast@benthem-
gratama.nl

Avci, mw. mr. A., Mr B.M.
Teldersstraat 5 (6842 CT) postbus
560 (6800 AN) Arnhem, tel.
026-3538211, fax 026-4430943,
e-mail aysegul.avci@cms-dsb.
com

Ayoubi, mw. mr. K. el, Zuid-
Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus
90851 (2509 LW) Den Haag, tel.
070-3285301, fax 070-3285325,
e-mail k.elayoubi@debrauw.
com

Bandsma, mw. mr. S.E., Van
Alkemadelaan 700 (2597 AW)
postbus 30311 (2500 GH) Den
Haag, tel. 070-3538813, fax
070-3538894, e-mail sanne.
bandsma@twobirds.com

Benjamins, mr. Y.,
Weteringschans 120 (1017 XT)
Amsterdam, tel. 020-6234577, fax
020-6203643

Berkel, mw. mr. J.H. van,
Nassauplein 36 (2585 ED) postbus
85996 (2508 CR) Den Haag, tel.
070-3659933, fax 070-3649126,
e-mail info@scheer.nl

Beunk, mw. mr. P., Herengracht
425-429 (1017 BR) Amsterdam, tel.
020-6246811, fax 020-6272278,
e-mail wieringa@wieringa.nl

Bhagwandin, mw. mr. S.D.,
Vincent van Goghweg 81-83
(1506 JB) postbus 1350 (1500 AJ)
Zaandam, tel. 075-6810080,
fax 075-6167353, e-mail
sbhagwandin@kostercs.nl

Biemong, mr. I.P., Mozartlaan
46-a (2742 BN) postbus
46(2740 AA) Waddinxveen, tel.

0182-613622, fax 0182-611095,
e-mail biemond@wveen.
intveenadvocaten.nl

Bikker, mr. M.T.C., Velperweg
35-1 (6824 BE) postbus 1219 (6801
BE) Arnhem, tel. 026-4434249,
fax 026-4459054, e-mail
m.bikker@rijssenbeek.nl

Blok, mr. J.J., Jacques
Dutilhweg 471-c (3065 GL)
Rotterdam, tel. 010-2121220, fax
010-2120500, e-mail jbblok@
vandijkadvocaten.nl

Bock, mr. G. de, Willemstraat
24-b (1015 JD) Amsterdam, tel.
020-6240323, fax 020-6387302

Boekkooi, mw. mr. C.R.,
Antonio Vivaldistraat 150 (1083
HP) postbus 7925 (1008 AC)
Amsterdam, tel. 088-4070444,
fax 088-4070445, e-mail info@
hollandlaw.nl

Bos, mw. mr. E.K.A. van
den, Weteringschans 237 (1017
XH) postbus 15845 (1001 NH)
Amsterdam, tel. 020-6760481,
fax 020-6760482

Boswijk, mr. R., Gustav
Mahlerplein 50 (1082 MA)
postbus 75505 (1070 AM)
Amsterdam, tel. 020-6056000,
fax 020-6056700, e-mail info@
houthoff.com

Bouthoorn, mw. mr. S.B.,
Hofplein 33 (3011 AJ) postbus
21548 (3001 AM) Rotterdam, tel.
010-2822999, fax 010-2822995,
e-mail info@brglegal.nl

Braak, mw. mr. M.C.,
Lopende Diep 1-NZ (9712 NV)
Groningen, tel. 050-3113001, fax
050-3113013, e-mail mcbraak@
blokzijladvocaten.nl

Brehm, mw. mr. A., Blaak 28
(3011 TA) postbus 711 (3000 AS)
Rotterdam, tel. 010-4406468, fax
010-4406477, e-mail abrehm@
plp.nl

Bruijn, mr. B.J. de, Amaliestraat
5 (2514 JC) Den Haag, tel.
070-3624220, fax 070-3624426,
e-mail debrijn@kdb-
advocaten.nl

Bussel, mw. mr. E.J. van,
Dr. Hub van Doorneweg 181
(5026 RD) postbus 1270 (5004
BG) Tilburg, tel. 013-5114420,
fax 013-5114290, e-mail
e.vanbussel@schelstraete.nl

Charité, mr. R., Zeeweg 165
(2224 CE) postbus 284 (2220 AG)
Katwijk/ZH, tel. 071-4012177,
fax 071-4077233, e-mail info@
hetkantoorkatwijk.nl

Chi, mr. H.W., Zuidplein 180 (1077
XV) Amsterdam, tel. 020-7996213,

fax 020-7996300, e-mail hsiang-
wei.chi@linklaters.com

Chung, mr. W.M., Spuistraat
10 (1012 TS) Amsterdam, tel.
020-5205100, fax 020-6638699,
e-mail info@spuistraat10.nl

Cremers, mr. P.J.C.,
Jansbinnensingel 24-25 (6811
AL) postbus 1258 (6801 BG)
Arnhem, tel. 026-3551280, fax
026-4458838, e-mail info@
vnnv-advocaten.nl

Creighton – Sluijk, mw. Mr.
G.E., Burgemeester s'Jacblaauw
20 (1401 BR) Bussum

Dantuma, mr. J.W.J., Zuidplein
180 (1077 XV) Amsterdam, tel.
020-7996200, fax 020-7996300,
e-mail amsterdamreception@
linklaters.com

Demirdag, mw. mr. T.,
Zutphenseweg 31 (7418
AH) postbus 623 (7400 AP)
Deventer, tel. 0570-614080, fax
0570-618244, e-mail info@jpr.nl

Drissen, mw. mr. B., Zuid-
Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus
90851 (2509 LW) Den Haag, tel.
070-3285328, fax 070-3285325,
e-mail thehague@debrauw.com

Dufay, mr. T., Strawinskyaan 811
(1077 XX) postbus 79070 (1070 NC)
Amsterdam, tel. 020-5753063,

fax 020-5753064, e-mail info@bos-partners.nl

Dumoulin, mr. C.O.M.J., Vondelingenweg 601 (3196 KK) Vondelingenplaat, postbus 3000 (3190 GA) Hoogvliet/Rotterdam, tel. 010-4312225, fax 010-4313982

Dijk, mr. B. van, Guyotplein 51 (9712 NX) Groningen, tel. 050-3130024, fax 050-3130002, e-mail info@hanzeadvocaat.nl

Dijkman, mw. mr. M.C.E., Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 070-3603422, e-mail m.dijkman@vandiepen.com

Eigenberg, mr. H., Ossekop 11 (8911 LE) postbus 324 (8901 BC) Leeuwarden, tel. 058-2442500, fax 058-2169696, e-mail info@ankeranker.nl

Elias, mw. mr. F.H.E., Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Emaus, mw. mr. J.H., J.J. Viottastraat 46-48 (1071 JT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 020-6626606, e-mail emaus@ka-advocaten.nl

Eradius, mr. J.E., Blauw-Roodlaan 150 (2718 SK) postbus 584 (2700 AN) Zoetermeer, tel. 079-3611747, fax 079-3600785, e-mail eradius@paardekooper-advocaten.nl

Foe, mw. mr. L.D., Gooimeer 2-25 (1411 DC) postbus 5305 (1410 AH) Naarden, tel. 035-6991771, fax 035-6991772, e-mail lianafoe@advocatenkantoorstam.nl

Geuns, mr. F. van, Vincent van Goghweg 81-83 (1506 JB) postbus 1350 (1500 JA) Zaandam, tel. 075-6810080, fax 075-6167353, e-mail fvangeuns@kostercs.nl

Grauss, mr. J.P., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail johan.grauss@debrauw.com

Griffoen, mw. mr. V.H.A., DSM-Straat 1-2 (6191 NB) Beek/LB, tel. 046-4370600, fax 046-4370356, e-mail info@sp-advocaten.nl

Grootegoed, mw. mr. V.A., Velperweg 1 (6824 BZ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel.

026-3538300, fax 026-3510793, e-mail info@dirkwager.nl

Gruppen, mw. mr. M.J., Bijster 1 (4817 HX) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 088-2535000, fax 088-2535943, e-mail mgruppen@akd.nl

Güppertz, mr. M.F.M., St. Canisiusweg 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Haagmans, mw. mr. E.M.G., Templesplein 21-22 (6411 ET) postbus 608 (6400 AP) Heerlen, tel. 045-5719005, fax 045-5718172, e-mail info@thuispartners.nl

Hamelink-Bouwman, mw. mr. G.H., Concourslaan 17 (9727 KC) postbus 19 (9700 MA) Groningen

Harinxma thoe Slooten, mr. B.F. van, Rivium Boulevard 156 (2909 LK) postbus 79 (2900 AB) Capelle aan den IJssel, tel. 0900-2022720, fax 010-3002461

Heeswijk, mr. A.J. van, Paterswoldseweg 802 (9728 BM) postbus 1100 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5214333, fax 050-5258850, e-mail vanheeswijk@plasbossinade.nl

Hendriks, mr. J.A.J., Tiendweg 30-a (2671 SB) postbus 99 (2670 AB) Naaldwijk, tel. 0174-614656, fax 0174-623680, e-mail info@evertsvogelaarspijper.nl

Herrewijnen, mr. J.C., Stieltjesplein 11 (3071 JS) Rotterdam, tel. 010-4849583, fax 010-4855155

Hollander, mw. mr. L. de, Bezuidenhoutseweg 241 (2594 AM) Den Haag, tel. 070-3318222, fax 070-3318322

Huizink, mr. J.W., Amstelplein 8-a (1096 BC) postbus 94700 (1090 GS) Amsterdam, tel. 020-3016301, fax 020-3016333, e-mail amsterdam@cms-dsb.com

Hijink, mr. J.B.S., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail steven.hijink@debrauw.com

Jacobs, mr. R.R., St. Canisiusweg 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810,

fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Jager, mw. mr. F.B., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Jansen, mw. mr. M.V.E.E., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Janson, mr. G.R., Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30131 (3001 DC) Rotterdam, tel. 010-2056610, fax 010-2055325, e-mail g.r.janson@maartentromp.nl

Janssen, mr. M.M.J., Brusselssestraat 51 (6211 PB) postbus 292 (6200 AG) Maastricht, tel. 043-3259679, fax 043-3250431, e-mail janssen@lelivedadvocaten.nl

Jeurissen, mr. J., Rijksweg Noord 59 (6162 AC) postbus 188 (6160 AD) Geleen, tel. 046-4585052, fax 046-4746470, e-mail geleen@pwt-advocaten.nl

Jong, mr. L.M. de, Broederweg 11 (8261 GS) postbus 161 (8260 AD) Kampen, tel. 038-3316777, fax 038-3317296, e-mail info.kampen@twadvocaten.nl

Jong, mr. T.M. de, Keizersgracht 620 (1017 ER) Amsterdam, tel. 020-5216699, fax 020-5216690, e-mail dejong@certalegal.nl

Jong Schouwenburg, mw. mr. M.A. de, Peter van Anrooystraat 7 (1016 DA) postbus 75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5736736, fax 020-5736737, e-mail info@lexence.com

Jongh, mw. mr. H.A. de, Jonckerweg 2 (2201 DZ) postbus 65 (2200 AB) Noordwijk/ZH, tel. 071-7502273, fax 071-7502201, e-mail h.dejongh@rvw.nl

Karga, mw. mr. Y., Roelof Hartstraat 31 (1071 VG) Amsterdam, tel. 020-6731548, fax 020-6795568, e-mail yk@plasmanadvocaten.nl

Kattenberg, mr. G., Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240, e-mail info@blaisse.nl

Katwijk, mw. mr. A.E.H. van, Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260, e-mail vankatwijk@pjsadvocaten.nl

Kemp, mw. mr. J.J. van der, Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail josje.vanderkemp@stibbe.com

Kesler, mw. mr. S.B., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Kieft, mw. mr. I.F., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail iris.kieft@debrauw.com

Kieft, mw. mr. A.Y. te, Staalweg 52-58 (2612 KK) postbus 1010 (2600 BA) Delft, tel. 015-2127223, fax 015-2127995, e-mail info@ebh-elshof.nl

Klaasen, mw. mr. R., St. Canisiusweg 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Kleinekorte, mw. mr. I.M., Weena 666 (3012 CH) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042663, fax 010-4042014, e-mail iriskleinekorte@simmons-simmons.com

Kleinjan, mw. mr. H.S., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Klijn, mw. mr. M.M., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@dlapiper.com

Koelman-Duijf, mw. mr. S.L.B., Akerstraat Noord 114 (6431 HP) Hoensbroek, tel. 045-5285417, fax 045-5285416, e-mail koelman@roelevenadvocaten.nl

Kokke, mw. mr. R., Van Nelleweg 1 (3044 BC) postbus 13215 (3004 HE) Rotterdam, tel. 010-7504475, fax 010-7504470, e-mail info@thladvocaten.nl

Koningsveld, mw. mr. A.D. van, Keizersgracht 278 (1016 EW) postbus 15812 (1001 NH) Amsterdam, tel. 020-3305409, fax 020-3304666, e-mail a.vankoningsveld@sponghammerstein.com

Koopman, mr. R.P.L.M., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785,

fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Kreule, mw. mr. J.P., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Küçükünal, mr. R., Bree 35-a (3074 BB) Rotterdam, tel. 010-2151311, fax 010-4864564, e-mail info@koselaw.nl

Kuijper, mr. L., Bazarstraat 35 (2518 AH) Den Haag, tel. 070-3457300, fax 070-3602179, e-mail advobaza@balienet.nl

Lam, mw. mr. V.M.Y. van 't, Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460535, fax 020-5460734, e-mail valerie.vantlam@stibbe.com

Lau, mw. mr. C. la, Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Leeuwrik, mr. R., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 010-2246206, fax 010-4129478, e-mail info@loyensloeff.com

Lessy, mw. mr. R., Grotestraat 150 (5141 HC) Waalwijk, tel. 0416-561695, fax 0416-652740, e-mail info@santiadvocaten.nl

Linden, mw. mr. H.M.C. van der, Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760606, fax 070-3651856, e-mail vd Linden@barentskrans.nl

Loeff, mr. P.A., Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail info@herikverhulst.nl

Lof, mr. D.E., Sint Anthonistraat 1-f (2153 BA) Nieuw Vennep, tel. 0252-620557, fax 0252-620449, e-mail info@heerebout-advocatuur.nl

Lohman, mw. mr. M.W.E., Noordeinde 33 (2514 GC) postbus 305 (2501 TH) Den Haag, tel. 070-3023500, fax 070-3023670, e-mail m.lohman@houthoff.com

Loon, mw. mr. S.C. van, Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD)

Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail info@kvd.nl

Luijer, mr. W.H.J., Gooimeer 2-25 (1411 DC) postbus 5305 (1410 AH) Naarden, tel. 035-6991771, fax 035-6991772, e-mail willemluijer@advocatenkantoorstam.nl

Maat, mw. mr. C., Prinsengracht 706 (1017 LA) Amsterdam, tel. 020-4202042, fax 020-6236836, e-mail c.maat@kuijpersvanderbiezen.nl

Malschaert, mw. mr. A.L., Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-7954589, e-mail info@van-doorne.com

Meeuwenoord, mr. B.L.A., Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 088-2535000, fax 088-2535400, e-mail info@akd.nl

Mellink, mw. mr. D.E., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111

Mik, mr. R.A., Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-6789589, e-mail info@van-doorne.com

Molders, mr. O., Nijmeegsebaan 140 (6564 CM) Heilig Landstichting, postbus 1392 (6501 BJ) Nijmegen, tel. 024-322255, fax 024-3227751, e-mail info@heijltjes.nl

Molen-Platenburg, mw. mr. M.W.J.A. van der Oude Dieze 5 (5211 KT) postbus 11078 (5200 EB) Den Bosch, tel. 073-6131345, fax 073-6148216, e-mail s-hertogenbosch@capra.nl

Moore, mr. M.A., Roemer Visscherstraat 24 (1054 EX) Amsterdam, tel. 020-6181781, fax 020-6833042, e-mail mail@adadvocaten.nl

Nelis, mw. mr. I.D., Emmastraat 1-1 (2595 EG) Den Haag, tel. 070-3839970, fax 070-3478190, e-mail inelis@planet.nl

Nguyen, mw. mr. T.N.H., Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail mail@kneppelhout.nl

Nieuwenhuizen, mr. P.C., Velserbeek 1 (1981 LA) Velsen Zuid, postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-347800, fax 0255-511933, e-mail p.c.nieuwenhuizen@tanger.nl

Palstra, mr. D.O., Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517595, fax 020-6267949, e-mail diederik.palstra@bakernet.com

Pistorius, mr. S., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240177, fax 010-2240007, e-mail sjoerd.pistorius@nautadutilh.com

Plante, mw. mr. M., Deventerstraat 184 (7321 GG) postbus 1180 (7301 BK) Apeldoorn, tel. 055-3687767, fax 055-3687766, e-mail marieke.plante@pellicaan.nl

Pomper, mr. H.G., Noordersteete 20 (9402 XB) postbus 622 (9400 AP) Assen, tel. 0592-345188, fax 0592-312431

Poot, mr. E.H., Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517878, fax 020-6267949, e-mail emile.poot@bakernet.com

Pors, mw. mr. H.A.J., Zeemansstraat 13 (3016 CN) postbus 23493 (3001 KL) Rotterdam, tel. 010-2667866, fax 010-2667868, e-mail info@mainportlawyers.com

Princée, mw. mr. W., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325

Prins, mw. mr. D.J., Olympisch Stadion 33 (1076 DE) postbus 75727 (1070 AS) Amsterdam, tel. 020-5650400, fax 020-5650411, e-mail mail@theoffice.nl

Provó Kluit - van Minne, mw. mr. M.H.J., Tellingstraat 170 (3032 AW) postbus 22186 (3003 DD) Rotterdam, fax 010-1118393, e-mail m.provokluit@ggn.nl

Putten, mr. R.A.W. van, Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 020-5533777

Ramshorst, mw. mr. I.C. van, Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606,

fax 020-5460123, e-mail iris.vanramshorst@stibbe.com

Reus, mw. mr. E.J.A., Apennijnenweg 11 (5022 DT) postbus 449 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-5840840, fax 013-5840845

Rosmalen, mw. mr. S.M., Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460508, fax 020-5460739, e-mail susanne.rosmalen@stibbe.com

Rijsdam, mw. mr. L., Zeeweg 165 (2224 CE) postbus 284 (2220 AG) Katwijk/ZH, tel. 071-4012177, fax 071-4077233, e-mail info@hetkantoorkatwijk.nl

Sanders, mw. mr. G.N., Hoge Rijndijk 306 J2314 AM) postbus 11051 (2301 EB) Leiden, tel. 071-5815300, fax 071-5815381, e-mail info@declercq.com

Santman, mw. mr. C.E., Van Alkemadealaan 700 (2597 AW) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538800, fax 070-3538892, e-mail info@twobirds.com

Schat, mw. mr. A.E., Mozartlaan 48-50 (2742 BN) postbus 141 (2740 AC) Waddinxveen, tel. 0182-303111, fax 0182-303113, e-mail info@vandelftadvocaten.nl

Schoonhoven, mr. S.J., Velperweg 35-1 (6824 BE) postbus 1219 (6801 BE) Arnhem, tel. 026-4434249, fax 026-4459054, e-mail s.schoonhoven@rijssenbeek.nl

Schouten, mw. mr. K., Schoersingel 153 (2023 AD) Haarlem, tel. 023-7071330, fax 023-5428990

Schrier, mr. F.J. van der, Amaliastraat 5 (2514 JC) Den Haag, tel. 070-3624220, fax 070-3624426, e-mail info@kdbd-advocaten.nl

Schjndel, mr. P. van, Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail thehague@debrauw.com

Setz, mr. S.K., Wilhelmínplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3008 JA)

Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail setz@herikverhulst.nl

Singh, mr. S., Marktplein 23 (2132 DA) Hoofddorp, tel. 023-5563790, fax 023-5563799, e-mail s.singh@roestsingh.nl

Sinnecker, mw. mr. M.C., Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746422, fax 070-3746333, e-mail sinnecker@ekelmansenmeijer.nl

Snel-de Kroon, mw. mr. M., Zutphenseweg 31-b (7418 AH) postbus 623 (7400 AP) Deventer, tel. 0570-614080, fax 0570-618244, e-mail snel@jpr.nl

Snijder, mw. mr. J., Maliesingel 20 (3581 BE) postbus 354 (3500 AJ) Utrecht, tel. 030-2320800, fax 030-2341644, e-mail info@wijnstael.nl

Spiegeler, mw. mr.drs. A.J., 2^e van Blankenburgstraat 151 (2517 HD) Den Haag

Spoormans, mr. D.F., Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746300, fax 070-3746333, e-mail info@ekelmansenmeijer.nl

Storm, mr. S.E., Maliebaan 108 (3581 CZ) Utrecht, tel. 030-2392020, fax 030-2392029

Takkenberg, mr. A.M., Arnhemseweg 629 (7361 TR) postbus 126 (7360 AC) Beekbergen, tel. 055-5066650, fax 055-5066651, e-mail ltakkenberg@wvo-advocaten.nl

Tan, mr. R.L.M.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail robbert.tan@debrauw.com

Toorn, mw. mr. L. aan den, Van Schaek Mathonsingel 4 (6512 AN) postbus 55 (6500 AB) Nijmegen, tel. 024-3813138, fax 024-3602855, e-mail aadentoorndir@dirzwager.nl

Torn, mr. R.K., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285301, fax 070-3285325, e-mail rik.torn@debrauw.com

Tulden, mw. mr. K.P.E. van, Wille, II Singel 72 (6041 HV) postbus 71 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-384111, fax 0475-384115

Vehmeijer, mw. mr. M.J.J.M., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den

Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail marthe.vehmeijer@debrauw.com

Verhulst, mw. mr. D., De Lairessestraat 111-115 (1075 HH) Amsterdam, tel. 020-3053230, fax 020-3053241, e-mail dorien.verhulst@brinkhof.com

Versteeg, mr. P.J., van Stolkweg 10 (2585 JP) postbus 80504 (2508 GM) Den Haag, tel. 070-3504055, fax 070-3506187, e-mail p.versteeg@wtsadvocaten.nl

Verweij, mw. mr. F.A., Peter van Anrooystraat 7 (1076 DA) postbus 75999 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5736736, fax 020-5736737, e-mail info@lexence.com

Visser, mw. mr. K., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail info@kvd.nl

Voragen, mr. R.G.P., Akerstraat 88 (6411 HC) Heerlen, tel. 045-5606000, fax 045-5606001

Vos, mw. mr. S., Koopmanslaan 3 (7005 BK) Doetinchem, tel. 0314-373640, fax 0314-373641, e-mail info@sarsadvocaten.nl

Vriend, mr. K., Waterlandlaan 52 (1441 MP) postbus 575 (1440 NA) Purmerend, tel. 0299-433333, fax 0299-471166, e-mail purmerend@abmaschreurs.nl

Vries, mw. mr. I. de, Kenaupark 21 (2011 MR) postbus 5563 (2000 GN) Haarlem, tel. 023-5424292, fax 023-5425277, e-mail i.devries@vandiepen.com

Wagstaff, mw. mr. J.L.R., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285456, fax 070-3285325, e-mail janette.wagstaff@debrauw.com

Weduwe-de Groot, mw. mr. W.M.A. der, Stadhouderslaan 9 (2517 HV) postbus 82158 (2508 ED) Den Haag, tel. 070-3568730, fax 070-3568626

Wegter, mw. mr. V.S.A.W., Borgstee 11-f (9403 TS) postbus 538 (9400 AM) Assen, tel. 0592-430340, fax 0592-398237, e-mail assen@dehaaninfo.nl

Willemsen, mw. mr. A.J.A., Deventerweg 9 (3843 GA) postbus 87 (3840 AB) Harderwijk, tel. 0341-417023, fax 0341-419648,

e-mail info@vroomadvocaten.com

Welling, mw. mr. L.T.,
Claude Debussylaan 54 (1082 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517811, fax 020-6267949, e-mail info.amsterdam@bakernet.com

Winius, mr. M., Vondellaan 51 (2332 AA) postbus 1144 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5358000, fax 071-5358001, e-mail winius@tklaw.nl

Witte, mw. mr. N.F.G. de, IJsselkade 21 (7201 HD) postbus 236 (7200 AE) Zutphen, tel. 0575-516340, fax 0575-517080, e-mail zutphen@jpr.nl

Yuen, mw. mr. B.L., Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017333, fax 020-3017378, e-mail yuenl@eu.gtlaw.com

Zeeman, mw. mr. A.A.M., Zwartelaan 30 (2274 BR) postbus 716 (2270 AS) Voorburg, tel. 070-3871416, fax 070-3860258, e-mail zeeman@streekkerk.nl

Zuiderwijk, mr. M.P., Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 088-2535570, fax 088-2535594, e-mail mzuiderwijk@akd.nl

Praktijk neergelegd

Alberda, mw. mr. F.H.A. Leeuwarden 01-04-2008

Anema, mr. J.T. Rotterdam 31-03-2008

Baijens, mw. mr. C.J. Rotterdam 01-04-2008

Beunk, mw. mr. G.M. Amsterdam 02-04-2008

Dayioglu, mw. mr. A. Amsterdam 31-03-2008

Douwes, mr. G.W.M. Rotterdam 01-04-2008

Flier, mr. H.E.G. van der Den Bosch 19-03-2008

Gaertman, mw. mr. S.H. Utrecht 01-04-2008

Guensberg, mr. M.W. Utrecht 01-04-2008

Halfhide, mr. J.R. Almere 01-04-2008

Henquet, mr. T.S.M. Amsterdam 01-04-2008

Huiskers-Stoop, mw. mr. E.A.M. Amsterdam 01-04-2008

Hulten, mw. mr. K. van Uden 17-03-2008

Hüppler, mw. mr. I. Alphen aan den Rijn 01-04-2008

Janssen, mw. mr. J.A.M.J. Rotterdam 01-04-2008

Kruisinga, mw. mr. K.Y. Leiden 01-03-2008

Lengton, mr. A.H.C. Rotterdam 07-03-2008

Lettinga, mw. mr. W. Haarlem 01-04-2008

Macco, mw. mr. J.A. Purmerend 01-04-2008

Mannen, mw. mr. I. Amsterdam 01-04-2008

Ophem, mr. M.A.E. van Norwalk/US 10-03-2008

Raatjes, mw. mr. J.F.A. Assen 11-03-2008

Roos, mw. mr. I.J. de Leusden 01-04-2008

Sluis, mw. mr. D. van der Den Haag 28-03-2008

Steen, mw. mr. M. Amsterdam 01-04-2008

Tol, mw. mr. M. van Amsterdam 17-03-2008

Tuijil, mw. mr. A.C.S. van Budel 27-03-2008

Vink, mr. W. Utrecht 01-04-2008

Wassenaar, mr. W.A.F. Den Haag 01-03-2008

Woerd, mr. R.A.B. van der Heilig Landstichting 31-03-2008

Kantoor-verplaatsing

Banning, mw. mr. R.M.L.: Scharlo 45 (1815 CN) postbus 3020 (1801 GA) Alkmaar, tel. 072-5116373, e-mail info@alcmaria-advocaten.nl

Barneveld, mw. mr. I.P. (Leiden): Prins Bernhardlaan 4 (2405 VZ) postbus 402 (2400 AK) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-419844, fax 0172-434251, e-mail info@goedkoop-partners.nl

Beckers, mr. R.L. (Westervoort): Vendien 5 (1441 AJ) Purmerend, tel. 0229-413240, fax 0229-428367, e-mail purmerend@appelenmes.nl

Begthel, mw. mr. A.J. (Utrecht): Postmastraat 52 (4105 DW) postbus 161 (4100 AD) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@vandermeijdens.nl

Beld, mr. T.M.D.: Europalaan 40 (3526 KS) postbus 2474 (3500 GL) Utrecht, tel. 030-2161440, fax 030-2164355

Bellingwout, prof. mr. J.W.: Burg. Rijnderslaan 10 (1185 MC) Amstelveen, postbus 74600 (1070 DE) Amsterdam, tel. 020-6561348, fax 020-6561490

Bodewes, mr. B.J.: Javakade 518 (1019 SE) postbus 1534 (1000 BM) Amsterdam, tel. 020-7163894, fax 020-3374571, e-mail bodewes@pensioenrechtadvocaten.nl

Bosch, mr. drs. D.J. van den (Amsterdam): Einsteindreef 109-113 (3562 GB) postbus 9907 (3506 GX) Utrecht, tel. 030-2635050, fax 030-2635060, e-mail info@vrau.nl

Bouwman, mr. A.A. (Zaandam): Hemonylaan 27 (1074 BJ) Amsterdam, tel. 020-6622931, fax 020-6646186, e-mail info@hemony-advocaten.nl

Brake, mw. mr. M. ter (Wierden): Egbert Gorterstraat 14 (7607 GB) postbus 251 (7600 AG) Almelo, tel. 0546-812528, fax 0546-819469, e-mail info@tencateadvocaten.nl

Breet, mr. C.M. de: Keizersgracht 620 (1017 ER) Amsterdam, tel. 020-5216699, fax 020-5216690, e-mail debreet@certalegal.nl

Brens, mw. mr. B.: Het Wielsem 10 (5231 BW) postbus 114 (5201 AC) Den Bosch, tel. 073-6409129, fax 073-6409381, e-mail barbara.brens@brensmulders.nl

Burgers, mr. J.G.: Scharlo 45 (1815 CN) postbus 3020 (1801 GA) Alkmaar, tel. 072-5116373, e-mail info@alcmaria-advocaten.nl

Cramer, mw. mr. A.W.: Javakade 518 (1019 SE) postbus 1534 (1000 BM) Amsterdam, tel. 020-7163894, fax 020-3374571, e-mail cramer@pensioenrechtadvocaten.nl

Deugd, mr. T. de (Uithoorn): Binderij 7-a (1185 ZH) Amstelveen, tel. 020-4896818, fax 020-4896821, e-mail info@amstellandadvocaten.nl

Dumoulin, mw. mr. E.M.C. (Tilburg): Burg van de Klokkenlaan 21 (5141 EE) postbus 1023 (5140 CA) Waalwijk, tel. 0416-349974, fax 0416-347308, e-mail dumoulin@langstraatadvocaten.nl

Fellinger, mr. J.H.: Keizersgracht 62 (1015 CS) Amsterdam, tel. 020-5207575, fax 020-5207577, e-mail jfellinger@fclaw.nl

Geurink, mr. C.B. (Oosterbeek): Koninginnelaan 12 (7315 BR) postbus 10382 (7301 GJ) Apeldoorn, tel. 055-5769999, fax 055-5788244, e-mail info@geurinkenpartners.nl

Glaudemans, mw. mr. D.H.P.C. (Rotterdam): Phoenixstraat 66 (2611 AM) Delft, tel. 015-2127470, fax 015-2127730, e-mail glaudemans@vanleuradvocaten.nl

Graaf, mr. G.F. de: Scharlo 45 (1815 CN) postbus 3020 (1801 GA) Alkmaar, tel. 072-5116373, e-mail info@alcmaria-advocaten.nl

Hilhorst, mw. mr. L.J. (Hilversum): Basicweg 14-d (3821 BR) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail hilhorst@marxman.nl

Holland, mw. mr. H.L.D. van: Hageland 102 (1066 SB) Amsterdam, tel. 020-54160801, fax 020-4083990, e-mail info@advocaatholland.nl

Huygen van Dyck-Jagersma, mw. mr. V.S. (Peize): Wilhelminalpark 19 (3581 ND) postbus 14057 (3508 SC) Utrecht, tel. 030-2520504, fax 030-2523502, e-mail info@peek-utrecht.nl

Jacobs-Kloth, mw. mr. V. (Maastricht): Akerstraat 104 (6417 BN) Heerlen, tel. 045-5602200, fax 045-5742652, e-mail info@vondenhoffsijben.nl

Jager, mr. G.J.M. (Tilburg): Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Amsterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail mail@kneppelhout.nl

Janssen, mw. H.T.J.: Sint Josephstraat 17 (5211 NH) postbus 1761 (5200 BV) Den Bosch, tel. 073-6137917, fax 073-6140017, e-mail info@spronkenadvocaten.nl

Kan, mw. mr. L.A. van (Alkmaar): Nieuwe Steen 2 (1625 HV) postbus 347 (1620 AH) Hoorn/NH, tel. 0229-238404, fax 0229-238419, e-mail hadvok@hetnet.nl

Knoors, mw. mr. M.P. (Den Haag): Rokin 69 (1012 KL) postbus 20660 (1001 NR) Amsterdam, tel. 020-7523200, fax 020-7523201, e-mail knoors@everaert.nl

Kops, mr. P.J.B. (Oosterhout): Vijfhuizenberg 50 (4708

AL) postbus 69 (4700 AB) Roosendaal, tel. 0165-592000, fax 0165-592050, e-mail info@haansbeijens.nl

Kwakman, mw. mr. J.A.M. (Zwolle): Sluisstraat 8 (7411 EG) postbus 797 (7400 AT) Deventer, tel. 0570-600301, fax 0570-600182

Linden, mw. mr. A. van der (Amsterdam): Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595572, fax 030-2595690, e-mail avanderlinden@vbk.nl

Loman, mr. G.: Jan Bommerstraat 5 (9402 NR) postbus 102 (9400 AC) Assen, tel. 0592-395507

Loomans, mr. W.J.M.: Lepelaar 4 (1628 CZ) postbus 2310 (1620 EH) Hoorn/NH, tel. 0229-547450, fax 0229-547459, e-mail info@loomansadvocaten.nl

Margadant, mw. mr. (Den Haag): Velperweg 10 (6824 BH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 026-4424942, e-mail m.margadant@nysingh.nl

Matser, mr. E.M. (Nijmegen): Burgemeester Burgerslaan 42 (5245 NH) postbus 168 (5240 AD) Rosmalen, tel. 073-5287350, fax 073-5287355, e-mail info@boomen.nl

Moonen, mw. mr. S.C.A.: Sint Josephstraat 17 (5211 NH) postbus 1761 (5200 BV) Den Bosch, tel. 073-6137917, fax 073-6140017, e-mail info@spronkenadvocaten.nl

Mulders, mr. E.A.P.: Het Wielsem 10 (5231 BW) postbus 114 (5201 AC) Den Bosch, tel. 073-6409129, fax 073-6409381, e-mail edgar.mulders@brensmulders.nl

Nunnikhoven, mr. A.A. (Breda): Hasseltstraat 225 (5046 LL) Tilburg, tel. 06-27013302, e-mail a.nunnikhoven@gmail.com

Paulus, mr. L. (Arnhem): Vosselmanstraat 260 (7311 CL) postbus 10100 (7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5271271, fax 055-5223111, e-mail l.paulus@nysingh.nl

Penders, mr. J.G.A. (Beek/LB): Minderbroedersberg 5 (6211 LK) postbus 1466 (6201 BL) Maastricht, tel. 043-3215931, fax 043-3253740, e-mail jgapenders@home.nl

Ruiter, mr. J. de (Hoogeveen):
De Morinel 33 (8251 HT) postbus
155 (8250 AD) Dronten, tel.
0321-315554, fax 0321-314311,
e-mail info@bosma-advocaten.
nl

Sauer, mw. mr. R. (Breda):
Andries Bickerweg 6 (2517 JP)
postbus 18511 (2502 EM) Den
Haag, tel. 070-3184200, fax
070-3561340, e-mail info@
bvvg.nl

Scheffers, mw. mr. E.C.
(Eindhoven): Statenlaan 55
(5223 LA) postbus 1714 (5200 BT)
Den Bosch, tel. 073-6927915, fax
073-6927789, e-mail e.scheffers@
banning.nl

Schipperus, mw. mr. C.J.
(Nijmegen): Aalsburg 1830
(6602 VH) postbus 423 (6600
A) Wijchen, tel. 024-3249598,
fax 020-7089464, e-mail
advocatuur@schepperus.info

Schoonbrood, mr. R.M.J.:
Tunnelstraat 87 (6135 BS)
Sittard, tel. 046-4008989, fax
046-4580845, e-mail info@
schoonbroodadvocaten.nl

Siegers, mw. mr. D.J.L.:
Maliebaan 70 (3581 CV)
postbus 13091 (3507 LB)
Utrecht, tel. 030-2203111, fax
030-2217105, e-mail d.siegers@
vanbladadvocaten.nl

Sloot, mw. mr. M.A.B. van der
(Utrecht): Mr B.M. Teldersstraat 5
(6842 CT) postbus 560 (6800 AN)
Arnhem, tel. 026-3538211, fax
026-4430943, e-mail marianne.
vandersloot@cms-dsb.com

Sprong, mw. mr. C.M.C.J. van
der: Saal van Zwanenbergweg
3 (5026 RM) postbus 20 (5000
AA) Tilburg, tel. 013-2202200,
fax 013-2202201, e-mail info@
boomen.com

Spronken, mr. L.R.G.M.:
Sint Josephstraat 17 (5211 NH)
postbus 1761 (5200 BV) Den
Bosch, tel. 073-6137917, fax
073-6140017, e-mail info@
spronkenadvocaten.nl

Strohm, mr. B.C.: Prof.
Rontgenstraat 8 (7311 AM)
Apeldoorn, tel. 055-5767489, fax
055-5767491, e-mail strohm@
strohmlegal.nl

Tex, mw. mr. A.E.:
Strawinskylaan 10 (1077 XZ)
postbus 75299 (1070 AG)
Amsterdam, tel. 020-4857000,
fax 020-4857001, e-mail info.
amsterdam@freshfields.com

Toxopeus, mr. G.E.:
Maasboulevard 112-114 (3011 TX)
Rotterdam, tel. 010-4117789, fax
010-4115787, e-mail info@wt-
advocaten.nl

Tuinen, mr. B.A.C.: Jan
Luijkenstraat 21 (1071 CJ)
Amsterdam, tel. 020-4714635,
fax 020-4714825, e-mail info@
bbbj.nl

Tümkeya-Canimoglu, mw. mr.
S. (Naaldwijk): Golda Meirstraat
19 (3066 VE) Rotterdam, tel.
06-25230035

Turner, mw. mr. A.C. (Oud
Beijerland): Mijlweg 61-b (3295
KG) postbus 5251 (3295 KZ)
's-Gravendeel, tel. 078-6736358,
fax 078-6736360

Verbeeten, mw. mr. E.M.H.:
Vissersdijk Beneden 70 (3319 GW)
Dordrecht, tel. 078-6221136, fax
078-6221146

Vergeer, mr. F.G.N. (Leiden):
Prins Bernhardlaan 4 (2405 VZ)
postbus 402 (2400 AK) Alphen aan
den Rijn, tel. 0172-419844, fax
0172-434251, e-mail vergeer@
tklaw.nl

Vermeulen, mw. mr. S.
(Nijmegen): Wielkamp 5 (5301
DB) postbus 102 (5300 AC)
Zaltbommel, tel. 0418-540400,
fax 0418-680100, e-mail info@
maatjemulders.nl

Vermolen, mw. mr. J.M.:
Beursplein 37 (3011 AA) postbus
30117 (3001 DC) Rotterdam, tel.
010-2051166, fax 010-4124011,
e-mail info@vvhb.nl

Volckmann, mr. T.: Nieuwstraat
13-17 (8011 TL) postbus 1587 (8001
BN) Zwolle, tel. 038-4257070, fax
038-4218870

Vos, mw. mr. F. (Utrecht):
Paradijslaan 159 (5611 KM) postbus
440 (5600 AK) Eindhoven, tel.
040-2393200, fax 040-2393201

Weers, mr. J. van: Singel 370
(1016 AH) postbus 78089 (1070 LP)
Amsterdam, tel. 020-4706830, fax
084-2295070, e-mail jeroen@
jvweers.com

Weide, mw. mr. A.M.J. van der:
Burg Reigerstraat 77 (3581 KP)
postbus 14018 (3508 SB) Utrecht,
tel. 030-2333415, fax 030-2302032,
e-mail kantoor@b-ladvocaten.
nl

Weissink, mw. mr. M. (Assen):
Paterswoldseweg 802 (9728
BM) postbus 1100 (9701 BC)

Groningen, tel. 050-5214333,
fax 050-5258850, e-mail
advocaten@plasbossinade.nl

Wertheim, mr. R.S.: Burg van
Roijensingel 2 (8011 CS) postbus
1036 (8001 BA) Zwolle, tel.
038-4280077, fax 038-4218573,
e-mail info@benthem-gratama.
nl

Willems, mr. B.P. (Den Haag):
Robijnstraat 3 (1812 RB) postbus
366 (1800 AJ) Alkmaar, tel.
072-5411103, fax 072-5411105,
e-mail info@pesman.nl

Wit, mw. mr. R.N. de
(Amsterdam): Lucasbolwerk
6 (3512 EG) postbus 815 (3500
AV) Utrecht, tel. 030-2303010,
fax 030-2303011, e-mail
reginedewit@degierstam.nl

Wijngaarden, mw. mr. K.M.
van: Maasboulevard 112-114 (3011
TX) Rotterdam, tel. 010-4117789,
fax 010-4115787, e-mail info@
wt-advocaten.nl

Yildiz, mr. F.: Laan Copes van
Cattenburch 105 (2585 EX) tel.
070-3639968, fax 070-3561402

Zeilstra, mr. A.A. (Arnhem):
Gustav Mahlerplein 2 (1082
MA) postbus 75510 (1070 AM)
Amsterdam, tel. 020-7953309,
fax 020-7953900, e-mail boekel.
de.neree@bdn.nl

Nieuw kantoor/ Associatie

Alcmaria Advocaten (mrs. R.M.I.
Banning, J.G. Burgers en G.F.
de Graaf) Scharlo 45 (1815 CN)
postbus 3020 (1801 GA) Alkmaar,
tel. 072-5116373, e-mail info@
alcmaria-advocaten.nl

**Bodewes & Cramer
Pensioenadvocaten** (mrs.
B.J. Bodewes en A.W. Cramer)
Javakade 518 (1019 SE) postbus
1534 (1000 BM) Amsterdam, tel.
020-7163894, fax 020-3374571

Brensmulders Advocaten (mrs.
B. Brens en E.A.P. Mulders) Het
Wielsem 10 (5231 BW) postbus
114 (5201 AC) Den Bosch, tel.
073-6409129, fax 073-6409381

Spronken & Co Advocaten
(mrs. L.R.G.M. Spronken, S.C.A.
Moonen en H.T.J. Janssen)

Sint Josephstraat 17 (5211 NH)
postbus 1761 (5200 BV) Den
Bosch, tel. 073-6137917, fax
073-6140017, e-mail info@
spronkenadvocaten.nl

**Van Wijngaarden en Toxopeus
Advocaten** (mrs. K.M. van
Wijngaarden en G.E. Toxopeus)
Maasboulevard 112-114 (3011 TX)
Rotterdam, tel. 010-4117789, fax
010-4115787, e-mail info@wt-
advocaten.nl

.....

Mede- vestiging

Geurink & Partners B.V. (mr.
C.B. Geurink): Koninginnelaan
12 (7315 BR) postbus 10382 (7301
GI) Apeldoorn, tel. 055-5769999,
fax 055-5788244, e-mail info@
geurinkenpartners.nl

.....

Naams- wijziging

Advocatenkantoor Overkleef
te Hoorn/NH thans: **Overkleef
Doornink Advocaten**

Goedkoop & Partners te
Alphen aan den Rijn thans:
**TeekensKarstens advocaten
notarissen**

Wielenga, mw. mr. L.W. te Den
Haag thans: **Well-Wielenga,
mw. mr. L.W. van**

Advocatenkantoor Wolff te Zwolle
thans: **Wolff & Volckmann
Advocaten**

.....

Bezoek- adres/post- bus/tel./ fax/e-mail

Advocatenkantoor Altena te
Arnhem: Jansbuitensingel 12 (6811
AB) Arnhem

Advocatenkantoor Bentum te
Oldendaal: Minkmaatstraat 134-c
(7514 EG) Enschede, postbus is
opgeheven, tel. 053-4807500, fax
053-4807509

Advocatenkantoor Van der Wal
te Alkmaar: Boulevard 13 (1931 CJ)
Egmond aan Zee

Advocatenkantoor W.W. Jansen
te Hoofddorp: Jupiterstraat 216
(2132 HJ) Hoofddorp

Boddaert Verweel Advocaten
te Alkmaar: Robijnstraat 36 (1812
RB) Alkmaar

**De Mare Mediation &
Advocatuur** te Utrecht:
Vondellaan 130 (3521 GH)
Utrecht, tel. 0344-689100, fax
0344-689135

Everaert Advocaten te
Amsterdam: Rokin 69 (1012 KL)
Amsterdam, tel. 020-7523200, fax
020-7523201

Oosterbaan Advocaten te
Haarlem: Leidsevaart 594 (2014
HT) Haarlem

**Tijsseling Van Gaalen
Advocaten** te Utrecht: Maliesingel
22 (3581 BG) Utrecht

Van Kooten Advocaten te
Utrecht: tel. 030-2877000, fax
030-2877001

**Voorink Van den Tooren
Van Aanhold Van de Venne
Advocaten** te Zutphen:
Noorderstraat 10 (6953 CE) Dieren

Wij zijn:

Tanger Advocaten N.V.
17 advocaten.
12 ondersteunende medewerkers.

Wij willen:

Een perfecte dienstverlening voor onze cliënten.
Een perfecte werkomgeving en werksfeer voor ons team.

Wij zoeken:

Je adviseert en procedeert voor hoofdzakelijk zakelijke cliënten zoals handels- en productiebedrijven, bouw- en constructiebedrijven, industrie, woningcorporaties, dienstverleners en mkb.

Een advocaat-medewerker

Een advocaat-stagiaire

Je hebt de ambitie om een uitmuntende advocaat te worden. Maar je wilt wel eerst op alle rechtsgebieden (proces) ervaring hebben opgedaan.

Waarom zou je bij ons willen komen werken?

- Omdat wij een interessante praktijk hebben, met klanten in een groot aantal branches.
- Omdat wij kwaliteit leveren, en daarvoor ook het volgen van specialisatie-opleidingen stimuleren.
- Omdat wij ernaar streven onze medewerkers zo snel mogelijk volledig verantwoordelijk te laten zijn voor de cliënten waarvoor zij werken. Ook bij de advocaat-stagiaires.
- Omdat wij een goede honorering en goede toekomstperspectieven bieden.
- *En speciaal voor de advocaat-stagiaires:* omdat onze interne opleiding al sinds jaar en dag een perfecte leerschool is gebleken. Veel rechtsgebieden, veel procederen, goede begeleiding.

Advocaten

Mr. B.G. Baljet
Mr. H.J. van der Hauw
Mr. A.G. Moeijes
Mr. M.H. Godthelp
Mr. B. Munneke
Mr. F.M. Veerman
Mr. W.Ph. Steenhuisen
Mr. L. de Bree
Mr. P.P. Hoyng
Mr. W. Schmidt
Mr. A.M.H.J.L. Claus
Mr. D.J. Posthuma
Mr. L.W. Castelijns
Mr. M.A. Stammes
Mr. M. van der Glind
Mr. H. Blaauw
Mr. P.C. Nieuwenhuizen

Geïnteresseerd?

Stuur de sollicitatiebrief met CV en cijferlijst, bij voorkeur per e-mail aan: Mr A.G. Moeijes, Velserbeek 1, 1981 LA Velsen-Zuid, a.g.moeijes@tanger.nl Of bel voor meer informatie met Michel Moeijes of Menno Godthelp, tel. 0255 547800.

Bezoek voor meer informatie onze website www.tanger.nl

De uitspraak is bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam. Sommige details zijn weggelaten of gewijzigd; ook zijn delen van de weergave van het standpunt van cliënt of advocaat weggelaten.

Andere annotator

Met ingang van dit nummer selecteert en annoteert Germ Kemper niet meer de Uitspraken Geschillencommissie, omdat hij deken werd in Amsterdam.

Hoogte declaratie in verhouding tot financieel belang

Geschillencommissie Advocatuur ADV06-0020
Arbitraal vonnis d.d. 20 juli 2006
(mrs. Van der Groen, Kool en Slager)

Installateur badkamers wordt aansprakelijk gesteld voor schade als gevolg van ondeugdelijke werkzaamheden. Klacht over hoogte declaratie advocaat, gezien beperkt financieel belang. De Geschillencommissie acht de gedeclareerde tijd aannemelijk en veroordeelt de cliënt tot betaling.

Feiten

De advocaat staat de cliënt bij in een contractueel geschil. De cliënt wendt zich tot de deken, die de zaak namens partijen voorlegt aan de Geschillencommissie. De cliënt had in de uitoefening van zijn bedrijf een badkamer geïnstalleerd bij een klant; de klant stelt hem enkele jaren later aansprakelijk voor vochtschade als gevolg van ondeugdelijke werkzaamheden. De advocaat wint contra-expertise in, doch die is naar de mening van cliënt niet van goede kwaliteit; een afspraak met een tweede contra-expert mislukt. Cliënt wordt in rechte betrokken met een zeer gedetailleerde dagvaarding, nadat een schikkingspoging was mislukt. De advocaat ziet aanleiding tot

een uitvoerige conclusiewisseling. De cliënt werd door de rechter in het gelijk gesteld, maar klaagt over het trage procesverloop, onduidelijke urenspecificatie en niet nakomen van de toezegging dat circa 50% van de proceskosten door de wederpartij zou worden gedragen en wenst in conventie matiging van de declaratie en schadevergoeding vanwege de door hem aan deze zaak bestede tijd. De advocaat wijst erop dat het feit dat de expert tot bevindingen komt die ongunstig zijn voor de cliënt, niet perse betekent dat de expert ondeskundig is. Het tijdsverloop heeft ten gunste van de cliënt gewerkt. De advocaat acht de specificaties duidelijk, betwist dat is toegezegd dat 50% van de proceskosten door de wederpartij zouden worden gedekt en heeft de bij vonnis toegewezen en geïncasseerde proceskosten in mindering gebracht op zijn declaratie. Hij vordert in reconventie veroordeling tot betaling van de openstaande declaratie en vergoeding van de aan deze zaak bestede tijd.

Beoordeling van het geschil in conventie en reconventie

Tijdens de mondelinge behandeling is gebleken dat het geschil zich toespitst op de verhouding tussen het bij het geschil over de badkamer gemoeide financieel belang en de hoogte van de declaraties van de advocaat. De advocaat heeft te dien aanzien uiteengezet dat de uitvoerige dagvaarding van de cliënt door de wederpartij ertoe noopte om eveneens een uitvoerige conclusie van antwoord op te stellen. Voorts heeft de advocaat erop gewezen dat de proceshandelingen die verricht moeten worden, ongeacht de hoogte van het met een geschil gemoeide financieel belang, min of meer gelijk zijn. De commissie kan de advocaat hierin in zoverre volgen, dat een geschil waarmee een gering financieel belang gemoeid is, niet altijd tegen geringe kosten kan worden

gevoerd. Op een advocaat rust de verplichting om zijn cliënt te informeren over het risico van oplopende kosten en deze kosten waar mogelijk te beperken. De advocaat heeft te dien aanzien ter zitting onweersproken gesteld dat hij pogingen heeft ondernomen om het geschil buiten rechte op te lossen, hetgeen evenwel is gestrand op de rigide houding van de wederpartij. Voorts is in dit kader van belang dat niet is gebleken dat de cliënt zich gedurende het procesverloop of de daaraan voorafgaande handelingen heeft beklaagd over de gang van zaken. Daartoe is hij eerst na ontvangst van de einddeclaratie overgegaan, terwijl de cliënt zich er naar overtuiging van de commissie van bewust moet zijn geweest dat het aantal door de advocaat aan de zaak bestede uren aanzienlijk was. Gelet op de inhoud van de overgelegde processtukken en met inachtneming van het vorenstaande, komt de gedeclareerde tijd, mede in verhouding gezien tot het gematigde uurtarief, de commissie aannemelijk voor.

De overige klachtonderdelen zijn naar het oordeel van de commissie eveneens ongegrond. Zo is onweersproken gesteld dat aan de cliënt ter zake van de eerste contra-expertise geen kosten in rekening zijn gebracht. Van enig tekortschieten van de advocaat bij het maken van de afspraak voor de tweede contra-expertise is de commissie niet gebleken. Weliswaar heeft de advocaat de afwikkeling van de zaak na het vonnis minder voortvarend ter hand genomen, maar dat kan onder de gegeven omstandigheden niet tot de conclusie leiden dat hij tekort is geschoten, nu ter comparitie al duidelijk was geworden dat het vonnis voor de cliënt gunstig zou uitpakken en uit de late afwikkeling voor de cliënt geen schade voortvloeit. Ter zitting is duidelijk geworden dat de advocaat de vergoeding voor proceskosten ad € 810 heeft geïncasseerd. De commissie maakt uit de stukken op dat dit bedrag tezamen met de reeds betaalde voorschotten is verrekend met de einddeclaratie. De resterende klachtonder-

delen missen naar het oordeel van de commissie feitelijke grondslag.

Alles overziend ziet de commissie geen aanleiding tot het oordeel dat de advocaat niet heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat mag worden verwacht.

Uit het vorenstaande volgt dat de vordering van de advocaat tot betaling van de openstaande declaratie ad € 1.116,46 kan worden toegewezen. Met betrekking tot de gevorderde kosten voor de behande-

ling van de klacht overweegt de commissie dat zij geen termen aanwezig acht om een vergoeding van deze kosten toe te kennen en wijst de vordering af.

Derhalve wordt als volgt beslist.

Beslissing

In conventie: afwijzing van de klacht en de vordering tot schadevergoeding.

In reconventie: veroordeling van de cliënt tot betaling van de openstaande declaratie en afwijzing van de vordering tot schadevergoeding.

In conventie en reconventie: veroordeelt de cliënt in de kosten van deze arbitrage en afwijzing van het meer of anders gevorderde.

Noot: jammer dat in het oordeel niet tot uitdrukking komt in hoeverre de informatie van de zijde van de advocaat richting cliënt met betrekking tot de kostenontwikkeling adequaat is geweest, zowel bij het aanvaarden van de opdracht als tijdens de behandeling (Gedragsregel 26).

(advertenties)

Wij zoeken iemand die nuchter is

Bij Köster Advocaten zijn we op zoek naar nieuwe talenten. Aankomende advocaten en advocaat medewerkers die niet naast hun schoenen lopen. Die weten dat succes je niet komt aanwaaien en die het probleem niet moeilijker maken dan het is. Die proactief te werk gaan en niet altijd de bekende weg bewandelen. Snel, praktisch en doortastend. En waar we natuurlijk ook gezellig een biertje mee kunnen drinken. **Met recht anders.**

Wij zijn op zoek naar

- twee advocaat medewerkers met als aandachtsgebied ondernemingsrecht, insolventierecht of vastgoedrecht
- twee advocaat stagiaires

Ben jij die aankomende talentvolle advocaat die naast uitdaging ook een prettige werkplek zoekt? Stuur dan je c.v. naar: klazinga@kadv.nl en wij nemen contact met je op.

Köster Advocaten
Dreef 22, 2012 HS Haarlem
Postbus 5287, 2000 CG Haarlem
Tel.: 023-5125 025

 Köster advocaten
www.kadv.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Lorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Klacht tegen advocatenmaatschap

Hof van Discipline, 8 januari 2007, nummer 4520
(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Schokkenbroek, Driessen-Poortvliet, Van Houtum en Van Duren)
Raad van Discipline 's-Gravenhage,
20 februari 2006
(mrs. Van Boven, Van Dries, Hengeveld, Meerman en Merens)

Klacht tegen het bestuur van een advocatenmaatschap. Een advocaat kan tuchtrechtelijk alleen worden aangesproken voor zijn eigen handelen en nalaten. Een klacht die zich richt tegen een advocatenmaatschap kan alleen beoordeeld worden voor zover het gaat om gedragingen die aan alle leden van de maatschap persoonlijk verweten kunnen worden.

Advocatenwet artikel 46 (6) Tuchtprocesrecht

Feiten

Klager is ontevreden over de rechtsbijstand die hem is verleend door diverse advocaten verbonden aan de maatschap X. Hij dient uiteindelijk een klacht in tegen 'het dagelijks bestuur' van de maatschap. Niet alleen stelt hij daarin aan de orde dat hij onjuist zou zijn geadviseerd, maar ook dat het dagelijks bestuur ten onrechte niet aanvaard heeft dat de maatschap aansprakelijk is voor de door klager geleden schade, alsmede dat het kantoor nalatig is geweest om een klachtenregeling in het leven te roepen.

Overwegingen en beslissing van de raad

De raad oordeelt dat klager ontvangen kan worden in zijn klacht, ook voor zo-

ver de maatschap verantwoordelijk dient te worden geacht voor de gedragingen van de advocaten verbonden aan het kantoor van de maatschap. Voorts heeft te gelden dat het dagelijks bestuur van de maatschap voor gedragingen van die maatschap tuchtrechtelijk verantwoordelijk kan worden gehouden en dat het voldoende is wanneer in de klacht het dagelijks bestuur van de maatschap in zijn hoedanigheid van vertegenwoordigend orgaan van die maatschap wordt genoemd.

De eerste vier klachtonderdelen (die betrekking hebben op de kwaliteit van de dienstverlening) zijn ongegrond verklaard. De raad heeft immers niet uit de dossierstukken noch uit het verhandelde ter zitting kunnen vaststellen dat het advies omtrent de pensioenkwestie en de beslissing tot het voeren van een echtscheidingsprocedure in Nederland evident onjuist of onzorgvuldig zijn geweest. Verder is komen vast te staan dat de onjuistheid in het convenant door het kantoor van de maatschap en buiten bezwaar van de klager is hersteld. Ook overigens heeft de raad niet kunnen vaststellen dat de handelwijze van de behandelende advocaten van het kantoor van de maatschap in de zaak van klager evident onjuist of onzorgvuldig is geweest, of dat deze behandelende advocaten anderszins tekort zijn geschoten in hun zorgplicht jegens klager.

De raad oordeelt dat niet valt in te zien dat het dagelijks bestuur van de maatschap jegens klager gehouden zou zijn om de aansprakelijkstelling van klager te aanvaarden. Het staat het dagelijks bestuur vrij om een aansprakelijkstelling al dan niet te aanvaarden. In de onderhavige tuchtrechtelijke procedure is geen plaats voor enige uitspraak omtrent de aansprakelijkheid van het dagelijks bestuur. Daartoe dient klager zich te wenden tot de burgerlijke rechter. Het klachtonderdeel is ongegrond.

Een advocatenkantoor is niet gehouden om een klachtenregeling in het leven te roepen. Het niet hebben van een klachtenregeling dient dan ook op zichzelf niet als tuchtrechtelijk verwijtbaar te

worden aangemerkt. Evenwel, indien een klacht van een cliënt van het kantoor van een maatschap bij (het dagelijks bestuur van) die maatschap wordt neergelegd, dient deze klacht – ongeacht of er een klachtenregeling aanwezig is – op behoorlijke wijze afgewikkeld te worden. Ter zitting heeft het dagelijks bestuur te kennen gegeven geen aanleiding te hebben gezien om ten aanzien van diens klachten in gesprek te komen met klager, zulks gelet op de onderhavige tuchtrechtelijke procedure alsook reeds tussen de behandelend advocaat en klager gewisselde correspondentie. Eén en ander ontslaat het dagelijks bestuur, naar het oordeel van de raad, echter niet van de verplichting om op enigerlei wijze te trachten in gesprek te komen met klager en om initiatieven te ontplooiën om de klachten in behandeling te nemen. Nu het dagelijks bestuur dit zonder meer heeft nagelaten, heeft het dagelijks bestuur niet de zorgplicht in acht genomen die jegens klager als cliënt van het kantoor betaamt.

Het klachtonderdeel is in zoverre derhalve gegrond.

Op basis van het verhandelde ter zitting en de stukken heeft de raad niet kunnen vaststellen dat er sprake is geweest van een gebrek aan kwaliteit van de zijde van het dagelijks bestuur.

Het klachtonderdeel is ongegrond.

Gelet op het gegrond bevonden klachtonderdeel acht de raad na te melden maatregel passend en geboden.

Beslissing

De Raad van Discipline

- legt ter zake het gegrond bevonden klachtonderdeel aan het dagelijks bestuur de maatregel op van enkele waarschuwing;
- verklaart de klachtonderdelen voor het overige ongegrond.

Overwegingen van het hof

De eerste grief van het dagelijks bestuur richt zich tegen het oordeel van de raad over de ontvankelijkheid.

Bij de beoordeling van deze grief stelt het hof voorop dat een advocaat tucht-

rechtelijk alleen kan worden aangesproken voor zijn eigen handelen en nalaten en zich slechts daarvoor tegenover de tuchtrechter dient te verantwoorden. Het persoonlijk karakter van het tuchtrecht blijkt ook uit de aard van de maatregelen die kunnen worden opgelegd en die uitsluitend de advocaat zelf en zijn eigen praktijkvoering betreffen. Een klager kan zijn klacht tot een advocatenmaatschap richten, maar uitsluitend indien en voor zover het gaat om gedragingen die aan alle leden van de maatschap persoonlijk verweten kunnen worden. Ook over het optreden van advocaten die lid zijn van het dagelijks bestuur van de maatschap kan geklaagd worden, indien zij zich in die functie hebben gedragen in strijd met de norm van artikel 46 Advocatenwet, in het bijzonder indien zij daarbij hebben gehandeld in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt.

In de onderhavige zaak betekent dit dat klager niet kan worden ontvangen in de onderdelen 1 tot en met 4 van de klacht nu het daarbij gaat om het handelen en nalaten van aan de maatschap verbonden advocaten bij de behandeling van de zaak van klager en niet om gedragingen van een of meer leden van het toenmalige dagelijks bestuur in die functie.

De onderdelen 5 tot en met 8 van de klacht hebben betrekking op de wijze waarop het (toenmalige) dagelijks bestuur heeft gereageerd op de indiening door klager van zijn klacht tegen mrs. X en Y. Op zichzelf staat niet aan de ontvankelijkheid in de weg dat klager zijn klacht niet heeft gericht tegen met name genoemde leden van het dagelijks bestuur. De deken had bij zijn onderzoek kunnen nagaan, voor zover relevant, welke advocaten het betrof. Zoals door het hof in eerdere zaken ook is aanvaard kan een klacht worden ingediend tegen (de niet met name genoemde leden van) een advocatenmaatschap wanneer het gaat om gedragingen van alle advocaten die op het moment van handelen lid waren van de maatschap.

In onderdeel 5 van de klacht gaat klager er kennelijk vanuit dat de leden van

het dagelijks bestuur van een advocatenmaatschap aansprakelijkheid zouden moeten aanvaarden voor de wijze waarop andere leden van die maatschap de belangen van hun cliënten behartigen. Zoals volgt uit hetgeen hiervoor overwogen, ontbreekt een dergelijke aansprakelijkheid in het advocaten-tuchtrecht, zodat klager ook in deze klacht niet-ontvankelijk is.

In de onderdelen 6 tot en met 8 van de klacht gaat het om het optreden van de toenmalige leden van het dagelijks bestuur in die hoedanigheid. De klacht is in zoverre dan ook ontvankelijk.

De raad heeft klachtonderdeel 7 on-gegrond verklaard en daartegen heeft geen van de partijen een grief gericht, zodat dit onderdeel verder buiten beschouwing kan blijven.

Bij de beoordeling van klachtonderdeel 6 heeft de raad geoordeeld dat het dagelijks bestuur niet de zorgvuldigheid in acht heeft genomen die jegens klager als cliënt van het kantoor betaamt, nu het dagelijks bestuur zonder meer heeft nagelaten om op enigerlei wijze te trachten in gesprek te komen met klager en om initiatieven te ontplooiën om de klachten in behandeling te nemen, waartoe volgens de raad een verplichting bestond. Hiernaast heeft, aldus de raad, onderdeel 8 van de klacht geen afzonderlijke behandeling.

De tweede grief van het dagelijks bestuur richt zich tegen het hiervoor weergegeven oordeel van de raad. Deze grief is gegrond. Een algemene verplichting als door de raad aangenomen rust niet op de leden van het dagelijks bestuur. De wijze waarop het dagelijks bestuur behoort te reageren wanneer het wordt benaderd door een cliënt van een van de andere advocaten van het kantoor in verband met klachten over die advocaat, hangt af van het doel dat de cliënt daarbij voor ogen staat en de eventuele verzoeken die hij doet.

Klager heeft zich slechts eenmaal tot het dagelijks bestuur gewend, toen hij bij brief van 16 juni 2003 de wens te ken-

nen gaf om te worden geïnformeerd over de door de maatschap gehanteerde klachtenprocedure in verband met 'een langdurige en stagnerende controversie met uw mr. Y'. In antwoord hierop is het dagelijks bestuur medegedeeld dat de maatschap op dat moment (nog) geen formele interne procedure met betrekking tot klachten kende, afgezien van de behandeling door het dagelijks bestuur van incidentele klachten. Daaraan werd toegevoegd dat, omdat de door klager tegen mr. Y ingediende klacht reeds was doorgeleid naar de raad, het niet meer zinvol was die klacht via een interne procedure te behandelen en dat het vooralsnog juist leek de uitspraak in de lopende procedure bij de raad af te wachten. Niet is gebleken dat klager zich hierna nog tot het dagelijks bestuur heeft gewend. Naar het oordeel van het hof is adequaat gereageerd op de brief van klager en valt de toenmalige leden van het dagelijks bestuur geen verwijt te maken als in de klacht omschreven.

De enige door klager aangevoerde grief betreft de door de raad in de klachtzaak tegen mr. Y gegeven beslissing. Nu deze beslissing in de onderhavige zaak niet aan de orde is, behoeft deze grief geen behandeling.

Het voorafgaande leidt tot de slotsom dat de bestreden eindbeslissing van de raad niet in stand kan blijven en als volgt moet worden beslist.

Beslissing van het hof

Het hof vernietigt de beslissing van de raad:

- verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn klacht wat betreft de onderdelen 1 tot en met 5,
- verklaart de klachten ten aanzien van de overige onderdelen ongegrond.

Noot

In een beslissing van 17 maart 2006¹ sprak het Hof van Discipline zich uit over een tegen een maatschap ingediende klacht. Aanleiding voor een noot over de ontvankelijkheid van een klacht

¹ *Advocatenblad* 1 juni 2007, met noot JDL.

tegen de maatschap was te vinden in de daaraan voorafgaande beslissing van de Raad van Discipline, die, zoals de annotator schrijft, het lid van de maatschap dat naar buiten optrad en zich aldus als kantoorleider manifesteerde, 'eruit had gepikt'. Dat nu vond het hof niet juist: nader diende te worden onderzocht en vastgesteld wie deel uitmaakten van de maatschap en wie van hen verantwoordelijk waren voor de organisatie van het kantoor. De conclusie van de annotator was dat een klacht, ingediend tegen een maatschap als zodanig, kan worden ontvangen. Of er sprake is van tuchtrechtelijke verwijtbaarheid van één of meer leden van de maatschap, is dan een vraag van feitelijke aard. Het ligt op de weg van de klager en zonodig de deken om helderheid te verkrijgen over de rol van die individuen voordat de tuchtrechter aan een beslissing toekomt. Het hof lijkt het in de nu gepubliceerde uitspraak iets strikter te formuleren. Een klacht tegen een advocatenmaat-

schap kán, maar alleen voor zover het gaat om gedragingen die aan alle leden van de maatschap persoonlijk verweten kunnen worden. Is de klager nu niet-ontvankelijk, wanneer hij zijn klacht handhaaft maar uit het onderzoek blijkt dat slechts enkele leden van die maatschap hun persoonlijke verantwoordelijkheid droegen? Vermoedelijk blijft dit een vraag die puur theoretisch is, in het bijzonder wanneer de deken die de zaak instrueert de klager en de tuchtrechter voor deze valkuil behoedt en meehelpt aan het identificeren van de mogelijk verantwoordelijke leden van de maatschap. Dat blijkt uit de rechtsoverweging van het hof over de onderdelen 5 tot en met 8 van de klacht, waarin deze onderzoekstaak van de deken (nog eens) uiteen wordt gezet.

Het is voorstelbaar dat deze problematiek op afzienbare termijn tot het verleden behoort. De commissie-Van Wijmen² beveelt aan dat rechtspersonen waar advocaten werkzaam zijn onder de werking van tuchtrechtelijke sancties worden gebracht en bepleit een doelmatig tuchtrechtelijk toezicht op dergelijke rechtspersonen. De regering blijkt de commissie daarin te volgen.³ GJK.

² Commissie Advocatuur, *Een maatschappelijke orde*, 24 april 2006, p. 62.

³ Brief Minister van Justitie aan de Tweede Kamer, 13 oktober 2006, 5474/06/Br, p. 24.

(advertenties)

BOOMSMA & BRUINSMA
MAKELAARS

TE HUUR

MONUMENTAAL KANTOOR

Kantoorruimte van ca. 320 m² in een schitterend monumentaal en karakteristiek kantoorpand in het centrum van Amsterdam, gelegen aan de

Weteringschans 126

Voor informatie en/of een bezichtiging kunt u contact opnemen met Boomsma & Bruinsma Makelaars, telefoon (020) 673 31 03.

ZIYA TOGA'S

*-Eerste kwaliteit stoffen, secure afwerking
-Maatneming op kantoor / thuis mogelijk
-Beffen op voorraad*

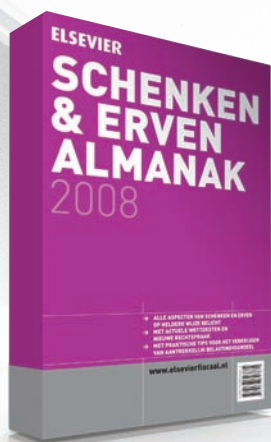
Toga in zeer lichtgewicht 100 % Cool Wool en incl. bef naar keuze in 2008:

Advocaat	€ 375,- ex. BTW
Rechter / O. v. J.	€ 475,- ex. BTW
Raadsheer / Adv. Gen.	€ 485,- ex. BTW

Leeghwaterlaan 76
5223 BA 's-Hertogenbosch
(Bij paleis van justitie)

073 – 6234526
www.ziyatoga.nl
info@ziyatoga.nl

SCHENK ZORGVULDIG

SCHENKEN & ERVEN ALMANAK 2008

PRIJS € 64,95 excl. BTW
VERSCHIJNT mei 2008

Praktisch handboek voor fiscalisten en juristen waarin alle aspecten rondom schenken en erven helder worden belicht. Aan de orde komen onder andere vermogensoverdracht, de aangifte successie- en schenkingsrecht en de rechten en plichten van nabestaanden.

Uitgebreid aandacht voor:

- > Alle recente tarieven en vrijstellingen
- > Hulp bij aangiften successie- en schenkingsrecht
- > Relevante ontwikkelingen van het Europees recht
- > Taxplanning
- > Testamentsvormen

SCHENKEN & ERVEN ALMANAK 2008 OP
CD-ROM MET ARCHIEF (jaargangen 2004 t/m 2008)
PRIJS € 69,95 excl. BTW VERSCHIJNT mei 2008

SUCCESSIE & SCHENKING PROGRAMMA 2008

PRIJS VANAF € 280,00 excl. BTW
VERSCHIJNT mei 2008

Professioneel programma voor successie- en schenkingsaangiften en testamentberekeningen.

Bevat:

- > Aangiften successie- en schenkingsrecht 2002 tot en met 2008
- > Tariefberekeningen 2002 tot en met 2008
- > Uitgebreide specificatie mogelijk van bezittingen en schulden
- > Afdruk van direct bruikbare aangiftebiljetten en berekeningen
- > Testamentvergelijkingen met groot aantal varianten

**BESTEL
DIRECT!**

BEL 0314 358 358 OF KIJK OP WWW.ELSEVIERFISCAAL.NL

Elsevier **Fiscaal***

 Reed Business

B O R S B O O M & H A M M
a d v o c a t e n

Borsboom & Hamm is een advocatenkantoor met vestigingen in Rotterdam, Dordrecht en Barendrecht. Het kantoor voert een ondernemingsgerichte praktijk.

Wij zoeken:

**ADVOCAAT-MEDEWERKERS / ADVOCAAT-STAGIAIRES (m/v)
ONDERNEMINGSRECHT, FAILLISEMENTSRECHT**

Schriftelijke reacties kunt u richten aan:

Borsboom & Hamm N.V., t.a.v. Mw. A. Jöner, Postbus 635, 3300 AP Dordrecht,
per e-mail: alma.joner@borsboomhamm.nl.

www.borsboomhamm.nl

Spaanse wetgeving lastig?

Niet voor Gimbrère International | Advocaten!

Gimbrère International | Advocaten,
hét Nederlandse advocatenkantoor met vestigingen in Spanje.

Vanuit Barcelona en Madrid begeleiden en adviseren wij Nederlandse bedrijven en particulieren in Spanje, gebruikmakend van zowel Spaanse als Nederlandstalige advocaten met jarenlange ervaring en expertise op fiscaal en juridisch gebied. Wij werken eveneens regelmatig samen met Nederlandse advocatenkantoren om ook hun cliëntele in het buitenland vakbekwaam bij te staan. Internationaal, want... ieder zijn eigen vak!

Onze vestigingen

Barcelona
Consell de Cent 373 5-2
08009 Barcelona, Spanje

Madrid
Plaza Santa Ana 4
28012 Madrid, Spanje

T +34 (0) 93 272 50 98
E info@gimbrere.es

Breda
Wilhelminasingel 1a
T +31 (0) 76 514 05 05
E info@gimbrere.nl

Onze specialisaties in Spanje

| Onroerend goed
| Incassozaken
| Ondernemingsrecht
| Letselschade en aansprakelijkheid
| Personen- en familierecht
| Strafrecht
| Arbeidsrecht
| Contractenrecht

GIMBRÈRE
international | advocaten

Bezoekt u eens onze website www.gimbrere.nl

Gezocht: Advocaat-medewerkers (m/v)

Koevoets Advocaten is een jong en dynamisch kantoor dat jarenlange bekendheid geniet vanwege haar specialisme op het gebied van strafzaken. Daarnaast heeft het kantoor inmiddels een bijzondere positie binnen de Chinese gemeenschap.

Koevoets Advocaten staat doorlopend vele Chinese cliënten bij ter zake van specifieke problematiek, zoals vrijheidsbeneming in het kader van de Vreemdelingenwet.

Ook Chinese ondernemers maken steeds meer deel uit van het cliëntenbestand.

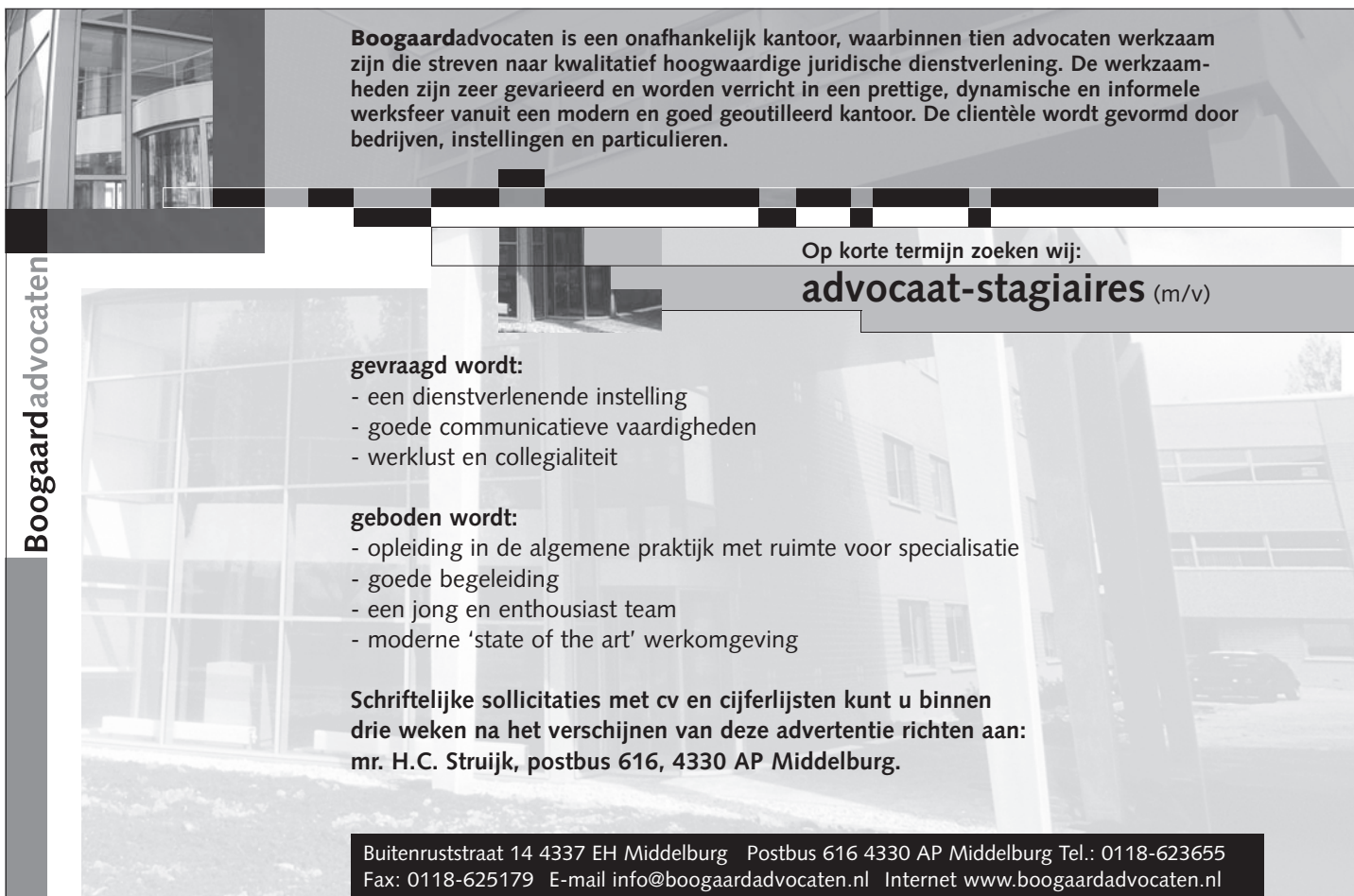
Ter versterking van het team op het gebied van Vreemdelingenrecht (regulier, verblijfsrecht, WAV), MKB alsmede ten behoeve van een ondersteunende rol in de Strafpraktijk is per direct vraag naar:

Advocaat-medewerkers (m/v)

Kandidaten dienen in ieder geval reeds in het bezit te zijn van een stageverklaring.

Sollicitaties schriftelijk binnen 3 weken na verschijnen van deze advertentie, te richten aan:

Koevoets Advocaten
t.a.v. dhr. Mr R.W. Koevoets
Postbus 4384
3006 AJ Rotterdam

Boogaardadvocaten

Boogaardadvocaten is een onafhankelijk kantoor, waarbinnen tien advocaten werkzaam zijn die streven naar kwalitatief hoogwaardige juridische dienstverlening. De werkzaamheden zijn zeer gevarieerd en worden verricht in een prettige, dynamische en informele werksfeer vanuit een modern en goed geoutilleerd kantoor. De cliëntèle wordt gevormd door bedrijven, instellingen en particulieren.

Op korte termijn zoeken wij:
advocaat-stagiaires (m/v)

gevraagd wordt:

- een dienstverlenende instelling
- goede communicatieve vaardigheden
- werklust en collegialiteit

geboden wordt:

- opleiding in de algemene praktijk met ruimte voor specialisatie
- goede begeleiding
- een jong en enthousiast team
- moderne 'state of the art' werkomgeving

Schriftelijke sollicitaties met cv en cijferlijsten kunt u binnen drie weken na het verschijnen van deze advertentie richten aan:
mr. H.C. Struijk, postbus 616, 4330 AP Middelburg.

Buitenruststraat 14 4337 EH Middelburg Postbus 616 4330 AP Middelburg Tel.: 0118-623655
Fax: 0118-625179 E-mail info@boogaardadvocaten.nl Internet www.boogaardadvocaten.nl

Leeuwendaal *Denkt mee, doet mee*

Gezocht: Juristen

Leeuwendaal is een bureau met 115 medewerkers dat hoogwaardige adviesdiensten levert op het terrein van HRM, management & organisatie en juridisch advies. En met succes, zo blijkt uit het klanttevredenheidsonderzoek. Waarom? Onze adviseurs kennen de weg in de publieke sector. Daarom doen steeds meer (semi-)overheidsorganisaties een beroep op hun expertise, onder andere op het gebied van bestuursrecht, omgevingsrecht en ambtenaren- en arbeidsrecht.

Juristen bij Leeuwendaal zijn van veel markten thuis. Ze adviseren hun opdrachtgevers niet alleen, ze vertegenwoordigen hen ook in rechtszaken, vervullen op interim-basis (leidinggevende) functies, draaien mee in projecten en verzorgen praktijkgerichte trainingen. Kortom: Leeuwendaal denkt mee en doet mee.

In ons team hebben we plaats voor:

- > **Juristen Bestuursrecht (junior en senior)**
- > **Juristen Omgevingsrecht (junior en senior)**
- > **Jurist Ambtenarenrecht (junior)**

Kijk jij ernaar uit:

- > jouw kennis te delen met een verscheidenheid aan opdrachtgevers?
- > samen te werken in een multidisciplinaire omgeving en collegiale werksfeer?
- > bij te dragen aan kennis- en productontwikkeling?
- > zichtbaar en blijvend resultaat te boeken?
- > te werken aan je eigen ontwikkeling door training en opleiding?
- > jouw netwerk aan te wenden om nieuwe opdrachten te verwerven?

Kijk dan eens op www.leeuwendaal.nl/vacatures. Daar vind je meer informatie over de functies, de sollicitatieprocedure én de namen van de mensen die je vragen graag beantwoorden. Naast een marktconforme beloning biedt Leeuwendaal 34 verlofdagen en de mogelijkheid om parttime te werken en eventueel vanuit huis.

LEEUWENDAAL

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

DOORBRAAK AOV ADVOCATUUR EN NOTARIAAT

Mutsaerts realiseert doorbraak in premie arbeidsongeschiktheidsverzekering

Middels een verzekering exclusief ontwikkeld voor advocatuur en notariaat, biedt Mutsaerts een oplossing met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 400.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.330
40 jaar tot einde	119.336	73.806
45 jaar tot einde	90.821	52.518
50 jaar tot einde	58.393	29.364
55 jaar tot einde	25.835	9.201
65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	143.174
40 jaar tot einde	190.244	123.835
45 jaar tot einde	154.635	99.161
50 jaar tot einde	114.009	69.738
55 jaar tot einde	73.154	38.279

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926.

Veel advocaten en notarissen behoren tot haar clientèle.

Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking?

Neemt u dan contact op met ons kantoor en vraagt u naar drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

Workshop Digitaal Bewijs

Door Hoffmann Forensische Dienstverlening

Doelgroep

Deze nieuwe workshop is met name ontwikkeld voor juristen, advocaten, officieren van justitie, rechters, deurwaarders of journalisten die in het werk regelmatig te maken hebben met bewijs, afkomstig van elektronische gegevensdragers. Ook voor diegenen die zich hierin beroepsmatig willen verdiepen of specialiseren is deze workshop geschikt. Voor het volgen van deze workshop is ruime basiskennis van computers voldoende.

Het betreft een door de Nederlandse Orde van Advocaten erkende opleiding.

Voor advocaten levert deze workshop 4 PO-punten op.

Waar en wanneer

Locatie: Luidspreekerstraat 10 te Almere

Data: Woensdag 14 mei en
donderdag 12 juni 2008

Tijd: 13.00 uur tot 18.00 uur

Aanmelden en informatie

De workshop kost € 750,- excl. btw. Wilt u deze inspirerende workshop niet missen? Reserveer dan tijdig via 036 - 52 33 090 of via onze website: www.hoffmannBV.nl.

Luidspreekerstraat 10 – 1322 AX Almere
Tel 036 – 52 33 000 – info@hoffmannBV.nl

Inhoud:

De workshop digitaal bewijs is onderverdeeld in 8 modules en twee afsluitende cases.

Module 1 Digitaal forensisch vakgebied

In de module leert de deelnemer wat digitaal forensisch onderzoek is en wat er allemaal bij komt kijken.

Module 2 Wet- en regelgeving

In deze module wordt de huidige wet- en regelgeving behandeld.

Module 3 Soorten onderzoek

De deelnemer leert welke onderzoeken er mogelijk zijn aan de hand van voorbeelden uit de praktijk.

Module 4 Basis computer- en netwerkkennis

De deelnemer maakt kennis met de basisbeginselen van computers en netwerken, die nodig zijn om digitaal bewijs op waarde te kunnen schatten.

Module 5 Digitaal bewijs

De deelnemer leert hoe de bewijs- 'life cycle' eruitziet en uit welke fasen het digitaal forensisch onderzoek bestaat.

Module 6 Veiligstellen

In deze uitgebreide module leert men op welke wijze en onder welke voorwaarden digitaal bewijsmateriaal moet worden veiliggesteld.

Module 7 Vaktermen & rapportage

Vaktermen en rapportage van aangetroffen bewijs worden behandeld.

Module 8 Digitaal bewijsmateriaal in de rechtszaal

In deze module leert de deelnemer het digitaal forensisch proces te toetsen en hierover juridische vragen te stellen aan een eventueel getuigdeskundige.

Praktijkcases

De dag wordt afgesloten met twee realistische cases.

100% ADVOCATEN*

* (BEGINNEND) ADVOCaat-MEDEWERKER BESTUURSRECHT

Ekelmans & Meijer is een Haags no-nonsense advocatenkantoor waar circa 40 advocaten werken. Het kantoor combineert een sterke adviespraktijk met een substantiële procespraktijk in de rechtsgebieden: onroerend goed-, bouw- en bestuursrecht, ondernemings- en insolventierecht, verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht, arbeids- en medezeggenschapsrecht en cassatie.

Sectie Onroerend Goed-, Bouw- en Bestuursrecht

De sectie Onroerend Goed-, Bouw- en Bestuursrecht van Ekelmans & Meijer telt 10 advocaten en is toonaangevend in de regio. Uw werkzaamheden zien op de ruimtelijk bestuursrechtpraktijk in brede zin en bestaan uit een plezierige mix van de advies- en de procespraktijk voor een divers cliëntenbestand.

We zijn op zoek naar een ambitieuze advocaat-medewerker met passie voor het recht, fighting spirit en gevoel voor humor. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Mr J. Geelhoed op onderstaand telefoonnummer. Schriftelijke sollicitaties kunt u richten aan Mr A.P.J. Lantendorffer, Postbus 93455, 2509 AL 's-Gravenhage.

Meer informatie over ons kantoor vindt u op www.ekelmansenmeijer.nl

ANNA VAN SAKSENLAAN 30, POSTBUS 93455, 2509 AL 'S-GRAVENHAGE
T (070) 374 63 00 E info@ekelmansenmeijer.nl I www.ekelmansenmeijer.nl

EKELMANS & MEIJER ADVOCATEN

Wij zoeken op korte termijn een ervaren en gedreven
ADVOCAAT-MEDEWERKER PERSONEN- EN FAMILIERECHT
voor parttime dienstverband (minimaal 24 uur)

Onze voorkeur gaat uit naar een ervaren familierechtadvocaat die de specialisatieopleiding van de VFAS heeft afgerond. Een opleiding tot mediator strekt tot aanbeveling.

Ons kantoor richt zich op ondernemingen, onderwijs- en zorginstellingen, woningcorporaties en andere organisaties in de non-profit sector alsmede op de particuliere markt. Onze 12 advocaten voeren een gespecialiseerde praktijk op diverse rechtsterreinen en werken in sectieverband.

Geïnteresseerd? U kunt uw sollicitatiebrief met cv richten aan onze kantoormanager:
mevrouw drs. V.B.F.A.A. Visser-Wilmes
Postbus 63, 6500 AB Nijmegen
of visser@wildenberghalder.nl

VAN DEN WILDENBERG & VAN HALDER
ADVOCATEN

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:
de heer mr. J.F.E van Halder

Postbus 63, 6500 AB Nijmegen, St.-Annastraat 125-127, 6524 EM Nijmegen
T (024) 323 96 80 | www.wildenberghalder.nl

AantjesZevenberg

ADVOCATEN

AantjesZevenberg Advocaten in Rijswijk zijn op korte termijn op zoek naar een

advocaat-medewerker familierecht (full-/parttime)

U bent een gedreven en bevlogen familierechtadvocaat met de nodige werkervaring, u bent daadkrachtig en u heeft een dienstverlenende instelling.

AantjesZevenberg Advocaten is een energiek kantoor met als voornaamste specialismen arbeidsrecht, letselschade, civiele cassatie, insolventierecht, ondernemingsrecht en personen- en familierecht. Wij bieden een informele en plezierige werkomgeving waar hoogwaardige kwaliteit geleverd wordt en waar daadwerkelijk gelet wordt op de goede balans tussen werk en vrije tijd. Het kantoor biedt daarnaast goede mogelijkheden tot (verdere) specialisatie.

Wij ontvangen graag uw schriftelijke reactie (met CV) binnen twee weken na de verschijningsdatum van dit blad, t.a.v. mr. M.J.I. Assink, Postbus 1213, 2280 CE Rijswijk (ZH).

Meer informatie: www.aantjeszevenberg.nl en (070) 390 62 60

Amsterdam - Den Haag - Eindhoven - Rotterdam - Utrecht - Londen - New York

Wees eigentijds

Wegens de sterke groei van onze praktijk, zijn wij voor onze vestigingen op zoek naar:

(gevorderd) Advocaat-stagiairs Ondernemingsrecht
(Amsterdam, Eindhoven en Utrecht)

Advocaat-stagiair Bank- en Effectenrecht
(Amsterdam)

Advocaat-stagiair Vastgoed en Overheid
(Eindhoven en Utrecht)

Advocaat-medewerkers Ondernemingsrecht
(Amsterdam, Eindhoven, Rotterdam en Utrecht)

Advocaat-medewerker Bank- en Effectenrecht
(Amsterdam)

Advocaat-medewerker IE/ICT
(Utrecht)

sr. Advocaat-medewerker Arbeidsrecht/Procesrecht
(Rotterdam)

Profiel

Voor deze functies zoeken wij ondernemende juristen die een tikje eigenzinnig, eigenwijs en eigentijds zijn. Mensen die bereid zijn een stap extra te zetten, voor zichzelf, voor collega's en voor cliënten.

Ons aanbod

Holland Van Gijzen biedt een dynamische baan in een prettige en collegiale sfeer. Onze arbeidsvoorwaarden zijn uitstekend. Daarnaast bieden wij een breed pakket aan opleidingen.

Belangstelling?

Stuur of mail dan je sollicitatie (met cv) naar Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen, afdeling Human Resources t.a.v. Eva Verhoef, Postbus 7925, 1008 AC Amsterdam of mail je sollicitatie naar recruitment@hollandlaw.nl.

Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen heeft een strategische alliantie met Ernst & Young Belastingadviseurs.

www.hollandlaw.nl

HOLLAND VAN GIJZEN
ADVOCATEN EN NOTARISSSEN

Wij zoeken voor onze vestiging in Eindhoven:

Advocaat - Medewerker

- » Met ongeveer 5-7 jaar ervaring met name in het arbeids- en ondernemingsrecht, die in staat is zelfstandig praktijk te voeren.
- » Niche kantoor met vooraanstaande reputatie.

Reacties t.a.v.: sollicitatie@ambagsadvocaten.nl

www.ambagsadvocaten.nl

ambagsadvocaten

Emmasingel 13 5611 AZ Eindhoven Tel. 040 - 217 11 11 Fax. 040 - 217 11 18

ambagsgielenadvocaten

De Poort 9c 5751 CN Deurne Tel. 0493-35 25 45 Fax. 0493-35 25 40

voert een overwegend familierechtelijke praktijk. Het kantoor zal zich ook (weer) gaan toeleggen op het **ARBEIDSRECHT** en is daarom op zoek naar een advocaat (stagiaire of medewerker, maar ook samenwerking is bespreekbaar) die in arbeidsrecht is gespecialiseerd en de uitdaging aan durft en aan kan om aan de opbouw van dit onderdeel van de praktijk mee te werken.

Schriftelijke reacties met relevante bescheiden kunt u binnen 14 dagen sturen aan Mr. F.E.J. Menkveld (Postbus 1153, 3600 BD Maarsssen, tel: 0346 - 583060, email: info@menkveldmaarsssen.nl), bij wie ook nadere informatie ingewonnen kan worden.

Advocatenkantoor met vier advocaten, allen werkzaam in de algemene praktijk, op centrale locatie in Haarlem, zoekt samenwerking met

twee ervaren advocaten

om op basis van een voordelige kostenmaatschap de gezamenlijke praktijk verder uit te bouwen.

Reacties aan:
Meijer Advocaten
mr. M.J. Meijer (tel. 023-5347156)
Postbus 498
2000 AL Haarlem

1

Dirkzwager

advocaten & notarissen

Dirkzwager is een veelzijdig, landelijk top-20 kantoor van advocaten en notarissen met een klinkende reputatie, mooie cliënten en uitdagende projecten. Het kantoor heeft vestigingen in Arnhem en Nijmegen en telt 260 medewerkers (van wie 110 juristen), die zich thuis voelen in een professionele, nuchtere en collegiale werkomgeving. Voorop in de dienstverlening staat steeds het persoonlijke contact met de cliënten.

Voor de boeiende, afwisselende en groeiende praktijk van de sectie Overheid & Vastgoed op het kantoor te Nijmegen zoeken wij een

2

(beginnend) Advocaat-medewerker Overheid & Vastgoed (32- 40 uur) m/v

die zich bezighoudt met het adviseren en begeleiden van gemeenten, waterschappen en andere (semi-)overheidsinstellingen. Je adviseert, waar mogelijk zelfstandig, bij grootschalige projecten zoals het ontwikkelen van een bedrijventerrein, een centrumplan of woningbouwlocatie. In een stabiel en hecht team werk je mee aan opdrachten die vaak worden verstrekt door, of vanuit de sector Grondzaken van een gemeente op het vlak van gebiedsontwikkeling.

Je verleent integrale bestuursrechtelijke begeleiding bij complexe (vastgoed)projecten. Je denkt niet alleen buiten de gebaande paden van de geijkte problemen en oplossingen maar ook over de grenzen van het eigen vakgebied heen. Je bent een veelzijdige en dynamische advocaat met bestuursrechtelijke ervaring, maar ook met goede kennis van het privaatrecht. Ervaring met adviseren en procederen op het gebied van ruimtelijk bestuursrecht en zaken als luchtkwaliteit, geluid, Natura 2000 is uiteraard een pré.

3

Als je geïnteresseerd bent in deze functie, reageer dan vóór 1 juni a.s. naar: Terra Management Groep, Postbus 22, 3720 AA Bilthoven, t.a.v. Nivine Labouchere, T 035 - 625 00 50, M terra@terragroep.nl
Meer informatie over de vacature vind je in eerste instantie op www.terragroep.nl. Een uitgebreid informatiepakket sturen wij op verzoek graag toe.

TERRA Management Groep

Wie versterkt onze juridische uitgeverij ?

Boom Juridische uitgevers zoekt een **medewerker marketing & sales**.
Kijk op www.bju.nl voor meer informatie.

Bju

Boom Juridische uitgevers

Deel jij onze ambitie om te groeien?

Wij zoeken

5 advocaten

stagiaires en/of medewerkers

Nieuwsgierig? Solliciteren?

BLOM ADVOCATEN

Postbus 237
3900 AE Veenendaal

Mr. Roger van der Meer
rvandermeer@blomadvocaten.nl

www.blomadvocaten.nl

THE OPPOSITE
OF A CORRECT
STATEMENT
IS A FALSE
STATEMENT.

THE OPPOSITE
OF A PROFOUND
TRUTH
MAY WELL BE

ANOTHER
PROFOUND
TRUTH.

ARBEIDSRECHT ADVOCATEN

SØRENSEN WEIJERS & KO

MAAKT BAAN VOOR EEN

3^E JAARS STAGIAIRE /
1^E JAARS MEDEWERKER

WWW.SWNK.NL/VACATURES

Niels Bohr

Oproep vervulling vacature lid Algemene Raad

Er is per 1 april 2008 een vacature in de Algemene Raad ontstaan.

Namens het College van Afgevaardigden, dat de leden van de Algemene Raad gewoonlijk op een voordracht van de Algemene Raad kiest, roept de Algemene Raad belangstellende advocaten op zich te melden bij deken Willem Bekkers, tel. 030-2320816, e-mail bekkers@wijnenstael.nl, adres Postbus 354, 3500 AJ Utrecht.

Voorts wordt u uitdrukkelijk uitgenodigd bij de deken de aandacht te vestigen op naar uw mening geschikte kandidaten.

Profiel

- advocaat van goede reputatie,
- bestuurlijke kwaliteiten,
- belangstelling voor het door de Orde te dienen belang, waaronder de zorg voor een vakbekwame en integere advocatuur.

De Algemene Raad voert een diversiteitsbeleid. Hij zal daarom bij de selectie rekening houden met de wens de Raad zoveel mogelijk afspiegeling van de balie te doen zijn.

Informatie over de functie

Het tijdsbeslag is gemiddeld 500 uur per jaar. De Orde verstrekt een tegemoetkoming in de kosten van gederfde omzet van € 53.043 p.j, naast vergoeding van reis- en verblijfkosten.

De maandelijkse vergaderingen van de Algemene Raad vinden in Den Haag plaats. Daarnaast is er door het jaar heen een aantal vaste bijeenkomsten, onder meer ten minste viermaal per jaar de te Utrecht te houden vergaderingen van het College van Afgevaardigden. Willem Bekkers zal graag uw vragen beantwoorden. Sollicitaties graag binnen 3 weken. Deze worden natuurlijk vertrouwelijk behandeld.

CLEERDIN & HAMER

A d v o c a t e n

- professioneel en betrokken -

Bij Cleerdin & Hamer werken 30 advocaten verdeeld over drie vestigingen in Amsterdam, Alkmaar en Almere. Ons kantoor in Almere breidt uit van vijf naar circa acht advocaten. We hebben plaats voor advocaat-stagiaires en medewerkers op de volgende rechtsgebieden.

- Personen- en familierecht
- Strafrecht
- Andere rechtsgebieden zoals bestuurs- of ondernemingsrecht. Hierbij geldt echter meer dan bij de andere rechtsgebieden dat het reeds hebben van eigen clientèle tot aanbeveling strekt.

Meer informatie over de vacatures is te vinden op www.advocaat-almere.info

Wij bieden alles wat een advocatenkantoor zou moeten bieden waaronder vijf gedreven en competente collega's en een goede administratieve ondersteuning. Het kantoor bevindt zich op een steenworp afstand van station Almere Centrum en op minder dan een half uur gaans van Utrecht en Amsterdam. Er is veel contact met andere vestigingen, zowel zakelijk als sociaal. Er is alle ruimte om je verder te ontwikkelen.

Bel of mail vooral als je geïnteresseerd bent in een van de vacatures of van gedachten wilt wisselen over de mogelijkheden.

Contactpersoon: Barend van Luyn
T 036 – 535 80 80

Rentmeesterstraat 58
1315 JS Almere

E vanluyn@cleerdin-hamer.nl
W www.cleerdin-hamer.nl

Postbus 10007
1301 AA Almere

Praten of doen?

Werk je bij het Rijk, dan werk je aan Nederland. Het Rijk is de verzamelnaam voor alle ministeries en tientallen diensten, verspreid over het hele land. Zo'n 120.000 mensen werken er aan maatschappelijk belangrijke vraagstukken en de uitvoering van uiteenlopende projecten. Van ouderenzorg en kinderopvang tot asielzoekers. Van voedselveiligheid en Europese regelgeving tot belastinghervormingen. Zaken die ons allemaal raken. Dat maakt het werken bij het Rijk zo bijzonder. Denk je verder en wil je verder? Kijk dan of deze vacature iets voor je is. Of ga naar www.werkenbijhetrijk.nl voor alle andere banen met inhoud. Zowel mannen als vrouwen kunnen solliciteren, tenzij anders vermeld.

Behandelaar bezwaar en beroep

Ministerie van Defensie, Dienstencentrum Juridische Dienstverlening, Den Haag

Opleiding: wo (het liefst staats- en bestuursrecht). Ervaring bij de overheid is een pre.

Salarisindicatie: brutomaandsalaris bedraagt € 4.227,- bij een 38-urige werkweek.

Wij leveren professionele juridische diensten aan de gehele defensieorganisatie. Onze sectie Bezwaar en Beroep houdt zich bezig met het behandelen van geschillen met en klachten van onze (voormalige) militairen en burgerambtenaren. Jij behandelt de dossiers zelfstandig van begin tot eind. Je onderzoekt het geschil en bepaalt de aanpak. Je vertegenwoordigt ons in procedures.

Info: www.werkenbijhetrijk.nl/DEF08062-AB

www.werkenbijhetrijk.nl

Werken bij **het Rijk** Als je verder denkt

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

De Hoge Raad der Nederlanden is als hoogste rechterlijke instantie binnen de gewone rechtspraak in Nederland belast met de cassatierechtspraak op het gebied van civiel recht, strafrecht en belastingrecht. De Hoge Raad is ook belast met een aantal bijzondere taken dat hem bij de wet is opgedragen. Aan de Hoge Raad is een parket verbonden. De belangrijkste en meest omvattende taak van het parket is het geven van een onafhankelijk advies ('conclusie') aan de Hoge Raad hoe te oordelen in een gegeven cassatieberoep. De directie bedrijfsvoering bij de Hoge Raad is belast met de wetenschappelijke, administratieve en facilitaire ondersteuning van de Hoge Raad en het parket bij de Hoge Raad.

Medewerkers Wetenschappelijk Bureau **sectie civiel**

v/m 36 uur per week (deeltijd in beginsel mogelijk)

Functie-inhoud

U verleent bijstand bij het voorbereiden en opstellen door de advocaat-generaal van conclusies ten behoeve van de civiele kamer van de Hoge Raad, door onder meer het verzamelen van wetenschappelijke documentatie en het verrichten van literatuur-, jurisprudentie-, wetsgeschiedenis- en dossieronderzoek. U stelt nota's op over problemen die zich bij de behandeling van het cassatieberoep voordoen en bespreekt deze met de advocaat-generaal voor wie u werkt.

Functie-eisen

U heeft een voltooide opleiding Nederlands Recht en relevante praktijkervaring; publicaties, bij voorkeur op het gebied van civiel recht, strekken tot aanbeveling. Ook als u pas bent afgestudeerd kunt u in aanmerking komen wanneer u uitstekende studieresultaten hebt behaald.

Bijzonderheden

Het betreft een functie voor een periode van 5 á 6 jaar. De Hoge Raad biedt faciliteiten bij het volgen van een opleiding tot rechter (veel leden van het wetenschappelijk bureau gingen over naar de rechterlijke macht; anderen gingen naar universiteiten, departementen, advocatuur of bedrijfsleven). Leden van het wetenschappelijk bureau krijgen de gelegenheid aan het werk gerelateerde cursussen te volgen.

Afhankelijk van opleiding, ervaring en kennis zal de salarisschaal volgens de algemene inschalingsregels worden vastgesteld.

Bij 6 jaar relevante juridische werkervaring (waarvan tenminste één jaar bij de Hoge Raad) volgt in beginsel een benoeming tot gerechtsauditeur met een overgang naar salariscategorie 11 rechterlijke ambtenaren (= ± ambtelijke schaal 12).

Salaris

Afhankelijk van opleiding, ervaring en kennis zal inschaling plaatsvinden tot een maximumsalaris van 4.294,82 bruto per maand bij een volledige werkweek (schaal 11), exclusief 8% vakantiegeld en eindejaarsuitkeringen.

Informatie

Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mevrouw mr. E.J. Bellaart, tel. 070 - 361 13 31 of de heer mr. A.J.P. Schild, tel. 070 - 361 12 91 (medewerkers sectie civiel) en bij de heer D.H. Dijkman, tel. 070 - 361 14 57 (P&O). Voor informatie over de Hoge Raad, het parket en het wetenschappelijk bureau kunt u ook terecht op de website www.hogeraad.nl.

Sollicitatie

Belangstellenden kunnen hun schriftelijke sollicitaties inclusief C.V. en cijferlijst onder vermelding van sectie civiel, vòòr 30 mei 2008 sturen naar de Hoge Raad der Nederlanden, t.a.v. directeur bedrijfsvoering, drs. J.A.M.L. Abcouwer, stafunit P&O, Postbus 20303, 2500 EH Den Haag.

Acquisitie n.a.v. deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

HANG ON TO YOUR DREAMS

Freshfields Connect 2008/2009

Internationale stage, voor 3e en 4e jaars rechtenstudenten

Freshfields Bruckhaus Deringer
Strawinskylaan 10
1077 XZ Amsterdam
www.werkenbijfreshfields.nl

Fleur Tonies
Recruitment Manager
T 020 485 7524
E fleur.tonies@freshfields.com

Dé kans voor studenten die na hun studie werkzaam willen zijn in de advocatuur of de notariële of fiscale praktijk. De stage vindt plaats bij twee Freshfields kantoren: zes weken in Amsterdam en vier tot zes weken bij één van onze 26 vestigingen in Europa, Azië, Midden-Oosten of de Verenigde Staten. Zo leer je niet

alleen onze internationale praktijk goed kennen, maar zie je ook nog wat van de wereld. Ben jij 'excellent, and not too serious'? Schrijf je dan snel in.

Inschrijving mogelijk tot 6 juni 2008 via www.werkenbijfreshfields.nl. Voor meer informatie, neem contact op met Fleur Tonies.

FRESHFIELDS BRUCKHAUS DERINGER

A photograph of two men in dark suits on a city street. The man in the foreground is sitting on a wooden cart with two wheels, holding a rope that goes to the cart's front. He has a wide, joyful expression with his mouth open and one arm raised in a fist. The second man is standing behind him, smiling and placing his hands on the first man's shoulders. The background shows a clear blue sky, streetlights, and buildings.

Heb jij je kruiwagen al gevonden?

Je bent jurist en hebt passie voor je vak. Hoewel je huidige functie leuk is, vraag je jezelf met regelmaat af of je wel op de juiste weg bent. Brengt deze baan je bijvoorbeeld dichterbij je uiteindelijke ambitie? Of moet je misschien andere stappen nemen om je doel te bereiken? Een gericht carrièrepad heeft immers alles te maken met planning, duidelijke doelen en bewuste keuzes. En dat is soms best lastig. Want je vak goed uitoefenen is één ding; succesvol richting geven aan je carrière een vak apart!

Bij Brunel Legal kennen we de juridische markt en weten we waar de kansen liggen. We hebben overal contacten; van middelgrote bedrijven tot multinationals, van advocatuur tot non-profit organisaties. Hierdoor weten we wat er speelt en waar we de meeste uitdagende projecten en interessantste opdrachten voor jou kunnen vinden. Gebruik ons dus gerust om binnen te komen bij de organisatie van jouw keuze. Dat is ons vak en daar zijn we goed in. Wij geven je graag een stevige zet in de juiste richting, zodat jij tijd overhoudt om te doen waar je goed in bent: uitblinken in jouw vak.

Dus... ook behoefte aan zo'n goede kruiwagen? Stuur ons dan je CV via www.brunel-legal.nl of bel ons op 020 - 312 15 54. Dan maken we snel een afspraak voor een nadere kennismaking!

www.brunel-legal.nl

brunellegal
Carrièremaker voor juristen